

Tampereen yliopisto
Johtamiskorkeakoulu
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

TARU RUOTSALAINEN

”Älä kysy mitä maasi voi tehdä sinun hyväksesi – kysy mitä sinä voit tehdä maasi hyväksi.”

Kielipoliittiset kansalaisjärjestöt osallistuvan demokratian toteuttajina

Taru Ruotsalainen

Pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2016
Ohjaaja: Tapio Raunio

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma: valtio-oppi

RUOTSALAINEN, TARU: ”Älä kysy mitä maasi voi tehdä sinun hyväksesi – kysy mitä sinä voit tehdä maasi hyväksi.” Kielipoliittiset kansalaisjärjestöt osallistuvan demokratian toteuttajina

Pro gradu –tutkielma, 101 s., 14 liites.

Tammikuu 2016

Läntisten demokratioiden tämänhetkiset ongelmakohdat, kuten kansalaisten vaaliosallistumisen laskeminen, puolueuskollisuuden vähentyminen ja kansalaisten entistä löyhempi kiinnittyneisyys edustuksellisen demokratian instituutioihin, ovat heijastuneet myös demokratiateoreettiseen ajatteluun. Päättäjien vapaan valinnan lisäksi kansalaiset alkoivat kokea halua osallistua poliittiseen elämään päätöksentekoon vaikuttavalla tavalla. Tätä muutosta demokratian käsittämisessä kutsutaan osallistuvaksi demokratiaksi. Osallistuva demokratia tarjoaa kansalaisille muita keinoja osallistua poliittiseen toimintaan kuin äänestämällä vaaleissa tai hankkimalla puolueen jäsenkirjan. Osallistuvaan demokratiaan kuuluu kaikki poliittinen toiminta ulottuen aina boikoteista mielenosoituksiin ja kansanäänestyksiin saakka. Tässä tutkielmassa osallistuvan demokratian toteuttamiskeinoista kiinnostuksen kohteena ovat kansalaisjärjestöt, tarkemmin sanottuna kielipoliittiset kansalaisjärjestöt. Kielipoliittiset kansalaisjärjestöt valikoituivat tutkimuskohteekseni pinnalla olevan ruotsin kielen ja kulttuurin asemaa koskevan aktiivisen keskustelun vuoksi.

Tutkielmani aiheena on tarkastella muutaman Suomessa toimivan kielipoliittisen kansalaisjärjestön toimintaa osallistuvan demokratian näkökulmasta. Tutkimuskohteinani ovat Pohjola-Norden, Suomalaisuuden liitto sekä Vapaa kielivalinta ry. Tutkielmassa tarkastelen sitä, vaikuttaako se, mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeseen osallistuvan demokratian toteutumisesta. Vastausta tutkimuskysymykseen etsin peilaamalla osallistujien kokemuksia neljään osallistuvan demokratian kriteeriin, jotka olen poiminut alan kirjallisuutta tutkiessa. Nämä kriteerit ovat: kansalaisen kasvaminen, poliittinen tasa-arvo, poliittiseen keskusteluun vaikuttaminen sekä velvollisuus osallistua politiikkaan velvollisuutena muita kansalaisia kohtaan. Tutkielman tarkoituksena on myös tarkastella vastaajien motiiveja osallistua kielipoliittisen kansalaisjärjestön toimintaan sekä heidän suhtautumistaan edustuksellista demokratiaa kohtaan.

Tutkimusaineisto koostuu kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen jäsenille sähköpostilistojen kautta lähetetystä kyselystä. Jaoin kansalaisjärjestöt sen mukaan, kuinka he suhtautuvat ruotsin kielen ja kulttuurin asemaan Suomessa, jolloin muodostui sekä vastustava että puolustava kansalaisjärjestöpuoli. Aineiston analyysimenetelmänä käytin aineisto- ja teorialähtöistä sisällönanalyysiä ja kvantitatiivisista menetelmistä ristiintaulukointeja ja lineaarista regressioanalyysiä.

Tutkimustulosten mukaan motiivit osallistua kielipoliittisen kansalaisjärjestön toimintaan ovat molemmilla osallistujaryhmillä hyvin samankaltaiset. Suurimmat syyt osallistua ovat vapaa-ajan kuluttaminen sekä vaikuttaminen kielipoliittiseen keskusteluun Suomessa. Osallistuva demokratia toteutuu vastaajien mielestä heidän kielipoliittisissa kansalaisjärjestöissään hyvin. Eroja syntyy ainoastaan poliittiseen keskusteluun vaikuttamisen sekä osallistumisen velvoitteen kokemisesta. Jos vastaaja kuuluu ruotsin kieltä ja kulttuuria puolustavaan kansalaisjärjestöön, kokee hän pystyneensä

vaikuttamaan keskusteluun vähemmän kuin vastustavaan kansalaisjärjestöön kuuluva vastaaja. Puolustavaan kansalaisjärjestöön kuuluva vastaaja kokee myös vähemmän velvollisuutta osallistua järjestötoimintaan velvollisuutena toisia kohtaan, kuin vastustavan järjestön jäsen.

Asiasanat: demokriateoria, osallistuva demokratia, kansalaisjärjestö, poliittinen osallistuminen, kansalaisten kasvaminen, poliittinen tasa-arvo, poliittinen keskustelu, osallistumisen velvoite

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. TUTKIMUKSEN TAUSTAA	1
1.2. TUTKIMUSKYSYMYS	3
1.3. TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄ	5
1.4. TUTKIELMAN RAKENNE	6
2. RUOTSIN KIELI SUOMESSA	7
2.1. HISTORIA	7
2.2. NYKYPÄIVÄ	9
2.3. KIELIPOLIITTISET KANSALAI SJÄRJESTÖT	14
2.3.1. Ruotsin kielen asemaa vastustavat kansalaisjärjestöt	16
2.3.2. Ruotsin kielen asemaa kannattava kansalaisjärjestö	18
3. OSALLISTUVAN DEMOKRATIAN TEORIA	20
3.1. AIKAISEMPI, LIBERAALIDEMOKRAATTINEN TEORIA	20
3.2. OSALLISTUVA DEMOKRATIA DEMOKRATIAIHANTEENA	22
3.3. OSALLISTUVAN DEMOKRATIAN KRITTEERIT	29
3.4. EDUSTUKSELLISEN DEMOKRATIAN KRITIIKKI	30
3.5. KATSAUS OSALLISTUVAAN DEMOKRATIAAN KÄYTÄNNÖSSÄ	34
3.6. KANSALAI SJÄRJESTÖT OSALLISTUVAN DEMOKRATIAN TOTEUTTAJINA	45
4. EMPIIRINEN TUTKIMUSASETELMA	54
4.1. TUTKIMUSAINEISTO	54
4.1.1. Verkkokysely	54
4.1.2. Aineiston kuvailu	56
4.2. TUTKIMUSMETODI	60
4.2.1. Sisällönanalyysi	60
4.2.2. Lineaarinen regressioanalyysi	62
5. ANALYYSI	65
5.1. SUHTAUTUMINEN EDUSTUKSELLISEEN DEMOKRATIAAN	65
5.2. OSALLISTUJIIEN MOTIIVIT JA TAVOITTEET	70
5.3. OSALLISTUVAN DEMOKRATIAN KRITTEERIEN TOTEUTUMINEN	76
5.3.1. Osallistujien kasvaminen	76
5.3.2. Poliittinen tasa-arvo	78
5.3.3. Poliittinen keskustelu	80
5.3.4. Osallistumisen velvoite	82
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	87
LÄHTEET	94
LIITTEET	102
SAATEKIRJE	102
KYSELYTUTKIMUKSEN KYSYMYKSET	103
TAULUKOT	110

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen taustaa

Suomessa on kaksi virallista kieltä, suomen kieli ja ruotsin kieli. Suomessa vallitsevasta kielellisestä tilanteesta on etenkin viime vuodet käyty kiivasta keskustelua. Kielikysymyksessä ristiriitoja herättävät monet eri seikat. Ruotsin kieltä on pakko opiskella jokaisella kouluasteella. Ruotsin kielen puhujien määrä Suomessa on vähentynyt vuodesta toiseen, nyt ruotsia äidinkielenään puhuvia on enää vajaa 300 000, eli hieman yli 5 prosenttia väestöstämme. Valtionhallinnon viran saamisen ehtona on osata ruotsia, eli sinun tulee hallita niin sanottu virkamiesruotsi. Julkiset palvelut tulee tarjota myös ruotsin kielellä. Eittämättä tämä kaikki vie yhteiskunnaltamme paljon rahaa, aikaa ja muita resursseja. Kysymys kuuluukin, onko kyse ruotsin kielen tekohengityksestä? Toisaalta Ruotsi ja ruotsin kieli ovat olleet merkittävä osa historiaamme jo kauan. Kysymys kuuluukin, mitä haittaa on siitä, jos osaa useampaa kieltä?

Suomen valtio tuntuu osittain ummistaneen silmänsä vallitsevalle kielipoliittiselle tilanteelle ja etenkin sille kritiikille, jota on esitetty lähinnä ruotsin kielen pakollista opiskelua kohtaan. Suomessa ei viime vuosina ole juurikaan valtion toimesta puututtu kielipoliittiseen asetelmaan. Suurin tapahtunut uudistus on ehkä pakollisen ruotsin kielen ylioppilaskirjoituksen poistuminen vuonna 2005. Viimeisimpänä askeleena kohti muutosta on kansalaisaloitteen sivutuotteena syntynyt ehdotus aloittaa alueellinen kokeilu ruotsin kielen korvaamiseksi kouluissa jollain toisella kielellä. Kansalaiset sen sijaan käyvät aktiivista keskustelua erilaisilla areenoilla, kuten lehtien mielipidepalstoilla ja internetin keskustelupalstoilla. He myös pyrkivät toimimaan asiansa eteen. Kansalaiset muun muassa kokosivat eduskuntaan edenneen kansalaisaloitteen ruotsin kielen saamiseksi vapaaehtoiseksi kaikilla kouluasteilla. Tässä kielikysymyksessä aktiivinen poliittinen toiminta tapahtuu kansalaisten toimesta ja paljolti kansalaisjärjestöjen kautta. Valtio ei siis kielikysymyksessä juuri toimi, mutta kansa toimii. Tästä kumpuaa pohjimmainen kiinnostuksenkohteeni, se, mikä sai minut kiinnostumaan tästä aiheesta. Kansalaisten osallistuminen. Tuntuu, että varsinkin tässä kielikysymyksessä kansalaisten ääntä ei ole kuunneltu, siksi he ovat kokeneet tärkeäksi itsekin alkaa osallistua enemmän kuin ainoastaan vaalien aikaan. Miten muuten kansalaiset osallistuvat politiikkaan kuin äänestämisen kautta? Mikä saa kansalaiset osallistumaan ja juuri kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen toimintaan? Mitä kansalaiset toivovat saavuttavansa osallistumisensa kautta?

Tässä tutkielmassa yhdistyy täten kaksi kiinnostuksenkohdettani: poliittinen osallistuminen sekä Suomen kielikysymys. Tarkoitukseni on tutkia osallistuvaa demokratiaa ja erityisesti sen harjoittamista kielipoliittisissa kansalaisjärjestöissä. Kansalaisjärjestö on määritelmällisesti ihmisten yhteenliittymä, joka toteuttaa tiettyä yhteistä tavoitetta, arvoa tai intressiä (Siisiäinen 1996, 13). Kielipoliittisiksi kansalaisjärjestöiksi olen luokitellut kansalaisjärjestöt, joilla on agendallaan jonkinlainen ruotsin kieltä tai sen asemaa koskeva lausuma. Tutkimuskohteenani ovat kansalaisjärjestöt ovat Suomalaisuuden liitto, Vapaa kielivalinta ry sekä Pohjola-Norden. Kansalaisjärjestökentältä juuri kielipoliittiset kansalaisjärjestöt nousivat mielenkiintoni keskiöön, sillä ne ovat olleet yhteiskunnassamme viime vuosina aktiivisesti esillä vahvoina mielipidevaikuttajina. Kuten mainittua, ruotsin kieli ja sen asema suomalaisessa yhteiskunnassa ovat olleet viime vuosien kestopuheenaihe, joten halusin tutkia toimijoita tämän keskustelun takana.

Mutta miten poliittinen osallistuminen ja osallistuva demokratia liittyy Suomen kielikysymykseen? Kuten totesin, kansalaiset toimivat kielikysymyksessä juuri kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen kautta. Kansalaisjärjestöt taasen toteuttavat osallistuvan demokratian teoriaa. Osallistuvan demokratian harjoittaminen on taas tapa vaikuttaa kielikysymykseen. Kyseessä on siis jatkuva kehä. Entä mitä osallistuva demokratia oikeastaan on? Osallistuva demokratia on syntynyt vastalauseena vanhalle, edustuksellisuutta korostavalle demokratiateorialle. Tutkijat ovat alkaneet 1900-luvun loppupuolelta lähtien kiinnittää huomiota kansalaisten lisääntyvään tyytymättömyyteen ja epäluottamukseen politiikkaa kohtaan. Puolueuskollisuus on vähentynyt sekä äänestysaktiivisuus on laskenut viime vuosikymmeninä. Kansalaiset tuntevat olevansa kykenemättömiä vaikuttamaan, varsinkin kun päätöksenteko on siirtynyt meillä Suomessakin yhä enemmän ylikansalliselle toimijalle, Euroopan unionille. (Ks. esim. Hellsten & Martikainen 2001, Ruostetsaari 2003, EVA 2003, Borg 2005.)

Ilmiössä ei kuitenkaan ole kyse siitä, etteivätkö kansalaiset haluaisi vaikuttaa politiikkaan, vaan siitä, että heidän osallistumisensa tavat ovat murreksessa. Vaaliosallistuminen ei vain tunnu enää siltä yhdeltä oikealta ja ainoalta tavalta vaikuttaa. Länsimaiset demokraatit ovat täten haasteiden edessä. Osa politiikan teoreetikoista on katsonut, että tulevaisuudessa ihmiset haluavat entistä enemmän osallistua itseään koskevien päätöksien tekemiseen ja siksi poliittisen järjestelmän rakenteita olisi muokattava tämän mahdollistamiseksi (Berndtson 1995, 200). Ihmiset haluavat olla vaikuttamassa asioihin muulloinkin kun vaaliurnilla.

Lyhyesti avattuna osallistuvan demokratian tarkoituksena on vahvistaa jokaisen kansalaisen toimijuutta, saada heidät osallistumaan politiikkaan myös vaalien ulkopuolella. Päätäjien vapaan valinnan lisäksi

kansalaiset osallistuvat poliittiseen elämään päätöksentekoon vaikuttavalla tavalla. (Demokratiasanasto 2009.) Osallistuva demokratia on siten osaltaan sekä edustuksellisen demokratian kritiikkiä että kansalaisten osallistumisen kasvattamista.

Osallistuvaa demokratiaa voi harjoittaa hyvin monin eri tavoin. Itse asiassa kaikenlainen osallistuminen voidaan laskea poliittiseksi osallistumiseksi, tai ainakin kaikella toiminnalla sanotaan olevan jotain poliittista merkitystä. Osallistuva demokratia on enemmän kuin vaaleissa äänestämistä. Se on muun muassa kansalaisaloitteiden perustamista, järjestötoimintaa, mielenosoituksia, boikotteja ja yhteydenottamista poliitikkoihin. Nämä eivät ole myöskään toisiansa poissulkevia toimintatapoja, vaan yhtä lailla voit osallistua politiikkaan allekirjoittamalla kansalaisaloitteen ja osoittamalla mieltäsi. Kansalaisjärjestötoiminta kuuluu olennaisena osana osallistuvaan demokratiaan, sillä se on, kuten aiemmin totesin, yksi tapa harjoittaa osallistuvaa demokratiaa. Tämän tutkimuksen pääasiallisena tarkoituksena onkin siksi selvittää, kuinka kansalaisjärjestötoiminta kielipoliittisissa kansalaisjärjestöissä toteuttaa osallistuvaa demokratiaa.

1.2. Tutkimuskysymys

Neljä miljoonaa suomalaista kuuluu elämänsä aikana johonkin kansalaisjärjestöön. Se tekee paljon Suomen kokoisessa maassa verrattaessa koko populaatioon, vain noin 20 prosenttia Suomen kansalaisista ei kuulu koskaan mihinkään kansalaisjärjestöön. Noin kolmannes kuuluu jatkuvasti johonkin yhdistykseen ja noin 8 prosenttia yli viiteen yhdistykseen samanaikaisesti. (Siisiäinen ja Kankainen 2009, 106–108.) Kansalaisjärjestöt ovat siis hyvinkin arkipäiväinen toimija Suomessa. Juuri kansalaisjärjestöt, tässä tapauksessa kielipoliittiset kansalaisjärjestöt, ovat hyvä tutkimuskohde tutkiessani osallistuvaa demokratiaa. Näissä kansalaisjärjestöissä harjoitetaan osallistuvaa demokratiaa sekä toimitaan kielikysymyksen parissa. Ne eivät ole ainoastaan kattavia, kansaa mobilisoivia toimijoita, vaan muodostavat myös vahvan siteen kansan ja kielikysymyksen välille, omaavat ehkä sen yhteiskunnan vahvimman ja näkyvimmän toimijan roolin.

Tutkimuksessani selvitän, *miksi kansalaiset osallistuvat kansalaisjärjestötoimintaan kielipoliittisissa kansalaisjärjestöissä*. Tuntuu, että Suomessa on yleisesti vallalla ajattelumalli, että ylhäältä alaspäin, valtion tasolta, tuleva päätöksenteko on jo tuttua, vanhaa, muuttumatonta, vaikka kuinka kansalaiset asiasta foorumeillaan keskustelisivat. Haluan siis selvittää, miten ja miksi tämä ruohonjuuritasolta lähtevä toiminta pyrkii vaikuttamaan keskustelussa ruotsin kielen asemasta Suomessa. Mitä he kokevat

toiminnallaan saavuttavansa? Jos osallistuva demokratiaa kritisoi edustuksellista demokratiaa siitä, etteivät sen tuotokset kohtaa kansan mielipiteen kanssa, toteutuuko tämä kansan tahdon noudatus edes itse kansalaisjärjestöissä, kansalaisten omissa yhdistyksissä? Haluan kuulla toimijoiden perusteluja osallistumiselleen, onko jokaisella oma syynsä olla mukana, vai onko perusteluissa havaittavissa yhtäläisyyksiä. Osallistumismotiivien lisäksi tarkastelen vastaajien suhtautumista edustukselliseen demokratiaan sekä heidän muita keinojaan osallistua, kuinka vastaajani eroavat muusta kansasta, vai eroavatko.

Toinen tutkimuskysymys, johon etsin vastausta on, *vaikuttaako se, mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeeseen osallistuvan demokratian eri kriteerien toteutumisesta*. Suomessa on viimeaikoina puhuttu paljon kansalaisten osallistumismahdollisuuksien laajentamisesta (Paloheimo 2006, 134). Tämän vuoksi on minun mielestäni tärkeä selvittää myös kansalaisten omia kokemuksia näistä osallistumismahdollisuuksista. Vaikka kansalaisjärjestöosallistuminen ei olekaan mikään uusi osallistumistapa, voi sen toimintakentän sanoa laajentuneen, kun esimerkiksi kansalaisaloitteet on lisätty lainsäädäntöön osallistumiskeinoksi. Tässä tutkimuksessa olen erityisen kiinnostunut siitä, *miten osallistujat itse kokevat toimintansa*. Haluan tutkia heidän subjektiivisia kokemuksiaan osallistumisensa sisällöstä ja merkityksestä osallistuvan demokratian teorian kautta, enkä tutkia heidän osallistumistaan objektiivisesti, esimerkiksi yhteiskunnan taholta. Etsin vastauksia tutkimuskysymykseeni peilaamalla osallistujien kokemuksia neljään osallistuvan demokratian kriteeriin, jotka nousevat esiin tutkittaessa alan teoriaperinnettä. Olen itse poiminut teoriasta kriteerit, jotka mielestäni kuvaavat osallistuvan demokratian teoriaa parhaiten. Käytän niitä kansalaisjärjestötoiminnan evaluatiivisena kriteerinä. (Ks. esim. Pateman 1970, Barber 1984, Rousseau 1762/1997, Setälä 2003 & 2005.) Ne ovat:

- 1) Kansalaisten kasvaminen osallistumisen kautta
- 2) Poliittisen tasa-arvon toteutuminen osallistumisessa ja osallistumisen kautta
- 3) Poliittiseen keskusteluun vaikuttaminen
- 4) Velvoite osallistua politiikkaan velvollisuutena muita kansalaisia kohtaan

Mielestäni tutkimuskysymykseni ovat ajankohtaisuutensa vuoksi erityisen tärkeitä tutkia. Erityisesti tulee mieleeni se, että vallitsevan kielikeskustelun vuoksi tutkimukselleni on tilausta. Toivon pystyväni avaamaan lukijalle hieman kielikysymyksen molempia puolia ja heidän perusteluja toiminnalleen. Kielipoliittisiin kansalaisjärjestöihin osallistuvia ei ole ennen sen suurimmin tutkittu, vaikka nämä kielipoliittiset kansalaisjärjestöt ovat nyt muutaman viime vuoden aikana nousseet julkisen keskustelun

polttopisteeseen. Osallistuvan demokratian näkökulmasta tutkimus on mielenkiintoinen, sillä se tuo toivottavasti lisää tietoa kansalaisjärjestöosallistujan osallistumismotiiveista ja osallistujien subjektiivisista kokemuksista omasta osallistumisestaan.

1.3. Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Valitsin tutkimukseni tutkimuskohteeksi kaksi ruotsin kieltä ja sen nykyistä asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa vastustavaa kansalaisjärjestöä ja yhden ruotsin kielen nykyistä asemaa kannattavan kansalaisjärjestön. Vapaa kielivalinta ry, Suomalaisuuden liitto ja Pohjola-Norden valikoituivat tutkimuskohteikseni, sillä järjestöt ovat itse verkkosivuillansa maininneet ruotsin kieleen liittyvän toiminnan agendallaan (ks. esim. Suomalaisuuden liitto 2015a, Pohjola-Norden 2015a) ja nimitän niitä tästä edespäin kielipoliittisiksi kansalaisjärjestöiksi. Yhdistin analyysiani varten saamani vastaukset kahteen ryhmään, Pohjola-Nordenin jäsenet toiseen, puolustavaan ja Suomalaisuuden liiton ja Vapaa kielivalinta ry:n jäsenet toiseen, vastustavaan ryhmään. Yhdistin järjestöt, koska haluan selvittää ruotsin kielen asemaa vastustavan osallistujan profiilin tai kuinka puolustavan puolen kansalaisjärjestötoiminta toteuttaa osallistuvaa demokratiaa, kuin sen kuinka osallistuva demokratia toimii yksittäisissä järjestöissä.

Tutkimusaineistoni koostuu järjestöjen jäsenille laatimastani verkkokyselystä. Lähetin Vapaa kielivalinta ry:n, Suomalaisuuden liiton ja Pohjola-Nordenin jäsenille sähköpostitse pyynnön vastata verkkolomakkeelle tehtyyn kyselyyn.

Aineiston analyysimenetelmänä käytän sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia menetelmiä rinnakkain. Käytän kvantitatiivisista menetelmistä ristiintaulukointia tehdessäni erilaisia kuvailevia tarkasteluita aineistostani. Esittelen muutamia kuvaavia lukuja vastaajien osallistumistavoista sekä vastaajien suhtautumisesta edustukselliseen demokratiaan. Etsiessäni vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni osallistujien motiiveista, käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysiä kyselyni avokysymysten osalta. Vastausta toiseen tutkimuskysymykseeni osallistuvan demokratian kriteerien toteutumisesta etsin sekä lineaarisen regressioanalyysin avulla että vastaajien kommenttien perusteella tehtävän teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla.

1.4. Tutkielman rakenne

Tutkielmani aluksi kerron ruotsin kielen asemasta Suomessa ennen ja nyt. Avaan Suomessa vallinnutta vaikeaa kielipoliittista tilannetta ruotsin ja suomen kielten välillä. Esittelen asian ympärillä käytyä keskustelua, koska siitä debatista kumpuaa tämän tutkimuksen tekemisen ja varsinkin kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen tutkimuskohteiksi valikoitumisen pohjimmaiset syyt. Minua kiinnostaa Suomessa vallitsevan kielikeskustelun taustat ja toimijat, joten esittelen samassa myös tutkimuskohteeni, kielipoliittiset kansalaisjärjestöt, yksitellen.

Luvussa kolme esittelen teoreettisen viitekehysten. Tutkielmani teoria pohjautuu osallistuvan demokratian teoriaan, joka on noussut haastamaan perinteistä, liberaaliteoreettista demokratiaa viimeisten vuosikymmenten aikana. Lähdän rakentamaan teoreettista viitekehystä esittelemällä ensin liberaaliteoreettista demokratiaa, jolloin lukijan on helpompi käsittää mistä osallistuvassa demokratiassa oikein on kyse vanhaan kilpailevaan teoriaan verrattuna. Tämän jälkeen kerron osallistuvan demokratian tärkeimpien teoreetikoiden avulla osallistuvan teorian peruskuvasta, jonka jälkeen esittelen poimimani osallistuvan demokratian kriteerit, jotka ovat tutkielmassani avainroolissa. Osallistuvan demokratian esittämää kritiikkiä juuri edustuksellista demokratiaa kohtaan esittelen luvussa 3.4., ja tämän jälkeen teen katsauksen osallistuvaan demokratiaan käytännössä eli esittelen eri poliittisia osallistumistapoja. Viimeisenä alalukuna on kansalaisjärjestöosallistuminen, koska se on tutkielmassani merkittävimmissä roolissa.

Teorian jälkeen esittelen empiirisen tutkimusasetelman tarkemmin. Luvussa neljä esittelen keräämäni tutkimusaineiston sekä aineiston analyysimetodit, jotta analyysin tulkitseminen olisi helpompaa. Luvussa viisi puran keräämäni aineiston analysoitavaan muotoon. Peilaan aineistoani aiemmin esittelemääni teoriataustaa vasten ja selvitän, mitä motiiveja kansalaisilla on osallistua kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen toimintaan ja kuinka kielipoliittiset kansalaisjärjestöt toteuttavat osallistuvan demokratian kriteerejä. Viimeisessä luvussa esittelen tutkimukseni johtopäätökset. Esitän siinä myös jatkotutkimuskohteita osallistuvan demokratian tutkimuksen jatkoa ajatellen.

2. RUOTSIN KIELI SUOMESSA

2.1. Historia

Nykyisen Suomen valtion alue kuului Ruotsin valtakuntaan 1100–1300-luvuilta vuoteen 1809 asti. Ruotsin vallan aikana ruotsin ja suomen kielet elivät sovussa toistensa rinnalla – tosin hyvin epätasa-arvoisesti; ruotsi oli hallinnon ja ylimystön kieli, suomi puolestaan oli maaseudun väestön sekä kirkon kieli. Onkin helppo ymmärtää miksi vieläkin ajatellaan ruotsinkielisten kuuluvan edelleen vain ylempiin yhteiskuntaluokkiin. Vaikka yhteiskuntaluokkien ja samalla myös kielten välillä tapahtui ihmisten välisiä siirtymiä, oli yhteiskuntaluokan ja kielen yhteys selvä. (McRae 1999, 12).

Kun Suomi liitettiin autonomisena Suomen suurruhtinaskuntana Venäjään vuonna 1809, yhteydet Ruotsiin luonnollisesti vähenivät. Sen sijaan kulttuurinen yhteistyö Venäjän kanssa alkoi kukoistaa, suomalaiset pystyivät osoittamaan suomen kielen yhteyden Venäjän kansojen eri kielten kanssa ja venäjän opiskelu kouluissa todettiin hyödylliseksi varsinkin idässä asuville suomalaisille. Samalla venäjä hyväksyttiin koulussa opetettavaksi aineeksi. (Piri 2011.) Autonomian aikana suomen ja venäjän kielet ja kulttuurit pysyivät hyvin erillään, sillä niillä oli eri uskonnot, eri kalenterit ja eri kirjaimet. Itse asiassa venäläiset olivat tyytyväisiä jo siihen, että suomen kieltä vahvistamalla saatiin suomalaisia lähemmäs venäläisiä, kauemmas Ruotsin vaikutusvallasta heikentämällä ruotsin kielen asemaa. (McRae 1999, 32–35.)

Tähän autonomian ajanjaksoon liittyi myös suomalaisten kielellinen herääminen, kansallisromantiikan aika. Kansallisromantiikan ajan kiteyttää A.I. Arwidssonin lausahdus: ”Ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme halua tulla, olkaamme siis suomalaisia.” Kansallisromantiikan suuret nimet, kuten Lönnrot, Runeberg ja Snellman alkoivat toimia Suomen kielellisen nationalismien puolesta, vaikka olivat kaikki alun perin ruotsinkielisiä. (McRae 1999, 32.) 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla alkoivat kieliriidat koskien suomen kielen asemaa ruotsin kieleen nähden. Ylemmän sosiaaliluokan perheet jakautuivat fennomaaneihin ja svekomaaneihin sen perusteella, miten he suhtautuivat suomen kieleen. Suomalaisen ja suomenruotsalaisen kansallisuusaatteen korostuminen johti siihen että suomen- ja ruotsinkieliset eriytyivät toisistaan entisestään 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa. (Piri 2001, 102.)

Suomen kielestä tuli nopeasti maamme valtakieli ja vuonna 1863 suomen kieli sai virallisen aseman kieliasetuksessa, kun se julistettiin ruotsin kanssa tasaveroiseksi kaikessa hallinnossa, mikä koski suomenkielistä väestöä (Uusi-Hallila 2006). Suomen kielestä tuli nopeasti täysipainoinen sivistyskieli,

ja tätä muutosta helpotti ratkaisevasti se, että osa ruotsin kieltä puhuneista ylemmistä kerroksista siirtyi puhumaan suomen kieltä (Allardt 1997, 45). Suomeen alettiin perustaa suomenkielisiä kouluja ja vuonna 1869 Aleksis Kivi vei ensimmäisen suomenkielisen romaanin, Seitsemän veljeksien, käsikirjoituksen Suomalaisen Kirjallisuuden Seuraan. Sanomalehdistö elpyi, ja myös suomenkielisen teatterin synty ajoittuu samoihin aikoihin. Yksilötasolla kielikysymyksen näkyvä ilmiö oli sukunimien suomalaistaminen. (Uusi-Hallila 2006.) Heti 1900-luvun vaihteessa katsotaan ruotsin kielen valta-aseman murtuneen (Mt.).

Suomi itsenäistyi vuonna 1917. Suomea koetteli heti itsenäisyyden alkuvuosina sisällissota, joka oli omiaan lyömään lisää kiilaa sekä koko Suomen kansan että myös suomenkielisten ja ruotsinkielisten väliin. Ruotsinkieliset kuuluivat lähes poikkeuksetta valkoisen Suomen puolelle eli puolelle, joka koostui lähinnä porvaristosta (McRae 1999, 57). Sisällissota jätti jälkensä Suomen kansaan vuosikymmeniksi, ja punainen/valkoinen- jakolinja näkyi pitkään. Seuraava kriisi oli poliittisen Suur-Suomen tavoittelun nostattamat ajatukset aitosuomalaisuudesta, jotka yrittivät puhdistaa suomalaisuutta venäläisestä ja ruotsalaisesta vaikutuksesta (Sederholm 2011, 117). Kolmekymmenluvulta lähtien kielipoliittinen tilanne on kuitenkin ollut verrattain stabiili tähän päivään asti (Mt. 1999, 82).

Suomen ja ruotsin kielten välinen suhde on siis ollut monimutkainen pari viime vuosisataa. Aluksi ruotsin kieli oli niin sanotusti ”niskan päällä” verrattuna suomen kieleen, ruotsin kielen ollessa hallinnon ja ylimystön kieli. Vasta noin 150 vuotta sitten suomen ja ruotsin kielet saivat tasa-arvoisen aseman yhteiskunnassamme, kun suomen kieli ja kulttuuri nousivat uuteen arvoon kansallisen heräämisen, Runebergin, Snellmanin ja muiden suurhenkilöiden ansiosta. Avuksi oli myös silloisen emämaamme Venäjän vahva halu saada meidät kauemmaksi Ruotsin vaikutuspiiristä heikentämällä ruotsin kielen asemaa. Itsenäistyimme kuitenkin 1900-luvun alussa ja kielitaistelu alkoi alusta. Itsenäisyytemme ajan kielitaistelua on kuvannut entistä vahvempi halu yksikielistää Suomi ainoastaan suomenkieliseksi. On myös hyvä muistaa, että Suomessa eri kieliryhmien väliset riidat ovat olleet väkivallattomia, verrattain rauhallisia kiistoja.

2.2. Nykypäivä

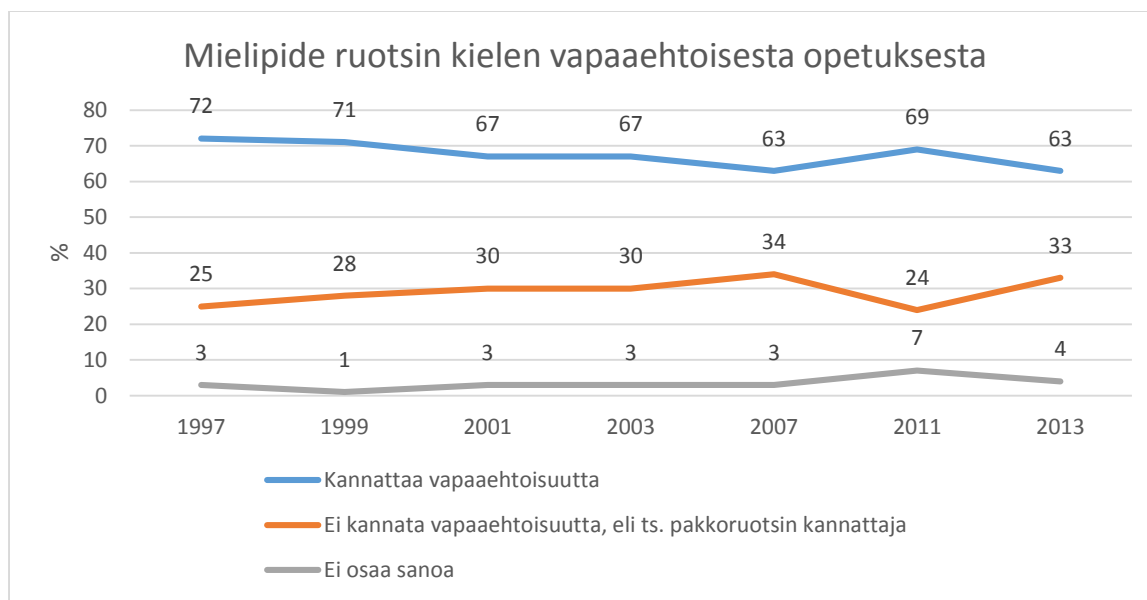
Suomen perustuslaissa määritellään Suomen kansalliskieliksi suomi ja ruotsi. Perustuslaki turvaa suomen- ja ruotsinkielisten oikeudet omaan äidinkieleen. Julkiselta vallalta edellytetään, että se huolehtii maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja taloudellisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Perustuslaki oikeuttaa yksilön saamaan palvelua suomen tai ruotsin kielellä tuomioistuimissa ja muissa valtion viranomaisissa. Kielilaki (423/2003) vuodelta 2004 määrittelee kuntien kielellisen statuksen joko yksikielisiin (suomen- tai ruotsinkielisiin) tai kaksikielisiin (sekä suomen- että ruotsinkielisiin) kuntiin. Suomessa on vuonna 2016 267 suomenkielistä kuntaa, 17 ruotsinkielistä kuntaa, 14 kaksikielistä kuntaa, joissa ruotsinkielisiä on enemmistö asukkaista, ja 18 kaksikielistä kuntaa, joissa suomenkielisiä on asukkaiden enemmistö (Kuntaliitto 2015).

Virallisia tilastoja Suomen väestön kielellisestä jakaumasta on pidetty vuodesta 1880 lähtien. Suomen väestöstä ruotsinkielisiä oli 11,6 prosenttia vuonna 1910, jonka jälkeen ruotsin puhujien määrä on sekä prosentuaalisesti että lukumäärällisesti laskenut tasaisesti luvun pysähtyessä nyt 5,3 prosenttiin (2014), joka tarkoittaa vajaata 300 000 äidinkieleltään ruotsinkielistä kansalaista. Suomenkielisiä oli 4 866 751 eli 89,3 prosenttia. (Piri 2001, 106, Tilastokeskus 2015a.) Keskustelua onkin herättänyt se, kuinka paljon äidinkieleltään ruotsinkielisiä pitää Suomessa olla, jotta ruotsin kielen asema toisena virallisena kielenä on oikeutettu? Missä määrin voidaan vedota ruotsin kielen historialliseen merkitykseen, jos esimerkiksi venäjän puhujia onkin jo parin vuoden päästä enemmän? Tällä hetkellä vieraskielisten määrä on jo ylittänyt ruotsinkielisten määrän Suomessa (Tilastokeskus 2015b).

Olen edellä käynyt läpi ruotsin kielen historiaa Suomessa, sen statusta nykyisessä lainsäädännössämme ja esitellyt ruotsin kielen puhujien määrän muutosta tehdäkseeni selväksi sen, ettei ruotsin kielen asemasta käytävä keskustelu ole aivan viime vuosina keksitty juttu. On kuitenkin tunnustettava, että vasta viime vuosina asia on noussut kaikkien huulille, näinkin suureksi kiistankohteeksi. Miksi on näin vaikka kyseessä on verrattain vanha asia? Tuntuu että jokaisella on, tai ainakin tulisi olla mielipide ruotsin kielen asemasta Suomessa. Olet joko ruotsin kielen aseman säilyttämisen puolesta tai sitä vastaan, mielipiteettömyys ei tunnu olevan vaihtoehto. Tästä nousikin mielenkiintoni tutkia syvemmin kielikeskustelua Suomessa, sen takana toimivia kansalaisia. Miksi suomalaiset osallistuvat keskusteluun kielipolitiikasta, erityisesti kansalaisjärjestöjen kautta? Miksi he kokevat kielipolitiikan olevan heille tärkeän areenan vaikuttaa?

Ruotsin kieleen suhtautumista on tarkasteltu laajasti myös tieteellisesti. Esimerkiksi vuodesta 2003 lähtien Vaalitutkimuskonsortio on kerännyt laajoja kyselytutkimusaineistoja eduskuntavaaleista. Tutkimuksissa on kysytty vastaajien mielipiteitä myös kielikysymyksestä. Esimerkiksi vuoden 2011 eduskuntavaalitutkimuksessa kysyttiin antavatko vastaajat tukensa Suomelle, jossa on kaksi vahvaa kansalliskieltä, suomi ja ruotsi. 40 % piti kahta kansalliskieltä hyvänä ajatuksena, 24 % ei osannut sanoa mielipidettään, ja 36 % piti kahta kansalliskieltä jokseenkin tai hyvin huonona ajatuksena. Asiaan ei löytynyt suuria eroavuuksia suuntaan tai toiseen. Sukupuolen, iän tai koulutuksenkaan suhteen ei saatu aikaan suuria eroja. (Borg & Grönlund 2011.)

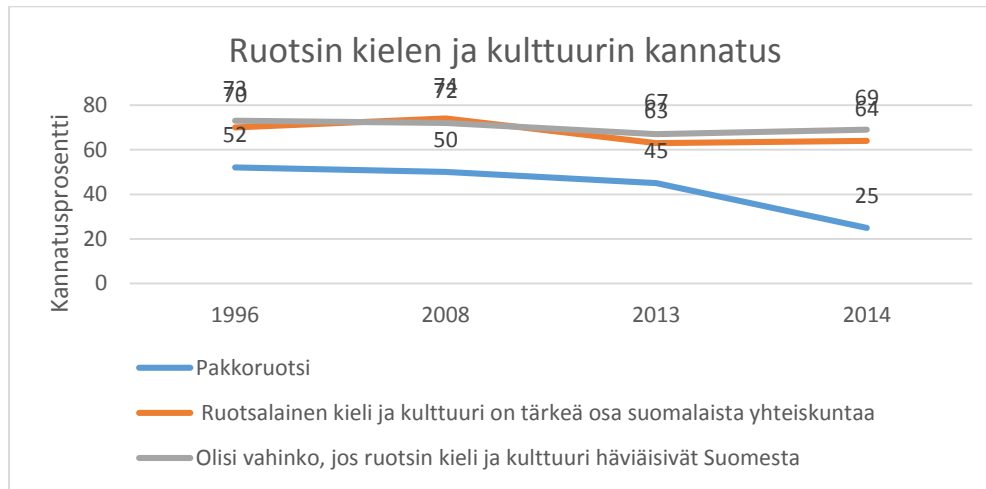
Myös muut tahot ovat tutkineet ruotsin kieleen suhtautumista. Taloustutkimus on teettänyt Suomalaisuuden liiton toimeksiannosta kyselytutkimuksia koskien kuluttajien mielipiteitä ruotsin kielenopetuksen vapaaehtoisuudesta. Vuodesta 1990 tehtyjen tutkimuksien perusteella voidaan pohtia ovatko asenteet ruotsin kielen pakollisuuteen koulussa muuttuneet eri yhteiskunta- ja ikäluokissa, asuinpaikkojen tai sukupuolten välillä. Kysymyksenasettelu oli hieman johdatteleva: ”Pitäisikö ruotsin kielen opetus olla vapaaehtoista kaikille suomenkielisille koululaisille?”. Tällaiseen kysymykseen on helpompi vastata myöntävästi, kuin vastata kielteisesti esimerkiksi kysymykseen ”Onko kaksikielisyys Suomessa hyvä asia?”. Näistä kyselytutkimuksista selviää, että miehet ovat selvästi pakkoruotsivastaisempia kuin naiset. Vuoden 2013 kyselytutkimuksessa 71 % vastanneista miehistä ja naisista 55 % oli sitä mieltä, ettei ruotsin opetuksen tulisi olla pakollista. Suhtautumisessa ruotsin kielen pakolliseen opetukseen ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosien varrella, mutta joka sektorilla yli puolet vastaajista oli vapaaehtoisen ruotsin opetuksen kannalla. Suurissa kaupungeissa suhtaudutaan positiivisemmin pakkoruotsin opetukseen kuin Pohjois-Suomessa, ja yliopisto-opiskelijat suhtautuivat ruotsin opiskeluun myönteisemmin kuin pelkän peruskoulun tai ammattiopiston käyneet. (Suomalaisuuden liitto 2013). Kuten kuviosta 1, jossa on kuvattu kaikkien kyselyyn vastaajien mielipidettä, huomaa, on mielipide ruotsin kielen vapaaehtoisesta opetuksesta kouluissa viimeisimmässä tutkimuksessa edelleen vapaaehtoisuuden kannattamisen puolella. Yli 60 % vastaajista kannattaa ruotsin kielen muuttamista vapaaehtoiseksi. Vuosien saatossa mielipide on kuitenkin hieman loiventunut.



Kuvio 1. Mielipide ruotsin kielen vapaaehtoisesta opetuksesta. Lähde: Suomalaisuuden liitto 2013.

Myös suomenruotsalaisten toimesta on toteutettu vastaavia tutkimuksia asenteista ruotsin kieltä ja kulttuuria kohtaan. Suomenruotsalaiset kansankäräjät (Folktinget) julkaisi vuonna 1997 tutkimuksen suomalaisten asenteista ruotsin kieltä kohtaan Suomessa. Tutkimuksessa kysyttiin laajalla skaalalla eri kysymyksiä liittyen esimerkiksi vastaajien suhtautumiseen suomenruotsalaiseen kulttuuriin, ruotsin kielen hyödyllisyyteen ja suomenruotsalaisiin ihmisiin. Tutkimus oli kattava katsaus sen ajan asenteisiin ja asenteet vuonna 1997 olivat pääosin hyvin positiivisia. Esimerkiksi 70 % vastaajista piti ruotsin kieltä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa ja selvä enemmistö suhtautui myönteisesti ruotsin kieleen ja kulttuuriin. Kaksikielisyyden ja ruotsin kielen tärkeyttä perustellaan pikemmin järkisyillä kuin tunteiden perusteella. Erityisen aggressiivisesti ruotsin kieleen suhtautuvia on suhteellisen vähän, vain noin 10 prosenttia. (Allardt 1997.) Vuonna 2013 julkaistiin ajatushautomo Magman tilaama tutkimus ruotsin kielen asemasta Suomessa, mitä verrattiin aiemmin mainitsemaani Folktingetin tutkimukseen sekä Magman vuonna 2008 suorittamaan samanlaiseen kyselytutkimukseen. Tämän tutkimuksen tulokset ovat hyvin samankaltaiset myös Åbo Akademin vuoden 2014 tutkimuksen kanssa. Tämä Åbo Akademin johtama tutkimus tutki vastaajien mielipiteitä ruotsin kielestä ja suomenruotsalaista (n=7 358). Vastaajista jopa kolme neljäsosaa haluaisi eroon pakollisesta kouluruotsista. Kuitenkin näkyvissä on myös selvästi toinen puoli mielipiteistä: 69 % on sitä mieltä, että ruotsin kielen ja kulttuurin katoaminen Suomesta olisi vahinko ja kaksi kolmasosaa vastaajista pitää ruotsin kieltä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa. Yleisesti ottaen valtaosa vastaajista suhtautui ruotsin kieleen myönteisesti. (Åbo Akademi 2014.) Pakoruotsia kannattaa alle puolet vastaajista, kun taas ruotsin kieltä ja kulttuuria tärkeänä pitää yli 60 prosenttia vastaajista. Asenteet sekä pakoruotsia että ruotsin kieltä ja kulttuuria kohtaan ovat

tosin muuttuneet hieman negatiivisemmiksi vertailuvuosien välillä. Pakkoruotsin puolustajien määrä on romahtanut. (Bengtsson 2013, Åbo Akademi 2014.) (kuvio 2).



Kuvio 2. Ruotsin kielen ja kulttuurin kannatus. Lähde: Bengtsson 2013, Åbo Akademi 2014.

Vaikka tutkimuksista on saatu hieman erilaisia tuloksia riippuen tilaajasta, noudattavat ne samanlaista kaavaa. Asenteet ruotsin kieltä kohtaan vaihtelevat paljon vuosi- ja henkilötasolla. Korkeasti koulutetut, naiset, kaupunkilaiset sekä lapsiperheet ovat yleensä niitä, jotka ovat myönteisempiä ruotsin kieltä ja kulttuuria kohtaan. Toisaalta on vaikeaa vetää yhtenäistä johtopäätöstä näiden tutkimusten perusteella siitä, että ruotsin kielen ja kulttuurin vastustus olisi noussut tähän päivään tultaessa radikaalisti, vaikka niin kiihtyvistä mediakeskustelusta voisi helposti olettaa. Näistä tutkimuksista saa sen sijaan hyvän käsityksen siitä dilemmasta, että pakkoruotsia vastustaa yli puolet vastaajista, mutta samalla ruotsin kieli ja kulttuuri pidetään kuitenkin tärkeänä säilyttää Suomessa. Pakkoruotsin vastustajia on näiden tutkimusten mukaan jo vuosien ajan ollut enemmän kuin kannattajia. Yhtä totuutta tutkimuksista ei siis voi vetää ruotsin kieleen ja kulttuuriin suhtautumisesta, vaan sen nähdään entistä enemmän koostuvan monesta eri osasta, kuten pakkoruotsista ja ruotsinkielisestä kulttuurista.

Ruotsin kielen asemaa koskeva kiista on siis tällä hetkellä lähinnä keskittynyt niin sanotun pakkoruotsikeskustelun ympärille, keskusteluun ruotsin kielen pakollisen opiskelun poistamisesta. Tämä keskustelu onkin hyvin kiivasta ja tunteita herättävää. Keskustellessa ruotsin kielestä Suomessa menee helposti pakkoruotsikeskustelu ja varsinainen ruotsin kielen asemasta käytävä keskustelu sekaisin. Fakta on se, että pakkoruotsikeskustelu on ehkä se suurin ja näkyvin osa ruotsin kielen asemaa koskevaa keskustelua, mutta vain osa sitä. Kaiken kaikkiaan keskustelu ruotsin kielen asemasta yhteiskunnassa on vasta heräilemässä, mistä pakkoruotsikeskustelu on tietysti yksi näkyvin osanen. Muita lähitulevaisuuden kysymyksiä on esimerkiksi, onko ruotsin kielen asema kansalliskielenä oikeutettu vai ei, tulevatko

ruotsinkielisten palvelut säilyttää, tuleeko ruotsinkielisille olla edelleen omat opinahjonsa. Kansalaiset tuntuvat kuitenkin vielä pitävän ruotsin kieltä tärkeänä osana kulttuuriamme, kuten Åbo Akademin toteuttama tutkimus vuodelta 2014 osoittaa. Kaksi kolmasosaa kyselyyn vastaajista pitää ruotsin kieltä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa. (Åbo Akademi 2014). Vaikka pakkoruotsin opiskelu koee vahvaa vastustusta, ei vastustus ole vielä ylettänyt ruotsin kielen yleiseen asemaan yhteiskunnassamme.

Mediassa nousee aina tietyn väliajoin otsikoita suomen-ja ruotsinkielisten välisistä kiistoista ja puheenvuoroja ruotsin kielen puolesta tai vastaan. Milloin ruotsinkieliset pelkäävät puhua iltaisin julkisessa liikenteessä äidinkieltään, kun heitä on uhattu vetää turpaan (Saarikoski, 27.7.2015) tai milloin uutisoidaan ruotsinkielisten lisääntyneestä maastamuutosta Ruotsiin heidän kokiessa oikeuksiaan poljettavan Suomessa (Sundholm, 17.7.2015). Toisaalta puhutaan paljon ruotsin kielen taidon rapautumisesta ja sitä kautta haluttomuudesta sen käyttöön (Mentula, 18.2.2015). Myös internetin keskustelupalstat ovat tulvillaan erinäisiä keskusteluja ruotsin kielestä ja sen asemasta Suomessa (ks. esim. Suomi24). 17. helmikuuta 2007 Helsingin Sanomien "Kuiskaaja"-palstalla todettiin: "Käsitteli verkkokeskustelu miltei mitä aihetta tahansa, siihen ryhtyy nopeasti keskustelijaryhmä, jonka tavoitteena on kirjoittaa ja levittää suomenruotsalaisia ja ruotsin kieltä vastustavia kirjoituksia." Facebookissakin on useita ryhmiä, jotka vastustavat ruotsin kieltä, kuten "Ruotsin kieli vittuun koulusta", jolla on 48 282 jäsentä (19.11.2015)(Facebook 2015a).

Kansan syissä rivissä, tavallisten kansalaisten parista tuntuu löytyvän vastustusta ruotsin kieltä kohtaan, mutta miten on itse järjestöjen ja puolueiden laita? Suomessa toimivat puolueet sekä järjestöt ovat yllättävän kielteisiä ruotsin kieltä kohtaan, vaikka kansalaisaloite vapaaehtoisesta ruotsin opiskelusta ei mennytkään eduskunnassa lopulta läpi. Kartoittaessa eri kansanedustajilta, puolueyhmittä ja puoluekokouksilta mielipiteitä ruotsin kieltä koskeviin kysymyksiin on noussut esiin selvä kahtiajakautuneisuus. Noin puolet kansanedustajista on pakkoruotsia vastaan ja puolet kannattavat sitä (ks. esim. Helispuro 2008, Varpela 15.8.2013). Nykyisin Suomen eduskunnassa olevista puolueista virallisesti ainoastaan perussuomalaiset on esittänyt muutoksia ruotsin kielen opetukseen, vaikka eräät muidenkin puolueiden yksittäiset kansanedustajat ovat julkisesti kannattaneet ruotsin kielen opiskelun eriasteista vapaaehtoistamista.

Järjestöistä esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) on suosittanut pakollisesta toisesta kotimaisesta kielestä luopumista koululaisten kielivalintojen monipuolistamiseksi. EK:sta kielitaitotarpeet työelämässä ovat monipuolistuneet ja ruotsin merkitys on vähentynyt. (Helpinen 13.8.2013.)

Haluankin avata hieman tätä ruotsin kieltä ja sen asemaa koskevaa keskustelua ja sen toimijoita. Pakkoruotsikeskusteluun liittyen on tehty useita kansalaistempauksia, esimerkiksi Tampereella Vapaa kielivalinta ry järjesti bussikampanjan syksyllä 2012 vapaaehtoisen ruotsin opiskelun puolesta liimaamalla julisteita bussien penkkeihin (Rostila 2012). Suurin tähänastisista kansalaispöytäkirjoista on kuitenkin ollut kansalaisaloite ruotsin kielen saamiseksi vapaaehtoiseksi kaikilla kouluasteilla. Aloite keräsi tarvittavat 50 000 allekirjoitusta syksyllä 2013 ja siirtyi eduskunnan käsittelyyn. Sivistysvaliokunta kuuli asiantuntijoita marraskuussa 2014 ja äänesti asiasta päätyen mietinnössään kansalaisaloitteen hylkäämiseen. Samanlaiseen ratkaisuun päätyi myös eduskunta täysistunnossaan 6.3.2015 äänin 48–134. Kansalaisaloite ei siis mennyt läpi, mutta eduskunnassa hyväksyttiin kuitenkin keskustan ja eräiden kokoomuslaisten kansanedustajien esittämä lausuma, jonka mukaan hallituksen on selvitettävä, onko alueellisesti mahdollista kokeilla jotakin muutakin pakollista kieltä. Käytännössä esitys tarkoittaa Itä-Suomea, jossa pakollisena kielenä voitaisiin kokeilla venäjää. (Yle uutiset, 6.3.2015.) Kansalaisaloitteen takana olleet tahot, Vapaa kielivalinta ry, Suomalaisuuden liitto, Perussuomalaiset nuoret sekä Kokoomuksen nuorten liitto eivät kuitenkaan aio luovuttaa asian suhteen, ja aikovatkin aloittaa uuden kampanjan kansalaisaloitteen allekirjoitusten saamiseksi (Rautio, 25.2.2015).

Tässä luvussa esitetyllä tiedolla halusin pohjustaa sitä, miksi valitsin tutkimuskohteekseni juuri kansalaisjärjestöt, jotka toimivat kielipolitiikassa. Kyseessä on ajankohtainen aihe, josta löytyy mielipiteitä molemmilta laidoilta. Luotan saavani analyysistäni hedelmällisiä tuloksia, jotka voivat osaltaan valaista lisää tätä nykyistä dilemmaa, ja ehkä tarjota ratkaisuehdotuksiakin.

2.3. Kielipoliittiset kansalaisjärjestöt

Kuten edellisissä luvuissa toin esille, suomen ja ruotsin kielen välinen suhde on ollut monimutkainen jo parin viime vuosisadan ajan. Omassa tutkimuksessani halusin keskittyä juuri kansalaisjärjestötoimintaan kansalaisten osallistumisareenoista. Tässä kielikysymyksessä kansalaiset ovat erityisesti ryhmittyneet kansalaisjärjestöjen taakse ja toimineet niiden kautta, kuten mainitut kansalaisaloite ja Tampereella vuonna 2012 Suomalaisuuden liiton toimesta toteutettu bussikampanja osoittavat. Suomessa on jo vuosikymmeniä ollut järjestöjä, jotka ovat kokeneet ruotsin kielen ja kulttuurin tärkeäksi lisätä agendalleen. Joko ne ovat olleet liikkeitä, jotka kokevat ruotsin kielen ja kulttuurin tärkeäksi säilyttää Suomessa ja haluavat toimia sen edistämiseksi, tai ne ovat liikkeitä, jotka ovat kokeneet asiakseen ajaa ruotsin kielen asemaa alas suomalaisessa yhteiskunnassa, esimerkiksi pakkoruotsin poistamisen kautta.

Myös nykyisistä eduskuntapuolueista esimerkiksi ruotsalainen kansanpuolue on profiloitunut ruotsin kielen puolustajana, ja etenkin perussuomalaiset vastustavana, mutta tutkimuksessani eivät puolueet ole intressinkohteena, joten sivuutan ne. Kansalaisjärjestöt ovat useasti yhden asian liikkeitä, ja tähän tutkimukseeni valitsemani toimijat ovatkin kaikki nimenneet ruotsin kielen puolustuksen tai jonkinlaisen vastustuksen toimintaperiaatteisiinsa, vaikka järjestön pääasiallisen toiminnan tarkoitus olisikin joku laajempi kokonaisuus, esimerkiksi pohjoismainen yhteistyö tai suomalaisuuden edistäminen. Kielipoliittisia kansalaisjärjestöjä voi myös ajatella jossain määrin etujärjestöinä, sillä ne ajavat jäsenistönsä etuja, tässä tapauksessa joko arvoja suomen kielestä ja kulttuurista tai ruotsin kielen asemasta Suomessa. Kutsun tässä tutkielmassa tutkimuskohteina olevia järjestöjä kielipoliittisiksi, vaikka kielipolitiikka ei olekaan niiden ainoa vaikutuskenttä. Kielipoliittiset kansalaisjärjestöt ovat kansalaisjärjestöjä, joilla on agendallaan jonkinlainen ruotsin kielen asemaa koskeva lausuma.

Suomessa on siis olemassa vastustava sekä kannattava kanta ruotsin kielen asemaan. Molemmilla kannoilla on omat, validit perustelunsa. Molemmat puolet toimivat aktiivisesti oman kantansa puolesta. Tämä on erikoista, koska useimmiten kansalaiset osallistuvat vain toimintaan, joka keskittyy vain vastustavaan politiikkaan (Ekholm 2000, 23). Tästäkin syystä kielipoliittiset järjestöt ovat uniikki tutkimuskohde, miksi myös nykyistä tilannetta kannattavat ja ylläpitävät järjestöt toimivat aktiivisesti?

Halusin tutkimukseeni valita järjestöjä ruotsin kielen asemaa vastustavista järjestöistä ja järjestöjä ruotsin kielen asemaa puolustavista järjestöistä, jotta analyysistäni tulisi mahdollisimman kattava. Vastustavalta puolelta järjestöt olivat helppo löytää ja saada heidät mukaan tutkimukseen. Halusin ottaa mukaan useamman järjestön, koska kyseessä ovat verrattain pienet järjestöt (alle 600 jäsentä yhteensä). Vain yhden järjestön mukaanottaminen toisi varmasti liian pienen otoksen, on vaikea ennustaa kuinka paljon vastaajia kyselylleni saan. Yksi järjestö olisi liian vähän myös siksi, sillä halusin maksimoida mahdollisuuden löytää analyysiini mahdollisimman erilaisia ihmisiä iältään, koulutukseltaan, sukupuoleltaan, ja koen sen onnistuvan vain valitsemalla useamman järjestön. Vaikeuksia tuotti kuitenkin puolustavan puolen kansalaisjärjestöjen saaminen mukaan, joten päädyin ottamaan tutkimuskohteekseni vain Pohjola-Nordenin, ja toivomaan mahdollisimman paljon vastauksia kyselylleni mahdollisimman kattavalta joukolta. Tämä oli teoriassa hyvin todennäköistä, sillä Pohjola-Nordenilla on noin 8 000 jäsentä. Pyrin ottamaan tutkimukseeni myös mahdollisimman neutraalit toimijat. Vaikka puolustava järjestö, Pohjola-Norden, näennäisesti tukee valtion kielipoliittista linjaa, ei se saa valtion tukea toiminnalleen. Otin yhteyttä myös Suomen ruotsinopettajien liitto ry:tä, mutta he

eivät halunneet osallistua tutkimukseeni. Tutkimuskohteenani olevista järjestöistä kerron lisää seuraavissa luvuissa.

Tutkimuksessani käytin hyödyksi verkkokyselyä, jonka lähetin sähköpostitse kaikkien tutkimuskohteenani olevan kansalaisjärjestön jäsenlistalle. Yhdistin analyysiani varten saamani vastaukset kahteen ryhmään, Pohjola-Nordenin jäsenet toiseen, puolustavaan ja Suomalaisuuden liiton ja Vapaa kielivalinta ry:n jäsenet toiseen, vastustavaan ryhmään. Ruotsin kielen asemaa vastustavien järjestöjen jäsenmäärät ovat verrattain pienet, joten järjestöjen yhdistäminen oli kannattavaa. Minua kiinnostaa tutkimuksessani tutkia enemmän yleistä ruotsin kielen aseman vastustajan profiilia, ei yksittäisten järjestöjen jäsenen profiilia. Haluan yleisen kansalaisjärjestötoiminnan profiilin selvittämisen lisäksi myös vertailla myös kansalaisjärjestöjen, jotka toimivat saman asian vastakkaisilla puolilla, eroja ja yhtäläisyyksiä, onko heidän toiminnassaan, jäsenistössään tai ajattelussaan eroja. Mitä motiiveja kummallakin mielipidelaudalla on osallistua, ja mitä he toivovat saavuttavansa toiminnallaan? Toisena tärkeänä tutkimuskohteenani minulla on selvittää se, toteuttavatko kummatkin kansalaisjärjestöryhmät osaltaan osallistuvan demokratian teorialihanteita.

Seuraavassa esittelen tutkimuksessani tutkimuskohteenani olevat kansalaisjärjestöt pääpiirteittäin.

2.3.1. Ruotsin kielen asemaa vastustavat kansalaisjärjestöt

Ruotsin kielen asemaa vastustavista kansalaisjärjestöistä valitsin *Suomalaisuuden liiton* sekä *Vapaa kielivalinta ry:n*. Vastustavan puolen toimijat, nämä kaksi kansalaisjärjestöä oli helpompi löytää, kun puolustavalla kannalla olevat toimijat. Nämä molemmat vastustavat kansalaisjärjestöt olivat näkyvästi takana *Ruotsin kieli vapaaehtoiseksi kaikilla kouluasteilla* -kansalaisaloitteessa. Kansalaisaloite keräsi yhteensä 62 158 allekirjoitusta ja se toimitettiin eduskuntaan, jossa sivistysvaliokunta käsitteli aloitteen ensin. Sivistysvaliokunta päätyi lausunnossaan hylkäämään aloitteen, mutta lopullinen ratkaisu tapahtui täysistuntosalissa. Kansalaisaloite eteni eduskunnan täysistuntosalin äänestykseen asti, mutta päätyi sielläkin hylätyksi. Kyseessä oli kuitenkin merkittävä saavutus, sillä tähän mennessä eduskuntaan on lähetetty vasta 8 kansalaisaloitetta, ja niistä vain kahdesta, mukaan lukien tämä aloite, on äänestetty eduskunnan täysistunnossa. (Oikeusministeriö 2015b.)

Molemmat järjestöt ovat selvästi valtiovallasta riippumattomia, eivätkä ne saa valtiollista tukea toiminnalleen. Ruotsin kielen asemaa vastustavia kansalaisjärjestöjä on olemassa vain nämä kaksi, jotka samalla hallitsevat ruotsin kielen asemaa vastustavaa laitaa.

Suomalaisuuden liitto on perustettu jo vuonna 1906. Suomalaisuuden Liiton perinteisenä tehtävänä on herättää ja vahvistaa kansallista tietoutta ja ajattelutapaa, sekä kaikin tavoin edistää suomalaista, erityisesti suomenkielistä kulttuuria. Nimensä mukaisesti Suomalaisuuden liitto edistää siis suomalaisuuden asiaa. Suomalaisuuden liitto haluaa lisätä yhteyksiä suomensukuisten kansojen kesken sekä lujittaa itsenäisyys- ja puolustustahtoa. Liiton erityisenä tavoitteena on pakkoruotsin muuttaminen vapaaehtoiseksi oppiaineeksi maamme suomenkielisissä kouluissa. (Suomalaisuuden liitto 2015a.)

Tarkoituksensa toteuttamiseksi liitto harjoittaa tutkimus-, tiedotus- ja julkaisutoimintaa, huolehtii suomalaisesta lippu- ja sukunimikulttuurista sekä järjestää seminaareja, esitelmä-, neuvottelu-, keskustelu- ja muita samanlaisia tilaisuuksia. Liitto myy kotimaisten lipputehtaiden valmistamia lippuja ja viirejä. Heillä on verkkosivut sekä Facebook-sivut, joiden kautta he hoitavat pääasiallisen informaationjaon, jakavat uutisia ja artikkeleita kielipolitiikasta useamman kerran viikossa. Tykkäyksiä sivulla on 2 107 (19.11.2015). (Suomalaisuuden liitto 2015a, Facebook 2015b.)

Suomalaisuuden liitolla on 481 jäsentä kyselyn lähettämisaikaan lokakuussa 2015. Järjestön hallitus on kymmenjäseninen, puheenjohtajana toimii kansanedustaja, filosofian tohtori Sampo Terho. (Suomalaisuuden liitto 2015b.) Suomalaisuuden liiton jäseneksi voi liittyä maksamalla 22 euron jäsenmaksun, opiskelijat ja eläkeläiset maksavat jäsenmaksua 10 euroa vuodessa. Jäsenet saavat Suomen mieli – lehden kolmesti vuodessa kotiinsa. (Suomalaisuuden liitto 2015a.)

Vapaa kielivalinta ry on järjestö, joka pyrkii edistämään suomalaisten monipuolista kielten osaamista ja valinnanvapautta, sekä herättämään aihepiiriä koskevaa reipasta, avointa ja moniarvoista keskustelua. Järjestö on perustettu helmikuussa 2007 ja tärkeimmäksi tehtäväkseen he ilmoittavat ruotsin kielen saamista vapaaehtoiseksi kaikilla kouluasteilla ja ruotsin kielen osaamisvaatimuksen poistamisen virkaehdoista. Järjestö ei kuitenkaan halua profiloitua ruotsin kielen ja ruotsinkielisten vihaajana, vaan haluaa kuitenkin turvata äidinkielenään ruotsia puhuvien palvelut ja oikeudet kaksikielisillä alueilla. (Vapaa kielivalinta ry 2015a.)

Konkreettisia ja jatkuvia toimia, joita Vapaa kielivalinta ry harjoittaa, vahvimpana nousee esiin heidän verkkosivunsa ylläpito. Verkkosivuillaan järjestö pitää yllä esimerkiksi foorumia, jonne saa

kommentoida kuka tahansa rekisteröitynyt käyttäjä. Foorumille rekisteröityneitä käyttäjiä oli 151 (10.11.2015). Foorumilla on erilaisia keskustelunavauksia, jotka kaikki koskevat kielipolitiikkaa. Keskustelua on käyty muun muassa pakoruotsin ylioppilastutkintoon sisällyttämisestä ja poliisien tuskastelusta ruotsin kielen osaamattomuuden kanssa. Viestiketjuja on yhteensä 2 450 ja viestejä foorumilla yhteensä 20 285. Vapaa kielivalinnan verkkosivut koostuvat lisäksi järjestön erilaisista teemaan liittyvistä julkaisuista ja ilmoituksista. Järjestö ylläpitää myös omia Facebook-sivuja, jotka ovat verrattain aktiiviset, tykkäyksiä sivulla on 17 035 (19.11.2015). (Vapaa kielivalinta ry 2015b, Facebook 2015c.)

Vapaa kielivalinta ry:llä on 74 jäsentä kyselyn lähettämisen aikaan lokakuussa 2015. Järjestön hallitus on viisijäseninen, ja sen puheenjohtajana toimii professori Ilmari Rostila. (Vapaa kielivalinta ry 2015a.) Järjestön jäseneksi pääsee maksamalla vuosittaisen jäsenmaksun 20 euroa, opiskelijoilta ja työttömiltä jäsenmaksu on hieman halvempi, 10 euroa. Järjestö käyttää saamansa tulot esimerkiksi kokoustilojen vuokraan ja lehti-ilmoituksiin. Toimintansa tukemiseksi yhdistys myös ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja sekä toimeenpanee asianomaisen luvan saatuaan arpajaisia ja rahankeräyksiä. (Vapaa kielivalinta ry 2015c). Seuraavassa luvussa menen teoriaani, joka käsittelee osallistuvan demokratian teoriaa.

2.3.2. Ruotsin kielen asemaa kannattava kansalaisjärjestö

Ruotsin kielen asemaa kannattavista järjestöistä valikoitui tutkimukseeni *Pohjola-Norden*. Pohjola-Norden on mukana olevista kansalaisjärjestöistä ehdottomasti suurin 8000 henkilöjäsenellään. Toisen järjestön löytämisessä tulikin hieman hankaluuksia, ja pitäydyin lopulta vain Pohjola-Nordenissa. Vaihtoehtoina oli joko Svenska nu, joka ei ole virallinen järjestö, vaan verkosto, ja joka nauttii Suomen valtion tukea, vaikka halusin nimenomaan valikoida tutkimukseeni poliittisesti sitoutumattomat järjestöt. Yksi vaihtoehto oli Ajatushautomo Magma, joka ei myöskään ole kansalaisjärjestö. Suomen ruotsinkielenopettajat ry. kieltäytyi osallistumasta tutkimukseeni.

Pohjola-Norden eli Pohjoismaisen kansalaisyhteistyön keskusliitto on poliittisesti sitoutumaton, pohjoismaista yhteistyötä tekevä valtakunnallinen kansalaisjärjestö. Vuonna 1924 perustetun Pohjola-Nordenin tärkein tehtävä on pohjoismaisen yhteistyön edistäminen ja Pohjoismaiden tunnetuksi tekeminen Suomessa. Tähän kuuluu myös pohjoismaisten kielten, kuten ruotsin opetuksen, osaamisen ja käytön edistäminen. (Pohjola-Norden 2015b.)

Pohjola-Norden on suuri järjestö, ja se näkyy myös heidän laajassa toiminnassaan. He järjestävät erilaisia kursseja, tilaisuuksia, juhlia sekä harjoittavat kulttuuri- ja julkaisutoimintaa. He tarjoavat kouluissa tapahtuvan opetuksen tueksi erilaisia oppimateriaaleja, tukevat opettajia, oppilaita ja opiskelijoita matkavastuksin ja osallistamalla yhteispohjoismaisiin kielihankkeisiin. Yhteydenpito päättäjiin ja viranomaisiin sekä aloitteiden teko ovat merkittävä tehtäväkenttä. Pohjola-Norden ylläpitää myös Suomessa Pohjoismaiden ministerineuvoston Haloo Pohjola -neuvontapalvelua Pohjoismaasta toiseen muuttaville kansalaisille. Monille nuorille tuttu Nordjobb, työnvälityspalvelu pohjoismaisille nuorille, on myös Pohjola-Nordenin alainen toimija. Pohjola-Nordenilla on nettisivut, joilta löytyy myös keskustelufoorumi. Pohjola-Nordenilta löytyy myös Twitter- ja Facebook-tilit. (Pohjola-Norden 2015a.)

Pohjola-Nordenilla on kattava piiri- ja paikallisosastoverkosto, Nuorisoliitto sekä yli 8 000 henkilöjäsentä. Henkilöjäsenet kuuluvat joko Pohjola-Nordenin yhdistyksiin, joita on yhteensä 130 tai ovat suoraan liiton alaisia kannatusjäseniä. Pohjola-Nordenin puheenjohtajana toimii kansanedustaja Simo Rundgren, ja hänen alaisuudessaan toimii yhdeksänjäseninen liittohallitus. (Pohjola-Norden 2015c.) Henkilöjäseneksi voi liittyä 18 euron vuosimaksua vastaan, alle 30-vuotiaat saavat jäsenyyden ilmaiseksi. Jäsenyyttä vastaan saa erilaisia jäsenetuja esimerkiksi muutamista teattereista tai hotelleista sekä jäsenlehden neljästi vuodessa. (Pohjola-Norden 2015d.)

3. OSALLISTUVAN DEMOKRATIAN TEORIA

3.1. Aikaisempi, liberaalidemokraattinen teoria

1900-luvun loppupuolelle tultaessa käsitys demokratiasta oli yleisesti erittäin myönteinen, mutta samalla itse käsitteen merkitys oli hämärtynyt. Italialainen politiikan tutkija Giovanni Sartori (1987) väittääkin, että 1900-luvun loppu oli ”hämmentyneen demokratian” aikakautta, aikaa, jolloin kaikki kannattivat demokratiaa, mutta demokratiakäsitteen merkityksestä vallitsi yhä suurempi erimielisyys. (Setälä 2006, 1.) Demokratiateorioiden tutkimuskenttää hallitsi 1900-luvun lopulle saakka liberaali demokratiateoria ja sen eri suuntaukset. Vuosisadan loppupuolella esiin nousivat kilpailevat demokratiateoriat, osallistuva demokratia sekä deliberatiivinen demokratia. (Setälä 2003, 15.) Kansalaisten omaan henkilökohtaiseen poliittiseen toimintaan keskittyvät osallistuva ja deliberatiivinen teoria nousivat haastamaan teorioista perinteikkäimmän, liberaalidemokratian, monopoliasemaa.

Ennen kuin voi käsittää mistä osallistuvassa demokratiassa on kyse, tulee kiinnittää huomiota siihen, miten liberaali teoria käsittää kansalaisten poliittisen osallistumisen ja miten osallistuva demokratia siitä eroaa. Perehdyn myös siihen, millaista kritiikkiä osallistuva demokratia kohdistaa liberaalille demokratiaperinteelle. Näiden kahden teorian perimmäisin eroavaisuus löytyy siitä, että liberaali teoria on perinteisesti korostanut kansalaisten intressien kanavoitumista lähinnä vaalien ja sitä kautta valittujen edustajien kautta, kun taas osallistuva demokratia arvostaa kansalaisten lisääntynyttä aktiivisuutta ja tiedontasoa (Setälä 2003, 15) sekä kansalaisten todellista toimintaa ja vastuullista vaikuttamista (Setälä 2006, 5-8).

Liberaalia demokratiateoriaa nousi ensimmäisenä 1900-luvun puolivälissä määrittämään itävaltalainen Joseph Schumpeter. Länsimaiset liberaalit demokratiateoriat jaetaan yleensä kolmeen ryhmään siitä riippuen, miten ne suhtautuvat kansalaisten osallistumiseen. Nämä ryhmät ovat Schumpeterin edustuksellisuutta korostava teoria, Anthony Downsin taloudellinen demokratia sekä Robert Dahlin pluralistinen demokratiateoria. Schumpeterin edustamaa edustuksellisuutta painottavaa liberaalia demokratiateoriaa kutsutaan myös eliittiteoriaksi. (Setälä 2003, 60.) Eliittiteorioiden mukaan vain pieni osa kansasta osaa ja haluaa käyttää poliittista päätösvaltaa (Setälä 2006, 3). Schumpeter esittää teoksessaan *Capitalism, Socialism and Democracy* (1943/1992, 269) määritelmän siitä, että demokratia on menetelmä, jossa yksilöt voivat saavuttaa poliittista päätöksentekovaltaa kilpailemalla kansalaisten vaaleissa antamista äänistä. Schumpeter uskoi kansalaisten pystyvän muodostamaan päätöksiä lähinnä omaa, henkilökohtaista elämää lähellä olevista asioista. Hänellä ei ollut kovinkaan korkea luotto

kansalaisten kykyihin muodostaa harkittuja mielipiteitä laajoissa asiakysymyksissä. Hänen mukaansa kansalaiset taantuvat lapsen tasolle tällaisia asioita pohtiessaan, eikä koulutus tai yhteiskunnallinen asemakaan nosta heidän valmiuksiaan ymmärtää paremmin. Näiden syiden takia Schumpeter suhtautui hyvin epäluuloisesti kansalaisten laajempaan poliittiseen osallistumiseen. Schumpeterin mielestä ei ole olemassa mitään yhteistä etua, josta kansalaiset voisivat olla samaa mieltä, siksi päätöksenteko tulee antaa johtajaeliittien haltuun. (Pateman 1970, 2–3.) Schumpeterin mukaan demokratia ei ole kansanvaltaa siinä merkityksessä, että kansalla on valta vaan siinä merkityksessä, että kansalla on valta valita ne, jotka hallitsevat (ks. esim. Bohman & Rehg 1997; Held 2006) (Bengtsson 2011, 47).

Anthony Downs (1957) määrittelemän liberaalin demokratian toisessa suuntauksessa päähuomio kiinnittyy erityisesti ehdokkaiden ja puolueiden väliseen kilpailuun vaaleissa annetuista äänistä. Downs mukaan kilpailu äänistä edesauttaa kansalaisten intressien esilletuloa päätöksenteossa, kun halutaan maksimoida kannatus. Kyseessä ovat siis yritysmaailmaan verrattavissa olevat markkinat, jossa ehdokkaat ovat yrittäjiä ja vaalit ovat markkinat, jossa oma tuote yritetään saada mahdollisimman hyvin kaupaksi. Downsilainen teoria uskoo täten enemmän kansalaisten rationaalisuuteen kuin schumpeteriläinen. (Setälä 2003, 55–57.)

Schumpeterin määritelmän keskeisin elementti, poliittisen eliitin valitseminen kilpailullisilla vaaleilla, on toiminut innoittajana myös kolmannessa liberaalin demokratian teoriassa, Robert Dahlin pluralistisessa demokratiamääritelmässä. Dahl (1989) ei itseasiassa käytä käsitettä demokratia, vaan polyarkia, kuvatessaan nykyaikaista edustuksellista demokratiaa, joka toimii moderneissa kansallisvaltioissa. Käsitteen demokratia hän jättäisi kuvaamaan antiikin demokratioiden kaltaisia järjestelmiä. Dahlin pyrkimys tehdä selvä ero klassisen ja modernin demokratian välille on kunnianhimoinen ja ansiokas, mutta hänen itse polyarkia-terminsä ei kuitenkaan ole saavuttanut suurta suosiota. (Pateman 1970, 9.)

Dahlin (1989, 233) mukaan polyarkiat voidaan tunnistaa muun muassa seuraavista käytännöistä. Perustuslain mukaan politiikasta vastaavat päätöksentekijät valitaan ja vaihdetaan toistuvissa ja vapaissa vaaleissa, kaikilla täysi-ikäisillä oikeus äänestää vaaleissa ja heistä useimmilla asettua ehdokkaaksi vaaleissa, kansalaisilla on ilmaisunvapaus, erityisesti poliittinen sellainen, kansalaisilla on mahdollisuus löytää puolueetonta tietoa, ilman että millään ryhmittymällä on tiedonvälityksen monopolia sekä kansalaisilla on oikeus yhdistyä, mukaan lukien osallistua puolue toimintaan, joka pyrkii vaikuttamaan hallituksen päätöksiin ja tavoittelee hallitusvaltaa. Dahlin pluralistinen määritelmä demokratiasta on

pohjimmiltaan samanlainen, kuin Schumpeterin ja Downsinkin, eli se pitää edustuksellisuutta, vaaleilla toteutettavaa kilpailua äänistä demokratian tärkeimpänä piirteenä ja toteutustapana.

Se, mikä tekee Dahlin demokratiasta näistä kolmesta teoriasta toimivimman kansalaisten osallistumisen kannalta, on se, että Dahl vetoaa teoriassaan ihmisten poliittiseen tasa-arvoon, mitä kaksi edellistä eivät tee. Dahlin mukaan kaikilla aikuisilla yksilöillä on yhtäläiset ja samanarvoiset oikeudet poliittiseen osallistumiseen. Kansalaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua, mutta osallistumista ei velvoiteta. (Dahl 1989, 115; ks. myös Beitz 1989, 5.) Dahl kiinnittää huomiota samalla kansalaisten osallistumis- ja yhdistymisvapauksiin, jotka puolestaan mahdollistavat aidon kilpailun syntymisen vaaleissa. Dahl esittää myös, että nykyisiä edustuksellisia järjestelmiä voitaisiin parantaa omaksumalla uusia kansalaisosallistumisen muotoja, joita voitaisiin käyttää poliittisen agendan ja päätöksenteon muuttamiseen. (Setälä 2006, 5.) Dahlin pluralistinen määritelmä on mielestäni täten periaatteiltaan ja arvoiltaan hyvin lähellä nykyistä suomalaista demokratian mallia ja myös osallistuvaa demokratiateoriaa, mihin menen seuraavaksi.

1960-luvulta lähtien koettiin käänne kohti osallistuvan demokratian traditiota. Maailman tapahtumat, esimerkiksi opiskelijoiden radikalisoituminen ja Vietnamin sota saivat osan maailman kansalaisista kyseenalaistamaan perinteisen demokraattisen vaaliosallistumisen. Kaksi tunnettua politiikantutkijaa Sidney Verba ja Gabriel Almond kirjoittivat asiasta näin: ”Jos maailmassa on meneillään poliittinen vallankumous, se on jotain jota voi kutsua osallistumisen räjähdykseksi”. (Cook & Morgan 1971, 1.) Kehitettiin osallistuvan demokratian käsite, joka pyrkii jakamaan päätöksentekovoimia tasapuolisemmin. Maailmalla vallitseva tilanne heijastui politiikan tutkimukseen. Kilpailullisen asetelman tilalle haluttiin konsensusta, yhteisöllisyyttä. Osallistuvan demokratian teorioissa kansalaisten mukaan ottaminen suunnitteluun ja päätöksentekoon nostettiin pohdinnan keskiöön.

3.2. Osallistuva demokratia demokratiaihanteena

Tässä yhteydessä on hyvä todeta, että osallistuvan demokratian teoria ei historian valossa ole täysin uusi keksintö, vaikka sen kultakausi alkoi vasta 1970-luvulla. Osallistuvan teorian lähtökohtana on klassinen demokratiakäsitys ja myös rousseaulainen käsitys demokratiasta. Jean-Jacques Rousseau keskusteli teoksessaan *Yhteiskuntasopimuksesta* (1762) demokraattisen hallinnon mahdollisuudesta. Rousseau mukaan kansalaisten osallistuminen päätöksentekoon on tarpeen, jotta tehdyt päätökset edustaisivat yhteistä hyvää ja jotta näin toteutuisi kansalaisten itsehallinto. (Setälä 2006, 1.) Vain

osallistumalla päätöksentekoon kansalaiset saavuttavat mahdollisimman laajan yksilönvapauden ja parhaan lopputuloksen. Osallistuminen pakottaa kansalaiset ajattelemaan yhteistä hyvää eli yleistähtoa, eikä toimimaan vain omien, yksityisten etujensa mukaan. Tämän vuoksi Rousseau pitää kuitenkin ideaalina tilannetta, jossa yksilöt muodostaisivat omat päätöksensä aluksi itse, eivätkä erilaisten yhteenliittymien kautta. Näin varmistetaan kaikkien mielipiteiden kuunteleminen. Tässä tulee esiin osallistuvan demokratian kaksi keskeisimmistä teemoista, moraalinen harkinta sekä kansalaisten kasvaminen ja kehittyminen ihmisinä. (Pateman 1970, 22–24.)

Rousseau antaa kuitenkin hieman myönnytystä edustuksellisuudelle, ja antaa luvan jättää päätöksenteko virkamiehille sellaisissa kysymyksissä, jossa kansalaisilla on liian suuret kiusaukset valita yksityisten etujensa mukaan. Rousseau mukaan monien ihmisten mielipiteiden yhdistäminen tuottaa parempia (lähempänä yleistähtoa olevia) päätöksiä. Äänestyksissä vähemmistöön jäävien yksilöiden on myönnettävä tappionsa ja noudatettava yleistähtoa. Kuitenkin Rousseau myöntää, että enemmistön tahtoon on suostuttava vain, jos se täyttää yleistahdon tunnusmerkit. Näin ollen demokraattinen enemmistö päätös ei sittenkään aina edusta yleistähtoa. (Setälä 2003, 106–107.) Tässä Rousseau ajattelussa nousee ristiriita. Tällainen enemmistön tahdon noudattaminen omaa omat sudenkuoppansa, joskus yleistahdon noudattaminen voi johtaa moraalisesti väärin tekoihin, kuten vähemmistöjen vainoamiseen. Puhutaan parhaista päätöksistä, yleistahdon mukaisista päätöksistä, mutta tunnustetaan, että joskus myös päätöksissä mennään pahasti vikaan. Tasa-arvo kääntyy pääläelleen, kun tasa-arvoiset yksilöt muodostavat tarpeeksi suuren joukon toisia vastaan. Miten kukaan voi sitten määrittää sen mikä on yleistähto, jos enemmistö päätöksetkään eivät siihen aina kykene? Rousseau muuten validit perustelut osallistuvalla demokratialle kokevat tässä kolauksen, kun herää kysymys, voiko tavallisiin kansalaisiin sittenkään luottaa päätöksenteossa. Rousseau mukaan ihmisten suoraan osallistumiseen ja enemmistövaltaan perustuva demokratia oli mahdollista ainoastaan pienissä, homogeenisissa ja tasa-arvoisissa yhteiskunnissa, jossa kaikki tuntevat toisensa ja jakavat samat arvot. Muussa tilanteessa jokin epädemokraattinen päätöksentekotapa saattaa olla parempi yleistahdon määrittelemisessä. (Rousseau 1997, 120–122; Pateman 1970, 22–23.)

John Stuart Mill (1806–1873) on toinen osallistuvan demokratian teorian alkuisista. Mill oli myös edustuksellisen demokratian puolestapuhuja, mutta painotti voimakkaasti sen rinnalla tapahtuvan poliittisen osallistumisen merkitystä. Millin mukaan poliittinen osallistuminen erityisesti edustuksellisissa järjestelmissä kehittää kansalaisten aktiivisuutta sekä heidän poliittista tietämystään ja harkintakykyään. (Setälä 2003, 103, 113.) Mill, samoin kuin Rousseau aiemmin, korosti siis kansalaisen

kasvamista osallistumisen myötä. Mill katsoi demokratian olevan kansalaisten ”kouluttamista”, ja piti erityisesti paikallisdemokratiaa tärkeänä (Pateman 1970, 30.) Mill keskittyy Rousseautta enemmän kansalaisten kasvamiseen kuin hyviin lopputuloksiin.

Millin mukaan hyvä hallitus pyrkii kansalaisten mahdollisimman laajaan hyvinvointiin (Setälä 2003, 113). Hänestä edustuksellinen demokratia tuottaa parhaan lopputuloksen, mikäli kansalaiset ovat valmiita, halukkaita että kykeneviä aktiivisen rooliin yhteiskunnassa (Shields 1958, xii). Kansalaisten tehtävänä on myös valvoa hallinnon toimia. Mill kannatti äänioikeuden antamista kaikille lukutaitoisille, jopa naisille, jota voidaan pitää siihen aikaan edistyksellisenä. Millin ajattelu oli askel kohti tasa-arvoa, joka on yksi tärkeimmistä osallistuvan demokratian periaatteista. Tosin hän ehdottaa järjestelyä, jossa äänestäjän äänimäärän ratkaisee tämän älyllinen kyky. Kansalaisen käytettävissä oleva äänimäärä jakaantuisi siis epätasaisesti, riippuen esimerkiksi hänen koulutuksestaan tai ammatistaan. Hän kannatti myös julkisia äänestyksiä, jossa jokainen joutuisi perustelevaan äänestyksensä lopputuloksen muille ihmisille. Millin mukaan se lisäisi kansalaisten vastuuta valinnoistaan ja estäisi äänestäjiä tekemästä valintoja pelkästään omaan etuun nojaten. (Mt., 114–115.) Mielestäni tässä on ristiriita Millin ajattelussa. Toisaalta hän kannustaa kansalaisia osallistumaan, jota kautta he kasvavat vaikuttajina. Toisaalta hän eriarvoistaa kansalaisia rajusti, ja ei usko kansalaisten kykyyn kasvaa osallistumisen kautta tarpeeksi, vaan jakaisi kansalaisten saamat äänimäärät vaaleissa koulutuksen ja ammatin mukaan. Hän ei loppujen lopuksi usko tarpeeksi osallistumisen kouluttavaan vaikutukseen. Tuntuu, että teoreetikoilla teoriat toimivat hienosti idean tasolla, mutta kun ne pitäisi siirtää käytäntöön, syntyy ongelmia, kuten Rousseauin yleistahdon määrittämisen kanssa aiemmin huomattiin. Millin ehdottomana ansiona voidaan kuitenkin pitää juuri tuota kansalaisten kasvamisen korostamista, joka muodostaa yhden osallistuvan demokratian tärkeimmistä painopisteistä.

Kaksi teoreetikkoa, jotka ovat profiloituneet erityisesti juuri osallistuvan demokratian tutkijoina, ovat yhdysvaltalaiset Benjamin Barber ja Carole Pateman. Poliitiikan tutkija Benjamin Barber on tehnyt osallistuvan demokratian käsitteen tunnetuksi suuremmalle yleisölle. Kuten jo itse käsitteestä ilmenee, osallistuva demokratia viittaa siis kansalaisten omaan poliittiseen osallistumiseen. Kirjassaan *Strong Democracy* (1984) Barber liputtaa etenkin vahvan demokraattisen keskustelun puolesta. Tällä hän tarkoittaa myös toisten argumenttien kuuntelemista. (Grönlund 2006, 71.) Toisten argumenttien kuunteleminen liittyy myös läheisesti toiseen demokratian perinteeseen, joka nousi 70-luvulla pinnalle, nimittäin deliberatiiviseen demokratiaan. Deliberatiivinen demokratia painottaa julkista keskustelua ja kommunikaatiota. Päätöksentekoa edeltävä kriittinen ja tasapuolinen keskustelu sekä harkinta ovat

demokratian tärkeimmät ominaisuudet. Deliberatiivinen teoria peräänkuuluttaa myös päätöksentekijöiden tilivelvollisuutta, eli velvollisuutta perustella ratkaisunsa eri näkökantoja edustavan yleisön edessä. Deliberatiivinen ja osallistuva demokratia eivät ole välttämättä toisiaan kumoavia teorioita, vaan painottavat eri asioita. Osallistuvassa demokratiassa pidetään tärkeämpänä kansalaisten pääsyä osallistumisareenoille, kun sitä miten erilaiset mielipiteet otetaan huomioon. Taasen deliberatiivisessa demokratiassa tärkeintä on päätöksentekoprosessi ja miten siinä otetaan huomioon erilaiset mielipiteet. (Bengtsson 2011, 169–170.)

Barber ajattelee J.S. Millin tavoin, että poliittinen osallistuminen opettaa ymmärtämään myös muiden näkökulmia. Barber pitää demokratiaa eräänlaisena elämäntapana, jossa yksilö osallistuu aktiivisesti laajasti ymmärrettyyn poliittiseen toimintaan. Kuten jo mainitsin, Barber pitää keskustelua ja kommunikaatiota tärkeänä osana osallistumista. Keskustelu vahventaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja jäsentää yhteiskunnallisia suhteita. Osallistuminen tuottaa tätä kautta arvokkaita sivutuloksia. Barber uskoo, että keskustelun kautta kansalainen osaa asettaa itsensä myös toisen asemaan ja oppii huomioimaan toisten ja koko yhteisön edut. Osallistuminen kehittää ihmisissä täten kohtuullisuutta. Kohtuullisuus merkitsee tässä Barberin määritelmässä harkittua ja jossain mielessä reilua arvostelmaa, mutta tällä ei viitata mitenkään oikeudenmukaisuuteen. Osallistuminen on kehittävää ja kasvattavaa: se muuttaa omaa kapeaa näkökenttää kohti laajempaa yhteiskunnallista perspektiiviä. (Setälä 2003, 125–127.)

Yhteisen hyvän tavoittelu on myös Barberin teorian pääpainotuksia, kuten Rousseauinkin. Päätöksenteon kohteena olevat asiakysymykset ja päätösvaihtoehdot ovat muodostuneet keskustelun perusteella. Tätä kautta kansalaiset pääsisivät mukaan päättämään poliittisesta agendasta. Keskustelussa selvennetään poliittisten arvostelmien moraalisia ja tiedollisia perusteita ja lähestytään lopulta niitä koskevaa konsensusta. Kuten jo Rousseauin teorian kanssa kävi ilmi, niin yhteisen hyvän tavoittelu voi joskus sortaa vähemmistöön jäävien oikeuksia. (Bengtsson 2011, 59.) Kysymys kuuluukin, jääkö Rousseauin, Barberin ja myöhemmin Patemanin teorioissa yksilöiden arvo yhteisen hyvän alle?

Barber haluaa täydentää edustuksellisen demokratian instituutiota, ei korvata sitä (Bengtsson 2011, 59). Barberin mielestä suoran demokratian keinot, kuten kansalaisaloite ja kansanäänestykset tukisivat hyvin edustuksellista demokratiaa ja kasvattaisivat kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa (Setälä 2003, 129). Tämä onkin yksi Barberin ansioista, hän myös antaa konkreettisia osallistumisen laajentamisen mahdollisuuksia, eikä vain teoretisoi osallistumisen puolesta. Esimerkiksi Sveitsissä demokratia perustuu suoraan demokratiaan eli pitkälti sen eri kantoneissa toteutettaviin kansanäänestyksiin.

Kansanäänestyksestä kerron myöhemmin tutkielmani edetessä. Barber liputtaa myös paikallisen tason demokratian vahvistamisen sekä interaktiivisen teledemokratian roolin kasvattamisen puolesta. Ne ovat keinoja vahvistaa edustuksellisen demokratian puutteita. (Mt., 130.) Barber on ollut innovatiivinen demokratian uudistaja. Hän piti teledemokratiaa jo yhtenä vaihtoehtona osallistumisen kasvattamisessa ennen kuin tietotekniikka oli levinnyt laajemmalle. Teledemokratiaa voisi pitää tämän aikakauden symbolina, sitä yritetään yhä jatkuvasti kehittää ja laajentaa yhä useamman käytettävissä olevaksi.

Barberin vahvan demokratian ongelmana voidaan pitää sitä, että siinä kenties yliarvioidaan kansalaisten motivaatio ja ajalliset mahdollisuudet osallistua poliittiseen toimintaan (Setälä 2003, 128). Jos kansalaiset eivät edes äänestä vaaleissa, miten heidät saadaan motivoitua osallistumaan toimintaan, joka vie paljon enemmän aikaa ja vaivaa kuin numeron kirjaaminen äänestyslappuun. Mikäli valtio luo kansalaisille mahdollisuuksia osallistua poliittisen järjestelmän toimintaan eri tavoin, seurauksena voi kuitenkin olla, että kansalaiset motivoituvat paremmin yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Barberin teoria on kuitenkin paremmin sovellettavissa moderneihin valtioihin, kuin seuraava Patemanin teoria osallistuvasta demokratiasta, sillä hän on tarkastellut paremmin osallistumisen keinoja.

Toinen osallistuvan demokratian tunnetuimmista teoreetikoista, Carole Pateman, esittää teorian osallistuvasta yhteiskunnasta. Pateman, joka edustaa radikaalia käsitystä demokratiasta ja osallistumisesta, esittää kirjassaan *Participation and Democratic theory* (1970) kritiikkiä etenkin Schumpetrin elitististä demokratiamääritelmää kohtaan sekä nostaa Dahlin ja Millin klassikkoasemaan osallistuvaa demokratiaa tarkastellessa. Pateman väittää, että kansalaisten osallistuminen kaikilla yhteiskunnan tasoilla on välttämätöntä demokratian onnistumisen kannalta. Kaikilla yhteiskunnan tasoilla Pateman tarkoittaa muun muassa perheitä, yrityksiä ja yhdistyksiä. Yritysdemokratian yhteydessä Pateman tarkasteli esimerkiksi työntekijöiden mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon, mikä on erityisen tärkeää, koska suuri osa ihmisten elämästä ja aktiivisuudesta tapahtuu työpaikoilla. Aktiivisuus työpaikoilla johtaa Patemanin mielestä suurempaan osallistumiseen myös muilla areenoilla (Bengtsson 2011, 59).

Ihmisten vapaaehtoiset yhteenliittymät ja yhteistyö ovat yksi tärkeimmistä tekijöistä Patemanin teoriassa. Jo tunne siitä, että on saanut osallistua poliittiseen prosessiin, on kehittävää osallistumista. Osallistumisen funktiolta ei vaadita sitä, että saa tehdä lopullisen päätöksen. (Pateman 1970, 73–74, 83.) Osallistuminen päätöksentekoprosessiin on alusta alkaen itseään ylläpitävä prosessi, mikä on seurausta sen kouluttavasta vaikutuksesta. Osallistuminen kehittää niitä ominaisuuksia, joita se myös osallistujalta vaatii. Poliittinen osallistuminen on täten samalla oppimisprosessi eli yksilön poliittiset kyvyt kasvavat sitä myötä, kun hän

osallistuu. Osallistuva poliittinen prosessi vaikuttaa yksilön sosiaalisen ja poliittisen taidon kehittymiseen, jolla on puolestaan kertaantuva vaikutus aina seuraavaan osallistumistoimintaan. Yksilöt, jotka kokevat olevansa tarpeeksi kyvykkäitä osallistumaan, osallistuvat myös todennäköisemmin. Yksilöiden itseluottamuksessa voidaan sanoa tapahtuvan muutos, joka mahdollistaa osallistumisen jatkuvuuden ja kehittymisen ruohonjuuritasolta aina kohti korkeampia, vaativampia toiminta-areenoita. (Bengtsson 2011, 59.) Patemanin mukaan poliittisen osallistumisen tärkein funktio kansalaiselle on ymmärtää julkisen ja yksityisen toiminnan yhteys toisiinsa (Pateman 1970,110). Patemanin teoria vahvistaa täten painotusta kansalaisten kasvamiseen osallistumisen kautta, ja hän luottaakin yksilöihin tasa-arvoisesti, koulutuksesta tai taustasta riippumatta.

Pateman (1979, 164–172) on tarkastellut osallistumista myös poliittisen velvoitteen näkökulmasta. Pateman määrittää osallistumisen velvoitteen suhteessa muihin ihmisiin, eikä esimerkiksi suhteessa valtiovaltaan. Jo pelkkä osallistuminen on arvokasta velvoitteiden omaksumisen ja ihmisten moraalisen kehityksen takia, eivätkä niinkään osallistumisen seurauksena syntyvät päätökset. Poliittisen osallistumisen teorian lähtökohtana on Patemanin mielestä ihmisten riippuvuus toisistaan, jolloin moraaliset velvoitteet pakottavat ihmiset toimimaan yhdessä. (Setälä 2003, 118–121.) Osallistuminen on siis periaatteessa vapaaehtoista, mutta moraalisesti veloitettua. Osallistumisen jatkuvuus saadaan turvattua velvoitteen kautta, jokainen kansalainen tuntee velvollisuudekseen osallistua, koska niin tekevät muutkin. Velvoitteen käsitys muuttaa täten muotoaan Patemanin käsittelyssä. Velvoite kuulostaa muissa määritelmässä negatiiviselta ja pakolta, mutta Patemanin määrittelemä velvoite saa mielestäni positiivisemmän, jotenkin helpommin toteutettavissa olevan kuvan. Jos velvoite on osallistua toimintaan yhdessä muiden kanssa, tuntuu se arkipäiväiseltä, sellaiselta että sitä toteuttaa huomaamatta. Toki lakejakin varmasti suurin osa kansalaisista noudattaa kyselemättä, vaikka laki velvoittaa tottelemaan noudatetaan lakeja varmasti myös velvollisuudesta toisia ihmisiä kohtaan. Koska hänkin odottaa punaisissa valoissa suojaatiellä, vaikka ketään ei tule, voin minäkin yhtä hyvin odottaa.

Patemanin teoriassa pidetään myös ihmisten tasa-arvoa tärkeänä. Hän kritisoikin Rousseaut siitä, että mielipiteeltään vähemmistöön jääneen olisi muutettava mielipidettään ja alistuttava enemmistön tahtoon. Patemanin mielestä heidän tulisi saada säilyttää oma, autonomisesti muodostettu mielipiteensä. (Setälä 2003, 120.) Dahlin esittämä tasa-arvoajattelu siitä, että kaikilla on yhtäläiset oikeudet osallistua ja saada mielipiteensä kuuluviin, on lähempänä Patemanin ajattelutapaa. Demokratiateorioissa väitetään, että kansalaisten tasa-arvo kasvaa osallistumisen myötä. Heidän vaikutuksensa harjoitettavaan politiikkaan kasvaa, kun eliittien valta kaventuu. Epätasa-arvo valittujen edustajien ja muiden kansalaisten välillä

poistuu. Mutta, käytännössä voikin olla niin, että osallistumisen myötä epätasa-arvo kasvaa. Eri ryhmien väliset erot korostuvat, koska heillä on erilaiset edellytykset osallistua. Niiden äänet, jotka eivät osaa tai pysty osallistua yhtä paljon hukkuvat niiden äänten alle, jotka aktiivisesti osallistuvat poliittiseen toimintaan. Aion siksi omassa tutkimuksessani kysyä vastaajilta sitä, kokevatko he kaikkien kansalaisjärjestöosallistujien olevan tasa-arvoisia mielipiteiltään vai kokevatko he toiminnassaan löytyvän myös epätasa-arvoisuutta joko muuhun kansaan tai toisiinsa nähden?

Patemanin väite siitä, että osallistuminen ja demokratia ovat sama asia, on kiistanalainen. Järjestelmän demokraattisuus riippuu Patemanin mielestä osallistumisen laajuudesta (Setälä 2003, 123). Patemanin teoria ei kuitenkaan erittele osallistumisen ehtoja ja vaikutuksia. Onko diktaattorin määräämä jäsenyys poliittisessa puolueessa tai järjestössä oikeaa osallistumista Patemanin mukaan? Tai äänestyspakko? Täten osallistuminen on laajaa, joten järjestelmäkin on demokraattinen, vai onko sittenkään? Teoriaa on myös vaikea soveltaa modernien valtioiden päätöksentekoon, ja niinpä Pateman keskittyykin tutkimaan osallistumista pienissä yhteisöissä.

Yhteenvedona osallistuvan demokratian teorialle on yksinkertaisesti lisätä kansalaisten osallistumista politiikkaan vaaleissa äänestämisen ulkopuolella. Päättäjien vapaan valinnan lisäksi kansalaiset osallistuvat poliittiseen elämään päätöksentekoon vaikuttavalla tavalla. Tämä lause kiteyttää osallistuvan demokratian tarkoituksen. Jokaisella osallistuvan demokratian teoreetikolla on hieman omat painotuspisteensä perusteluissaan, mitä arvoja osallistumiseen liitetään tai mitä hyötyjä osallistumisesta on sekä itse kansalaiselle tai koko yhteiskunnalle. Mutta yhtymäkohtiakin löytyy useita. Yhteistä osallistuvan demokratian teoreetikoille on, että heidän mielestään tämän päivän yhteiskunta on mennyt liian pitkälle poliittisen päätöksenteon keskittämisessä (Setälä 2003, 130). Tämä tulee välttää poliittisen vallanjaon kautta jakamalla valta pienempiin yhteyksiin, jolloin suora osallistuminen on helpompaa laajamittaisen edustuksellisen demokratian sisällä (Pateman 1970, 110; Barber 1984, 262).

Osallistuvan demokratian teoreetikot painottavat, että kansalaiset saisivat painavamman poliittisen roolin, roolin, joka ulottuu laajemmalle ja käsittää enemmän kuin pelkän vaaliosallistumisen. Olla ainoastaan eliittien varjossa, statisteina, ei kuulu osallistuvan demokratian tyyliin. Osallistuvan demokratian traditiossa kansan tulisi seistä valokeilassa, ei vain vaalipäivinä, vaan päivittäin. (Bengtsson 2011, 56.) Kuten aiemmin sanottua, osallistuvaa demokratiaa ei tule kuitenkaan pitää edustuksellisen demokratian täytenä vastakohtana, vaan pitää sitä edustuksellisuutta täydentävänä ja syventävänä seikkana (Gilljam & Hermansson 2003, 19). Eikä osallistumisen kasvattaminen siten myöskään tarkoita

sitä, että kansalaiset tekisivät tulevaisuudessa kaikki päätökset itse, eikä sitä, että kansalaisten tulisi käyttää heidän kaikki liikenevä aikansa politiikan harjoittamiseen (Gutmann & Thompson 2004, 30).

3.3. Osallistuvan demokratian kriteerit

Mitä osallistuvan demokratian teoria siis oikeastaan sisältää? Osallistuvan demokratian teorian kantavat teemat ovat peräisin jo 1700-luvulta saakka. Samat tietyt painopisteet ovat olleet teoreetikkojen mielenkiinnon kohteena jo kauan. Seuraavassa esittelen osallistuvan demokratian teorian tärkeimmät painopisteet, kriteerit, joita tutkin omassa tutkimuksessani, toteutuvatko nämä kriteerit myös käytännössä kansalaisjärjestöissä. Kriteerit ovat minun henkilökohtaisesti teoriasta poimimiani ja omasta mielestäni tärkeimmät teemat liittyen osallistuvan demokratian teoriaan. Kysymys kuuluukin, toteuttavatko kansalaisjärjestöt osallistuvaa demokratiaa? Kokevatko osallistujat saavuttavansa osallistuvan demokratian ytimen osallistumalla kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen toimintaan?

Ensimmäinen osallistuvan demokratian painopisteistä keskittyy *kansalaisten kasvamiseen*. Kaikki osallistuvan demokratian teoreetikoiksi laskettavat tutkijat, Pateman, Barber, Mill että Rousseau pitävät osallistuvan demokratian ehdottomana ansiona kansalaisten kasvamisesta. Osallistuvan demokratian teoreetikot kohdistavat fokuksen yksilöihin ja yksilöiden ryhmässä tapahtuvan poliittisen osallistumisen kautta tapahtuvaan henkilökohtaiseen kehitykseen (Svensson 1993, 305). Osallistumalla erilaisissa yhteyksissä oletetaan yksilöiden kasvavan poliittisesti kypsemiksi, saavan paremmat poliittiset tietotaidot, poliittisen itseluottamuksen ja tahdon toimia yhteisen hyvän eteen. Osallistumisen kouluttava voima on keskeinen osa osallistuvaa demokratiaa ja tarkoittaa sitä, että kansalaiset kasvavat toimijoina vain aktiivisen osallistumisen kautta. Osallistumisen kouluttava ja kasvattava funktio on ainoa, millä on merkitystä, eikä poliittisessa toiminnassa tulisi muutenkaan tuijottaa vain tuloksellisuutta. (Bengtsson 2011, 56, 117.)

Osallistuvan demokratian teoriassa odotetaan, että kansalaisilla on todellisuudessa yhtäläiset ja riittävät lähtökohdat poliittiseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen. *Tasa-arvon* merkitys osallistuvan demokratian teoriassa on suuri ja sitä pidetään ihanteena. Esimerkiksi Rousseau väittää teoriassaan ihmisten saavuttavan vapauden vain osallistumisen kautta ja tasa-arvoa korostavat Pateman ja Millkin sanovat, että ihmisten välinen tasa-arvo kasvaa osallistumisen kautta, koska eliittien valta kaventuu ja tavallisen kansan kasvaa. Osallistuva demokratia kiinnittää huomion myös ryhmien sisäiseen tasa-

arvoon, ja siinä korostetaan kaikkien osallistujien tasa-arvoisia mielipiteitä sekä niiden ottamista huomioon päätöksenteossa.

Yksi painopiste on *velvoitteen* rooli toiminnassamme. Kansalaiset kokevat moraaliseksi velvollisuudekseen osallistua poliittiseen toimintaan, ei velvollisuutena valtiovaltaa kohtaan, vaan velvollisuutena toisille kansalaisille, edistääksemme yhteistä hyvää. Ihminen tulee käsittää yhteisönsä jäsenenä, mitä kohtaan hän tuntee velvollisuudentuntoa. Tätä kautta myös Patemanin esittämä yhteisen hyvän saavuttamisen merkitys toiminnassamme on validi. Teoreetikoista esimerkiksi Barber ja Rousseau korostavat tätä teorioissaan. Heidän mielestään yhteinen hyvä saavutetaan parhaiten kansalaisten mahdollisimman suuren osallistumisen kautta. Eliitit eivät pysty ottamaan huomioon tarpeeksi myös muiden näkökulmia, vaan edistävät lähinnä omaa asiaansa.

Barberin teoriasta nousee kansalaisten välisen keskustelun merkitys demokratialle. Keskustelun kautta kansalaiset pääsevät vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon ja *keskusteluun*. Keskustelun kautta kansalaiset saavat omat asiansa kuuluviin aina vain suuremmilla areenoilla, ja keskustelemalla he levittävät mielipiteitään eteenpäin. Ajatuksena tässä on se, että demokratia lähtee ruohonjuuritasolta, paikallisyhteisössä tapahtuvasta osallistumisesta. Keskustelun kautta myös toteutuvat hyvät sivutulokset, ja miksei yhteinen hyväkin, kun keskustelemalla opitaan kuuntelemaan myös toisten mielipiteitä ja ottamaan niistä opiksi.

Osallistuvan demokratian teoriasta poimimani painopisteet, joita käytän tutkimuksessani, ovat siis *kansalaisten kasvaminen, tasa-arvon tavoittelu, velvoite osallistua, vaikuttaminen keskusteluun*. Seuraavassa luvussa menen siihen, miten osallistuva demokratia on kritisoinut edustuksellista demokratiaa.

3.4. Edustuksellisen demokratian kritiikki

Usko suomalaiseen edustukselliseen demokratiaan oli vahva 1980-luvulle asti. Kansalaisten enemmistö näytti olevan tyytyväinen, eikä viranomaisilla ollut aihetta täydentää poliittista järjestelmää uusilla tavoilla. 1980-luvulta lähtien ja erityisesti kylmän sodan jälkeen vaihtoehdot edustukselliselle demokratialle ovat saaneet lisää kannatusta ja uutta potkua maailmassa esimerkiksi juuri osallistuvan demokratian kautta. On löydetty merkkejä siitä, että kansalaiset ovat yhä vähemmän kiinnostuneita demokraattisen järjestelmän vaikutusmahdollisuuksista. Puoluejäsenyys on vähentynyt merkittävästi

Suomessa ja äänestysvilkkkaus on laskenut tasaisesti 1970-luvulta alkaen. Huippuvuosina äänestysprosentti eduskuntavaaleissa oli yli 80 prosenttia, nyt viime keväänä, vuonna 2015, se oli eduskuntavaaleissa 70,1. Ikäryhmiä verratessa erityisesti nuorten osallistuminen vaaleissa on laskenut (Borg 2005). Myös luottamus demokraattisiin instituutioihin (parlamentteihin) ja poliitikkoihin näyttää olevan laskussa (ks. esim. Dalton 2004, Grönlund 2006, Borg 2005). Lisääntynyt aktiivisuus esimerkiksi yhden asian liikkeissä ja poliittisen kuluttamisen lisääntyminen, voidaan nähdä olevan osoitus siitä, että kansalaiset ovat vieraantuneempia perinteisistä, edustuksellisten instituutioiden tarjoamista vaikutusmahdollisuuksista (Setälä 2006, 6–7).

Myös Evan (2003) *Raportti suomalaisten asenteista* osoittaa, että kansalaisten arvio demokratiasta on jokseenkin kielteinen. Kansalaisten silmissä suomalainen demokratia ei toimi riittävän hyvin. Se ei tarjoa ihmisille tarpeeksi vaikuttamis- ja osallistumiskanavia, ja samalla arkielämän kannalta tärkeitä asioita puuttuu poliittiselta asialistalta. Kansalaisten enemmistö kokee, etteivät poliitikot ja puolueet ota tarpeeksi huomioon ihmisten mielipiteitä eivätkä aineellisia ja henkisiä tarpeita ja etuja.

Keskustelu demokratian kriisistä on kuitenkin osin liioteltua. Itse asiassa kansalaisten kriittisyyden lisääntymistä voidaan ajatella myös positiiviselta kantilta, tai ainekin sille voidaan löytää ilmeisiä selityksiä. Koulutustason nousu on nostanut kansalaisten edellytyksiä arvioida politiikan ilmiöitä analyttisesti. Kriittisyyden lisääntyminen voi olla tämän kehityksen tulos. Lisäksi huomion kiinnittäminen pelkästään politiikkaa koskevien asenteiden ja perinteisten poliittisten osallistumisen yhteyteen on yksipuolinen näkökulma, sillä niin sanotut uudet osallistumisen muodot ovat viime aikoina saaneet yhä enemmän varsinkin nuoren suosiota. Entisten passiivisesti vaaliosallistumiseen tyytyneet kansalaiset ovat vaihtuneet aktiivisiin asioihin vaikuttaviin kansalaisiin.

Osallistuvan demokratian syntymisen yhtenä kannustimena toimi siis tarjota vaihtoehto edustukselliselle demokratialle. Edustuksellisessa demokratiassa alettiin nähdä vain yhä enemmän huonoja puolia, ja sitä syytettiin jopa demokratian perimmäisiä arvoja loukkaavaksi, teoriana vallan ja yksilöiden oikeuksien rajaamisesta. Radikaalidemokraatit, kuten Carole Pateman, väittävät, että edustuksellisuus ”vieraannuttaa poliittista tahtoa aidon itsehallinnon kustannuksella”, ”heikentää yhteisön kykyä toimia oikeudenmukaisuuden säätelevänä instrumenttina” ja ”estää osallistumisen kehittymisen julkisesti”. (Young 2000,124.) Jotkut väittävät edustuksellisen demokratian olevan jopa suoranaيسessa kriisissä (Borg 2005).

Edustuksellisen demokratian “kriisin” oireet tunnistetaan ja tunnustetaan (ks. esim. Hellsten & Martikainen 2001, Ruostetsaari 2003, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä 2002, Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA 2003, Borg 2005). Niitä ovat esimerkiksi jo mainitut äänestysaktiivisuuden jatkuva aleneminen että vieraantuminen perinteisestä politiikasta. Ihmisten kiinnostus viralliseen politiikkaan on vähentynyt, on syntynyt uuden liikkuvan äänestäjän profiili ja eliitin ja kansalaisten välinen kuilu on kasvanut. Mutta mikä on edustuksellisen demokratian ongelma? Mistä kriisin oireet ovat saaneet alkunsa? Erityisesti osallistuvan demokratian teoreetikot pitävät ongelmana liberaalin demokratiakäsityksen suhtautumista epäillen ja jopa kielteisesti kansalaisten kykyyn osallistua poliittiseen vaikuttamiseen. Näin ollen eivät myöskään ihmisten luonnollinen sosiaalisuus ja osallistumisesta saatava yhteiskunnallinen vastuuntunto pääse kehittymään. (Setälä 2006, 7.)

Benjamin Barberin mielestä edustuksellinen demokratia on heikkoa demokratiaa, missä kansalaisilla on vain vähän vaikutusvaltaa ja millä on pessimistinen näkemys kansalaisten poliittisista kyvyistä. Liberaalin demokratiateorian varovainen suhtautuminen kansalaisten poliittiseen osallistumiseen johtuu Barberin mukaan liberalistisen atomistisesta ihmiskuvasta, jota Patemankin kritisoi. (Setälä 2003, 124.) Osallistuvan demokratian teoreetikoiden mielestä ihmistä ei tulisi erottaa hänen sosiaalisesta piiristään. Liberaalissa teoriassa ei oteta tarpeeksi huomioon ihmisten riippuvuutta toisistaan, vaan heidät nähdään lähinnä omista eduistaan kiinnostuneina yksilöinä. Poliittisen vallan rajoittaminen olisi tarpeen, jotta valtaapitävät eivät ajattelisi vain omaa etuaan ja loukkaisi kansalaisten etuja ja oikeuksia. Barber vertaakin liberaalia politiikkaa eläintarhaan, jossa suojaavat aidat ovat tarpeen, etteivät vaaralliset valtapedit söisi heikkoja alamaisia. (Barber 1984, 71–73, 118, 226.)

Osallistuvan demokratian teoreetikot ovat kritisoineet Schumpeterin edustuksellisen demokratian määritelmää siitä, että se näennäisestä arvovapaudestaan huolimatta edustaa demokratiakäsitystä, jossa kansalaisten osallistumisella on hyvin marginaalinen merkitys. (Setälä 2006, 3–4.) Kansalaisten osallistuminen rajataan vaan vaaleihin, osallistumisella ei ole suurempaa roolia. Kyynisesti ajateltuna äänestät ehdokastasi vaaleissa, ja sitten sinua ei enää tarvita. Osallistuminen on liian kapea-alaista. Edustuksellisuus ei enää toimi riittävästi: liian moni kansalainen kokee, ettei ole tarpeeksi hyvin edustettuna virallisessa politiikassa. Toisaalta pulmana on kansallisvaltion demokratian rajallisuus. Euroopan unioni säätää jo nyt merkittävän ja kasvavan osan laeistamme. Monia ihmisille tärkeitä päätöksiä tehdään demokraattisen valvonnan ulkopuolella, esimerkiksi monikansallisissa yrityksissä tai

hallitusten välisissä kokouksissa. Kehityksen seurauksena demokratian merkitys vähenee. (Büchi 2006, 24.)

Määritelmää on kritisoitu myös siitä, että Schumpeterin mukaan demokratioissa osallistumiseen oikeutettujen kansalaisten joukko eli demos voi rajata itse itsensä, toisin sanoen tietyt ryhmät voidaan rajata demoksen ulkopuolelle. Osallistuvassa demokratiassa otetaan huomioon myös vähemmistöjen, kuten vammaisten oikeudet, toisin kuin Schumpeter teoriassaan. Kansalaisilla tulee olla yhtäläiset ja riittävät lähtökohdat poliittiseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen (Setälä 2006, 8). Lisäksi Schumpeter katsoo, että kaikki kansalaisuuden rajaamisen perusteet ovat oikeutettuja. Herääkin kysymys, voiko schumpeterilaista demokratiaa enää erottaa oligarkiasta tai hallitsevan puolueen diktatuurista? (Mt., 3–4.)

Mikä neuvoksi edustuksellisen demokratian kriisiin? Osallistuvan demokratian teoreetikot pitävät omaa teoriaansa vastauksena ongelmiin. Osallistuvan demokratian kannattajat eivät tyydy pelkästään kritisoimaan, vaan antavat myös käytännön esimerkkejä osallistumisesta. Käytännössä osallistuva demokratia kannattaa edustuksellisen demokratian instituutioiden reformia siten, että kansalaiset voisivat osallistua entistä laajemmin poliittiseen päätöksentekoon. (Setälä 2006, 7–8.) Edustuksellisuus on kuitenkin tarpeellista, koska ihmiset eivät voi olla läsnä kaikissa heidän elämäänsä koskevassa päätöksenteossa. Vaikka kansalainen joutuu usein pettymään, hän toivoo että muut päätöksentekijät ajattelevat myös hänen tilannettaan ja edustavat myös häntä ja hänen asioitaan. (Young 2000, 124.) Pelkät vaalit eikä puoluejäsenyys riitä, vaan kansalaisille olisi tarjottava mahdollisuuksia osallistua poliittiseen päätöksentekoon esimerkiksi kansalaisaloitteiden kautta, sekä paikallisella että kansallisellakin tasolla. (ibid.) Tärkeää on myös se, että kansalaiset saavat itse määritellä poliittisen päätöksenteon agendan (Barber 1984).

Osallistuvan demokratian teoria ei edellytä pelkästään demokraattisten instituutioiden uudistamista niin, että kansalaisilla olisi entistä laajemmat vaikutusmahdollisuudet. On huolehdittava myös siitä, että kansalaisilla on vastuulliseen poliittiseen toiminnan edellyttämät kyvyt ja valmiudet – esimerkiksi riittävä tiedollinen kompetenssi ja taloudelliset mahdollisuudet. Paikallistasolla tapahtuvan osallistumisen katsotaan olevan keskeistä kansalaisten poliittisen vastuuntunnon ja poliittiseen päätöksentekoon vaadittavien kykyjen oppimisen kannalta. Täten paikallistason toiminta kasvattaa tekijöitä kohti valtiollisia ympyröitä. Paikallistaso on tärkeä toimintakenttä. (Setälä 2006, 7.)

Ensinnäkin osallistuva demokratia vastaa yhteiskunnallisiin vaatimuksiin paremmin kuin edustuksellinen demokratia. Kansalaisten on yhä vaikeampi tyytyä vain äänestämään ja antamaan edustajilleen avoin valtakirja. He tahtovat, että heidän mielipiteensä ja etunsa otetaan huomioon konkreettisesti ja jatkuvasti, kuten kansalaisten osallistumistapojen muuttunut tendenssi osoittaa. Toiseksi, jos poliittisessa ja hallinnollisessa johtamisessa haluaa olla tehokas, täytyy laskeutua lähemmäksi ruohonjuuritasoa, ottaa asianosaiset ihmiset mukaan päätöksentekoon ja käsitellä alatasolta kerättyä tietoa. Osallistuva demokratia on osa tätä liikettä. Se on vastaus modernin hallittavuuden koventuneisiin vaatimuksiin. (Rosanvallon 2008.)

Osallistumista ja sen puutetta koskevien yksinkertaistavien oletusten sijaan meidän pitäisi tarkastella lähemmin, millaisessa poliittisessa ja kulttuurisessa maailmassa me itse asiassa elämme ja millainen paikka poliittisella osallistumisella voi kansalaisten elämässä nykyisin olla. Pitää muistaa, että äänestämättä jättäminen ja hiljaisuus myös ovat poliittisia tekoja, eivätkä tuota automaattisesti vain lisää lokaa edustuksellisen demokratian syntilistalle. Itse asiassa voisi tehdä aivan päinvastaisenkin tulkinnan. Ajatellaanpa esimerkiksi, että nykyisten alhaisten äänestysprosenttien sijaan meillä saavutettaisiin säännöllisesti yli 90 prosentin vaaliosallistumisia, mutta kansalaisyhteiskunta olisi hiljainen, asioista ja ongelmista sen enempää kuin demokratian tilastakaan ei väiteltäisi julkisesti. Vaikuttaisiko tällainen demokratian tila onnelliselta? Sen sijaan nykytilanteessa äänestysprosentit ovat alhaisempia, mutta kansalaisyhteiskunta keskusteluineen huomattavan aktiivinen. (Rosanvallon 2008.) Jokaisella asialla on myös kääntöpuolensa, kaikki ei olekaan niin mustavalkoista kun voisi olettaa.

Mitä ovat ne keinot, jota kautta toteuttaa parempaa, osallistuvaa demokratiaa? Entä jos haluat vaikuttaa hallitukseen sen asian tiimoilta, joka on sinulle henkilökohtaisesti tärkeä? Sen sijaan, että odottaisit taas useamman vuoden seuraavia vaaleja, saatat harkita ottaa henkilökohtaisesti yhteyttä johonkin poliitikkoon, tai saatat lyöttäytyä yhteen jonkun kanssa, joka jakaa samat intressit. Seuraavassa luvussa käyn läpi toimintatapoja, joita osallistuva demokratia käytännössä on.

3.5. Katsaus osallistuvaan demokratiaan käytännössä

Mitä muuta poliittinen osallistuminen on kuin vaaliosallistumista ja edustuksellisuutta? Poliittista osallistumista voi harjoittaa lukemattomin eri tavoin. Itse asiassa kaikenlainen osallistuminen lasketaan poliittiseksi osallistumiseksi, tai ainakin kaikella toiminnalla sanotaan olevan jotain poliittista merkitystä. Muu poliittinen osallistuminen on Suomessa kasvanut samalla, kun äänestäminen vaaleissa on

pienentynyt. Tämä tukee hyvin väitettä, että demokratia olisi kriisissä tai että osallistuminen on vaihtanut toimintakenttää. Kun ei-perinteiset osallistumismuodot ovat 1970-luvulta lähtien saaneet yhä lisää kannatusta, etenkin nuorten keskuudessa, on selvää, että poliittinen osallistuminen tuntuu yhä kiinnostavan, vain eri muodossa. Yhteistä näille ei-perinteisille osallistumisen muodoille on se, että usein ne eivät ole institutionalisoituja ja se, että ne keskittyvät usein jonkin tietyn teeman tai tapahtuman ympärille. (Bengtsson 2001, 117–122.) Ihmiset haluavat vaikuttaa elinympäristöönsä kuuluviin asioihin oman toimintansa kautta. Myös globalisaatio on tuonut oman mausteensa osallistumiseen. Maailmalta opitaan uusia osallistumistapoja, ja sieltä voi myös nousta syitä miksi toimia poliittisesti.

Mitä nämä muut, ei-perinteiset, poliittisen osallistumisen tavat sitten ovat? Käytän tässä tutkielmassa jaottelua ei-perinteiset ja perinteiset osallistumisen tavat, mistä jälkimmäinen tarkoittaa lähinnä äänestämistä, sekä suoraa tai epäsuoraa osallistumista poliittisten puolueiden toimintaan ja vaaliprosessiin. Samaa jaottelua ovat käyttäneet myös Bengtsson & Grönlund (2005) pohjautuen Barnesin, Marshin & Kaasen tutkimukseen (1979). Ei-perinteisellä toiminnalla tarkoitan puolestaan muita osallistumisen muotoja. Tämä vain siksi, koska kuten aiemmin mainittua, puoluejäsenyys ja äänestämisasiivisyys ovat Suomessa olleet laskussa viime vuodet. Tämän vuoksi on haluttu kehittää muitakin poliittisia osallistumistapoja kuin nämä perinteiset osallistumisen tavat. Ei-perinteiset osallistumistavat eivät ole varsinaisesti uusia osallistumistapoja, mutta ne on viime vuosina otettu enemmän huomion ja kehittämisen keskiöön, mistä tämä lukukin kertoo.

Tässä tutkielmassa jätän pois vaaliosallistumisen tarkkailun, sillä kuten jo aiemmin olen todennut, osallistuva demokratia yrittää ensisijaisesti keksiä kansalaisille lisää vaikuttamisareenoita vaalien lisäksi. Tässä luvussa tarkoitukseni on kertoa muutamasta osallistuvan demokratian teoriassakin mainitusta osallistumistavasta sekä keinoista, joita valtionhallinto on tehnyt kansalaisten osallistumisen kasvattamiseksi. Pohdin myös kuka osallistuu ja miten hän osallistuu näillä edellä mainitulla vaihtoehdoilla tavoilla. Kansalaisten osallistumisareenoista ehkä tärkeimpään, eli kansalaisjärjestötoimintaan keskityn erillisessä luvussa, sillä se on polttopisteessä tutkimuksessani.

Suomalaiset osallistujina

Suomalaisen yleisimpiä laillisia keinoja osallistua poliittisesti ovat esimerkiksi boikotit, maksu- ja ostolakot sekä rauhanomaiset mielenosoitukset, joihin vähintään puolet suomalaisista on joko osallistunut tai ovat valmiita osallistumaan. Kansalaistottelemattomuus on laittomista osallistumismuodoista yleisin, 16 prosenttia on valmis käyttämään sitä vaikuttamiskeinona. (Grönlund

2006, 77.) Suomalaiset osallistuvat loppujen lopulta varsin sovinnaisesti, meillä ei ole ollut tapana suuremmissa määrin järjestää mielenosoituksia, ainakaan väkivaltaisia (Mt. 2006, 82). Kansalaisten aktiivisuus kohdistuu yleensä epäkohtiin. Mieltä osoitetaan mieluummin jotakin vastaan kuin puolesta. (Ekholm 2000, 23.) Siksi varmasti vastustajien ääni tuntuu kuuluvan voimakkaammin myös julkisuudessa. Ajatus mielenosoituksesta, jossa vaadittaisiin EU:n tukipakettien kasvattamista, tuntuu mahdottomalta. Myös NIMBY (Not in my BackYard) –ilmiö on tätä kuvaava, kapinoidaan jotakin ilmiötä vastaan.

Ihmiset näyttävät keskittyvät kuitenkin vain yhteen vaikuttamistapaan väittää Dalton (2002, 33). He näyttävät osallistuvan tavalla, jonka kokevat toimivan parhaiten asiansa edistämiseksi. Esimerkiksi vaaleissa äänestämiseen keskittyvien kansalaisten ei koeta osallistuvan muilla tavoin niin paljon, kuin esimerkiksi heidän, jotka osallistuvat kansalaisjärjestötasolla. Tätä väitettä aion verrata myös omassa tutkimuksessani, ja selvittää toimivatko kansalaisjärjestötoimijat myös laajemmalti, kuin omissa tutuissa ympäristöissään.

Kuka sitten osallistuu poliittisesti? Jokaisella meistä on oma osallistujan profiilinsa, jonka esittelyyn menen seuraavaksi. Ei ole olemassa vain yhtä osallistuvan suomalaisen profiilia. Siinä missä toinen osallistuu pitkäaikaisesti puolue toimintaan, toinen osallistuu vaihtoehtoisin, yleensä määräaikaisiin projekteihin yksilöllisten intressien perusteella. Daltonin mukaan (2002, 49) osallistuminen riippuu henkilön koulutustasosta, iästä, sukupuolesta, sijoittumisesta vasemmisto-oikeisto-akselilla, liittojäsenyydestä, poliittisen puolueeseen sitoutumisen asteesta ja tyytyväisyydestä demokraattiseen prosessiin. Verba, Schlozman ja Brady (1995) ovat samoilla linjoilla. Heidän mukaansa ihmisten osallistuminen riippuu hänen persoonallisuuspiirteistään, ryhmän vaikutuksesta sekä poliittisista asenteista.

Koulutusasteen voi sanoa vaikuttavan osallistumisen määrään, sillä korkeammin koulutetuilla on todennäköisesti enemmän aikaa, rahaa, mielenkiintoa, tietoa ja parempi pääsy osallistua. Ei sosiaalinen status itsessään, vaan sosiaaliseen statukseen liitetyt luonteenpiirteet vaikuttavat osallistumiseen. Korkeammin koulutetut myös osallistuvat politiikkaan muita enemmän. Kun yli 80 prosenttia korkeasti koulutetuista ilmaisee kiinnostuksensa kirjoittaa yleisönosastoon, ottaa yhteyttä poliitikoihin ja kirjoittaa nimensä vetoon, samalla pelkän kansakoulun käyneistä vain puolet haluaa käyttää näitä keinoja. Pääsääntöisesti kaikki mitatut osallistumismuodot houkuttavat sitä enemmän, mitä enemmän on koulutusta. Poikkeuksiakin löytyy. Esimerkiksi perus- ja keskikoulun käyneistä löytyy enemmän valmiuksia käyttää väkivaltaa poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. (Grönlund 2006, 77–78.)

Ikä vaikuttaa osallistumiseen luonnollisesti siten, että nuoria ei perinteinen politiikka juuri kiinnosta, vaan perinteinen poliittinen osallistuminen jätetään yleensä vanhemman ikäpolven tehtäväksi. Bengtssonin (2011, 152–155) mukaan nuoret osallistuvat muilla tavoin. Opetusministeriön nuorisotutkimusverkoston toteuttamat tutkimukset, jotka on toteutettu aina eduskuntavaalivuosina, vahvistavat Bengtssonin väitettä. Osallistujien ikä vaikuttaa osallistumiseen ratkaisevasti. Nurmela ja Pehkosen (2003) mukaan alle 30-vuotiaista yli kaksi viidesosaa on kirjoittanut nimensä vetoomuksiin ja vain kymmenesosa ei voisi kuvitella tekevänsä tätä koskaan. Selvä enemmistö voisi kuvitella kirjoittavansa yleisönosastoon. Boikotit ja rauhanomaiset mielenosoituksen ovat toimia ja tekoja, joihin puolet nuorista voisi ottaa osaa tai on jo osallistunutkin. Radikaali suora toiminta, joka pitää sisällään laittomuuksia, tulee mahdollisesti kysymykseen vain kymmenesosan kohdalla. Naiset ovat nuorissa hieman aktiivisempia käyttämään muita osallistumismuotoja. Miehet tosin radikaalissa toiminnassa nousevat hieman enemmän esiin. (Nurmela & Pehkonen 2003, 27.)

Vanhemmat ikäluokat eivät koe epäsovinnaisia osallistumismuotoja, kuten rauhanomaisia mielenosoituksia, omakseen. Vain viidesosa heistä voisi osallistua mielenosoitukseen, kun taas kolme viidestä alle 45-vuotiaasta olisi mahdollisesti valmis sellaiseen osallistumaan. (Grönlund 2006, 77.)

Sukupuolten välillä ei ole suuria eroja osallistumisen määrässä, vain sen sisällössä. Naiset ovat hieman sovinnaisempia osallistujia, kun miehet ovat valmiimpia kokeilemaan myös radikaaleja keinoja. (Grönlund 2006, 77.)

Kimmo Grönlund (2006) on tutkimuksessaan poliittisesta kiinnostuneisuudesta, jolla hän väittää olevan suora yhteys poliittisen osallistumisen aktiivisuuteen, saanut vastaavia tuloksia. Grönlundin mukaan vanhempi ikäluokka ja korkeammin koulutetut ovat kiinnostuneempia politiikasta kuin nuoremmat ja alemmin koulutetut. Grönlund kysyi myös kansalaisten mielipiteitä suoraan poliittiseen osallistumiseen, kuten yleisönosastolle kirjoitteluun ja boikottiin osallistumiseen. Vanhempi ikäluokka ei kuitenkaan Grönlundin mukaan osallistu niin paljon epäsovinnaisesti, kuin nuoremmat. Koulutus lisää suoran osallistumisen määrää, kuten poliittinen kiinnostuneisuuskin tekee.

Tyytyväisyys poliittiseen tilanteeseen saattaa kasvattaa osallistumista molemmissa ääripäissä. Jos ollaan tyytyväisiä poliittiseen tilanteeseen, niin osallistutaan, Jos ei olla, niin osallistutaan silti, koska halutaan muutosta. Enemmän kansalaisia mobilisoi kuitenkin jälkimmäinen vaihtoehto. (Dalton 2002, 49). Bengtssonin (2011, 158) mukaan matalampi luottamus politiikkaan johtaa siihen, että osallistuvat kansalaiset osallistuvat epäsovinnaisemmin.

Osallistujien piirteet vaihtelevat suuresti riippuen mihin osallistuu. Vaaliosallistujat tai puolueen jäsenet ovat usein korkeakoulutettuja vanhoja miehiä, kun taas vetoomuksen allekirjoittavat useimmiten nuoret, korkeakoulutetut naiset. Laittomaan osallistumiseen osallistuvat profiloituvat taasen lähinnä vasemmistoideologiaan ja nuoreen ikään. (Borg 2005.) Jatkon kannalta olisikin mielenkiintoista selvittää eri poliittisten osallistujien piirteitä, löytyykö mitään yhteistä osallistumiskeinojen välillä, vai onko kaikilla aivan oma profiilinsa.

Tästä voi vetää johtopäätöksenä sen, että valittuun osallistumisen tapaan vaikuttaa paljon osallistujan taustatiedot. Haluan omassa tutkimuksessani kysyä tutkittavilta heidän taustatietojaan, ikää, sukupuolta ja koulutusta, sekä myös heidän poliittisesta kiinnostuneisuudestaan ja tyytyväisyydestä poliittiseen tilanteeseen, ja valmiudesta osallistua muuhun poliittiseen toimintaan, jotta saan selville noudattaako tutkimusjoukkoni samanlaista kaavaa. Kuuluvatko kansalaisjärjestöosallistujani yllä kuvailtuun muottiin kansalaisista, jotka osallistuvat muilla tavoin kuin perinteisesti äänestämällä tai puolueissa?

Suoran demokratian osallistumistapoja

Osallistuvan demokratian teoriassa erikseen korostettuja osallistumistapoja on muutama, jotka esittelen seuraavaksi. Benjamin Barber antoi teoriassaan kehotuksen testata osallistuvaa demokratiaa käytännössä esimerkiksi kansanäänestyksen tai kansalaisaloitteen kautta. Suomessa kansalaisaloite on verrattain tuore instituutio päätöksenteossa. *Kansalaisaloite* on 1. maaliskuuta 2012 voimaantulleen kansalaisaloitelain tuotos, joka tarkoittaa kansalaisten oikeutta nostaa poliittiselle agendalle jokin kiistanalainen asia ratkaistavaksi. Aloite saa koskea vain yhtä asiakokonaisuutta. Kansalaisaloitteeseen tulee saada kerättyä 50 000 allekirjoitusta äänioikeutetuilta Suomen kansalaisilta kuuden kuukauden aikarajan sisällä. Allekirjoitukset tarkistetaan Väestörekisterikeskuksessa, jonka jälkeen aloite toimitetaan eduskuntaan käsiteltäväksi. Riippuen siitä, sisältääkö kansalaisaloite lakiehdotuksen vai ehdotuksen lain valmisteluun ryhtymiseksi, määräytyy aloitteen käsittelyjärjestys ja -tapa. Ensin käydään täysistunnon lähetekeskustelu, jonka jälkeen aloite siirtyy oikeaan valiokuntaan käsiteltäväksi. Valiokunta kuulee kansalaisaloitteen edustajia istunnossaan, ministeriöiden edustajia sekä mahdollisesti asiantuntijoita. Tämän jälkeen aloite etenee täysistuntoon äänestettäväksi. Jos aloite on lakiehdotus, noudatetaan lainsäätämisyjärjestystä, jos taas ehdotus lain säätämiseksi, riittää yksi käsittely. (Oikeusministeriö 2015a.)

Kansalaisaloitteen tekeminen toteuttaa hyvin osallistuvan demokratian teoriaa. Barberinhan mukaan kansalaisten tulee voida nostaa omat mielenkiinnon kohteensa poliittiselle agendalle, tätä kautta se

onnistuu. Kuitenkin, on selvää että kansalaisilla ei todellisuudessa ole yhtäläisiä mahdollisuuksia hyötyä kansalaisaloiteinstituutiosta. Kansalaisaloitteen alulle paneminen vaatii yhteistoimintaa, ja resurssit sen organisoimiseksi eivät ole jakautuneet yhteiskunnassa tasaisesti. Pienet ryhmät, joilla on vahvat ja yhtäläiset intressit, heillä on parempi potentiaali organisoitua, kuin isompien ryhmien, joilla on hajaantuneemmat intressit. Sen lisäksi, kansalaisaloitteen kampanjointi vaatii rahaa ja muita resursseja. Kansalaisaloite tuntuu olevan sekä poliittisten puolueiden että uusien, ruohonjuuritason järjestöjen keino vaikuttaa. Poliittiset puolueet hakevat tukea politiikalleen, ja yrittävät mobilisoida lisää kannattajia politiikalleen, kun taas uudet, tuoreemmat toimijat yrittävät kansalaisaloitteen kautta hakea huomiota aluksi itselleen, sitten politiikalleen. (Setälä ja Schiller 2012, 10.) Minun tutkimuskohteistani vastustavan puolen toimijat ovat käyttäneet kansalaisaloiteinstituutiota hyväkseen. Ne ovat pienehköjä ryhmiä, joilla on yhtäläiset intressit, ruotsin kielen pakollisuuden poistaminen. He onnistuivat saamaan hyvin huomioita toiminnalleen, joka onkin yllä olevan perusteella tärkeämpää, kuin itse politiikan toteutuminen. Onkin mielenkiintoista selvittää, mitä tutkimuskohteeni ovat mieltä kansalaisaloiteinstituutiosta. Vastustavalta puolelta siltä osin, koska he tekivät kansalaisaloitteen, mutta se ei tuottanut haluttua tulosta, puolustavalta puolelta siltä osin, koska vastustavan puolen kansalaisaloite oli suunnattu heidän puolustamiaan intressejä kohtaan. Mitä mieltä asian eri puolet ovat kansalaisaloiteinstituutiosta ja sen haitoista ja hyödyistä?

Ensimmäinen Suomessa kerätty tunnettu kansalaisaloite oli helmikuun manifestin vastustaminen 1899. Adressiin kerättiin 520 000 nimeä kiertämällä ovelta ovelle paperin ja kynän kanssa, kun Suomen väkiluku oli runsas puolet nykyisestä. (Ekholm 200, 31.) Nykyisin teknisen vallankumouksen jälkeen on allekirjoitusten kerääminen huomattavasti helpompaa, kun ei allekirjoitusten keräämiseksi tarvitse luottaa vain ovelta ovelle kiertämisen voimaan. On olemassa oikeusministeriön ylläpitämä verkkosivu, kansalaisaloite.fi, jossa on listattu kaikki vireillä olevat kansalaisaloitteet. Kansalaisaloite.fi-verkkosivulla voit allekirjoittaa haluamasi kansalaisaloitteen verkkopankkitunnuksillasi. Sivustolla voit myös itse perustaa kansalaisaloitteen ja löytää kaikki tarvittavat tiedot kansalaisaloitteesta sekä sen tekemisestä. Tällä hetkellä (19.11.2015) kansalaisaloite.fi-verkkosivulla on vireillä 48 kansalaisaloitetta, suurmoskeijan vastustamisesta oluen ja viinin vähittäismyynnin sallimiseen. Kokonaisuudessaan sivustolla on perustettu 444 kansalaisaloitetta syyskuusta 2012 lähtien. Niistä kahdeksan on kerännyt vaadittavan kannattajamäärän aikarajan sisällä. Näihin lukeutuu esimerkiksi suurta huomiota kerännyt tasa-arvoinen avioliittolaki -aloite, joka on ainoa tähän mennessä eduskunnassa läpimenneistä kansalaisaloitteista, ja josta säädetään myöhemmin virallinen laki. Kuvaavaa osallistumistapojen sisällä tapahtuvasta muutoksesta on se, että kansalaisaloite.fi-sivuston mukaan läpimenneiden

kansalaisaloitteiden allekirjoituksista vähintään yli puolet on kerätty internetin kautta. Tasa-arvoinen avioliittolaki – aloitteessa noin 95 % allekirjoituksista tapahtui sähköisesti. (Oikeusministeriö 2015b.) Siinä tulee hyvin esille osallistumisen muutos ja sen helppous. Internetin kautta osallistuminenkin on helppoa. Tähän tutkielmaani liittyen minua kiinnostava kansalaisaloite on aloite ruotsin kielen muuttamisesta valinnaiseksi oppiaineeksi kaikilla kouluasteilla.

Kansalaisaloitteen lisäksi suomalaisilla on mahdollisuus tehdä *kuntalaisaloite*, joka merkitsee kunnan asukkaiden oikeutta tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa, jos allekirjoittajina on ainekin kaksi prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista (Oikeusministeriö 2015c). Toinen suomalaisten keino tehdä aloite on *eurooppalainen kansalaisaloite*. Se on Lissabonin sopimuksen mukana tullut uudistus, jonka tarkoitus on lisätä Euroopan unionin demokraattisuutta. Kansalaisaloitteen avulla vähintään miljoona äänestysoikeutettua EU:n kansalaista voi ehdottaa Euroopan komissiolle uutta lakialoitetta. Aloitteeseen täytyy saada allekirjoituksia vähintään neljäsosasta EU:n jäsenmaista eli tällä hetkellä seitsemästä jäsenmaasta, lisäksi on tiettyjä vähimmäismäärärajoitteita. Eurooppalaiset kansalaisaloitteet tulivat voimaan 1.4.2012, ja niitä on esimerkiksi tehty koskien TTIP-sopimusta, mutta aloite ei mennyt komissiossa läpi. (Euroopan komissio 2015.)

Kansanäänestys on vanhempaa perua Suomessa kuin kansalaisaloite, mutta se on silti vähemmän käytetty. Kansanäänestyksellä viitataan päätöksentekomenetelmään, jossa eduskunnan toimivaltaan kuuluvasta asiasta päätetään kansanäänestyksellä. Mahdollisia kansanäänestyksen muotoja on useita. Ne voidaan jaotella sen mukaan, ovatko ne sitovia vai neuvoa-antavia, tai valtiollisia vai kunnallisia. Suomen lainsäädäntö ei tunne sitovaa kansanäänestystä. Neuvoa-antava kansanäänestys ei ole varsinaisesti kansanäänestys, vaan mielipidetiedustelu, jolla perustellaan edustuksellisen demokratian muotoja noudattava päätöksenteko. (Büchi, Braun & Kaufmann 2008, 201.) Kansalaisilla ei ole siis Suomessa suoranaista mahdollisuutta vaikuttaa kansanäänestykseen tulevista asioista, vaan se on täysin poliitikkojen harkinnassa oleva päätös, mistä asiasta järjestää valtiollinen kansanäänestys, ja noudattaako kansanäänestyksen tulosta. Tämä neuvoa-antavuus antaa valtiolle vallan olla noudattamatta kansan tahtoa. Onko tämä kansanäänestysinstituutio vain symbolinen kädenojennus kansalle, että tätä kautta tekin pääsette vaikuttamaan politiikkaan asiatasolla? Entä jos tulisi kansanäänestys, jonka tulos ei miellyttäisi valtaapitäviä? Noudattavat tai eivät päättäjät kansanäänestyksen tulosta, herättää päätös varmasti myös soraääniä. Joko siksi ettei eduskunta itse osaa ottaa vastuuta tärkeistä päätöksistä, vaan kysyy kansalta, tai siksi ettei kansanäänestyksen tulosta kuunnella.

Tähän vuoteen, 2016, mennessä Suomessa on järjestetty vain kaksi valtiollista, neuvoa-antavaa kansanäänestystä, vuonna 1931 äänestettiin kieltolain lakkauttamisesta ja vuonna 1994 Suomen liittymisestä Euroopan unioniin (Oikeusministeriö 2014a). Valtiollinen kansanäänestys on siis järjestetty kuudenkymmenen vuoden välein. Kuinkahan kauan menee seuraavaan kansanäänestykseen? Nyt mediassa väläytellään poliitikkojenkin toimesta mahdollista kansanäänestystä Natoon liittymisestä. Kunnallisella tasolla kansanäänestyksiä tehdään usein kuntaliitoksista. Kunnallisen kansanäänestysaloitteen voi tehdä valtiollisesta kansanäänestyksestä poiketen kunnan asukkaat. Aloitteen läpiviemiseksi tarvitaan kunnan äänioikeutetuista asukkaista 5 prosenttia allekirjoittamaan kyseinen aloite. (Oikeusministeriö 2014b.) Vertailukohtana todettakoon, että muista maailman maista Sveitsi on kansanäänestysten luvattu maa, siellä demokratia pyörii suoran demokratian, kansanäänestysten kautta (Oikeusministeriö 2014a).

Kuten todettua, osallistumisen muotoja on erilaisia ja ne voivat koskea yhtä hyvin paikallishallinnon suunnittelun kehittämistä kuin kansanäänestyksiä. Vaikka edellä esittelin vain muutaman ja hieman harvinaisemman osallistumistavan, tulee muistaa että kaikenlainen osallistuminen on poliittista. Yhdenasian liikkeitä, yleisönosastokirjoittelu, poliittisista ja yhteiskunnallisista asioista keskusteleminen, suora kontaktointi poliitikkoihin, kampanjointi joidenkin toimien tai toimijoiden puolesta, kansalaisjärjestöjäsenyys, boikotointi, vetoamusten allekirjoittaminen ja niiden alulle paneminen ovat esimerkkejä osallistumiskeinoista. Kuluttaja ei tule ehkä kaupassa ajatelleeksi ostaessaan delfiinimerkittyä tonnikalaa, että sen ostaminen on myös poliittinen kannanotto. Poliittinen osallistuminen ei aina ole isoja, näkyviä tekoja. Sitä voi toteuttaa yksin tai yhdessä, kertaluontoisesti tai jatkuvasti. Jokainen kansa ja jokainen kansalainen osallistuu omalla tavallaan.

Valtion keinoja osallistaa kansalaista

Suomen valtio on lainsäädännön avulla yrittänyt vahvistaa kansalaisten poliittisen osallistumisen merkitystä ja asemaa. Suomen perustuslaissa suora kansanvalta tulee esille heti edustuksellista demokratiaa koskevan säännöksen jälkeen. Myös tavallisessa lainsäädännössä on pyritty lisäämään ja turvaamaan kansalaisten suoria osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia päätöksenteossa. (Mutanen 2004, 137.) Kuntalaissakin on esitetty tapoja edistää osallistumista. Kuntalain 27.2 pykälän mukaan osallistumismahdollisuuksia voidaan edistää erityisesti valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin, järjestämällä kunnan osa-alueita koskevaa hallintoa, tiedottamalla kunnan asioista ja järjestämällä kuulemistilaisuuksia ja kansanäänestyksiä. Kylätoimikunnat ja vanhempaintoimikunnat

ovat myös hyvä esimerkki tästä kunnallisesta osallistumisesta, lähidemokratiasta. Kaiken kaikkiaan kansalaisosallistumiseen liittyvä lainsäädäntöpohja on Suomessa vankka ja verrattain ajantasainen.

Suomen lainsäädännössä osallistuminen on siis otettu hyvin huomioon. Teoriassa kaiken pitäisi toimia, mutta puutteita on koettu olevan toimintatavoissa. Osallisuutta tukevia toimintatapoja on pyritty viime vuosina tuomaan hallintoon, ei enää normien, vaan erilaisten kehittämishankkeiden kautta. (Kuule kansalaista 2001, 13.) Valtion keinot ovat enemmänkin osallistamista, kuin kansalaisten suoranaista osallistumista. Osallistava demokratia tulee erottaa osallistuvasta demokratiasta. Osallistava demokratia on valtionhallinnon keinoja saada ihmiset osallistumaan enemmän, ja näitä keinoja esittelen seuraavassa.

Valtionhallinnon kansalaisosallistumisen lisäämistä koskevia hankkeita on ollut muun muassa sisäasiainministeriön toimesta vuonna 1997 käynnistetty *Osallisuushanke*, jossa etsittiin keinoja edistää kansalaisten osallisuutta. Valtionvarainministeriö puolestaan käynnisti jo vuonna 1999 *UUTIVA-hankkeen* (Uusi tietotekniikka ja kansalaisten vaikutusmahdollisuudet). Hankkeessa on etsitty keinoja vahvistaa uuden tietotekniikan avulla kansalaisten mahdollisuuksia saada tietoa valtionhallinnosta ja näin lisätä kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Tämän hankkeen myötä syntyi Ota kantaa –keskustelufoorumi ja Suomi.fi–portaali, jotka ovat tänä päivänäkin pystyssä. (Mutanen 2002, 94–95.) Oikeusministeriön demokratian tilaa pohtimaan järjestämä kansalaisraati ehdotti äänestysvelvollisuutta keinoksi paikkaamaan liian suurta kuilua päättäjien ja kansan välillä. (Oikeusministeriö 2014c.) Myös Valtioneuvoston kesäkuussa 2001 asettama *Kuule kansalaista –hanke* sekä Matti Vanhasen hallituksen *Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma* (2003–2007) tähtäsivät kansalaisten mobilisoimiseen aktiivisiksi vaikuttajiksi (Borg 2005).

Elektroninen demokratia (e-demokratia) on ollut kasvava trendi osallistuvan demokratian teoriassa. Jo Barber korosti teoriassaan e-demokratiaa, joka oli aiemmalta nimeltään teledemokratia. Varsinkin nyt, kun tietotekniikka on jo enemmänkin kuin arkipäivää, on koettu tärkeäksi selvittää, miten osallistumista saataisiin lisättyä myös sähköisesti. Meidän tulee selvittää esimerkiksi sähköisen äänestämisen mahdollisuutta aivan lähitulevaisuudessa. Tässä tulee tietenkin myös tasa-arvokysymys eteen, sillä kaikilla ei yhä edelleenkään ole yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistua, jos osallistuminen tapahtuisi vain sähköisesti, mutta en usko kehityksen menevän heti niin radikaaliksi, että osallistuminen tapahtuisi vain ja ainoastaan sähköisesti. Esimerkiksi oikeusministeriö ylläpitää lukuisia kansalaisten poliittiseen osallistumiseen liitettäviä verkkosivuja. Ne ovat *Osallistusmysympäristö-hankkeen* (2010–2015) alaisia. Osallistusympäristö-hankkeen tavoitteena on lisätä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja edistää eri tahojen välistä vuorovaikutusta yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Esimerkiksi ministeriöt,

kunnat, kansalaisjärjestöt ja eduskunta voivat ottaa palvelut ja työkalut käyttöön omilla verkkosivuillaan. Kaikki sähköiset demokratiapalvelut on koottu demokratia.fi-sivustolle, josta löytyy myös muita kansalaisosallistumista ja demokratiaa koskevia tausta-aineistoja ja tietolähteitä. Hankkeessa tuotettuja sähköisiä demokratiapalveluja on kansalaisaloite.fi, kuntalaisaloite.fi, lausuntopalvelu.fi ja otakantaa.fi. Kyseisillä sivustoilla voit esimerkiksi luoda omia kansalais- tai kunta-aloitteita tai ottaa kantaa valmisteluvaiheessa oleviin yhteisiin päätöksiin. Sähköisen osallistumisen toivotaan saavan aikaan lisäosallistumista esimerkiksi juuri näiden otakantaa.fi, lausuntopalvelu.fi-foorumien kautta, mahdollisen sähköisen äänestämisen kautta sekä luodun aktiivisen foorumin kautta. Tarkoituksena on tehdä osallistumisesta mahdollisimman helppoa. (Oikeusministeriö 2015d.)

Nämä valtionhallinnon hankkeet ovat auttamatta kaikki jo hieman vanhentuneita, osa yli kymmenen vuotta vanhoja, ja toteutettu suurelta osin ennen sähköisen teknologian leviämistä kaikkien käyttöön. Se, että viime vuosina ei ole toteutettu juurikaan uusia hankkeita ei kuitenkaan kerro siitä, että kansalaiset olisi saatu vahvasti kiinnostumaan osallistumisesta. Vaikka asia ollut tapetilla jo vuosia, ei ratkaisua hiipuvaan perinteiseen ja laajempaan poliittiseen osallistumiseen ole löydetty. Kyseessä lienee eräänlainen suvantovaihe, koska toimintatavat muuttuvat jatkuvasti. Osallistuminen siirtyy yhä enemmän sähköiseen maailmaan.

Osallistuvan demokratian kritiikki

Jos edustuksellista demokratiaa kohden voi esittää aiheellista kritiikkiä, voi sitä esittää myös osallistuvalla demokratialle. Uudet osallistumisen tavat nähdään useimmissa tapauksissa edustuksellista demokratiaa täydentävinä tai parantavina hankkeina. Erilaisten toimijoiden ottaminen mukaan päätöksentekoon ja asioiden valmisteluun nähdään siis demokratiaa lisäävänä toimenpiteenä. Vaikka näissä hankkeissa on myös hyviä puolia ja oletettavasti useimpien niiden tarkoituksena on aidosti parantaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia, niillä on myös synkempi puoli. Vaikka hankkeiden tarkoitus on parantaa demokratiaa, monissa tapauksissa niillä on kuitenkin päinvastainen vaikutus eli ne pikemminkin heikentävät, kuin syventävät demokratiaa.

Uusissa osallistumisen tavoissa on ensinnäkin se ongelma, että ne ovat pikemminkin osallistamista kuin osallistumista, kuten aikaisemmat valtionhallinnon hankkeet osoittivat. Lyhyesti ilmaistuna kansalaiset osallistuvat, koska hallinto haluaa heidän osallistuvan. Kärjistetysti sanottuna valtiota ei niinkään huoleta kansalaisten osallistumisen vähyys vaan valtion legitimitietin parantaminen. Alati alenevat

äänestysprosentit laskevat hallinnon legitimiteettiä, joten hallinto kehittää uusia tapoja osallistaa ihmisiä nostaakseen järjestelmän legitimiteettiä. (Korvela 2012.)

Muita ongelmia, joita voi löytää osallistumisen eri tavoista, on useita. Muun muassa demokraattinen tasavertaisuus kärsii, koska hallinto voi osallistaa niitä ryhmiä joita se haluaa ja olla osallistamatta toisia. Verkostomaisen hallinnan uusissa muodoissa äänensä muita paremmin saavat kuuluviin parhaiten verkostoituneet, parhaiten resursoidut tai jostakin syystä hallinnolle sopivat ryhmät toisten jäädessä taka-alalle, mikä tietysti on uhka demokraattiselle tasa-arvolle eikä millään tavalla lisää demokratiaa. Toinen ongelma liittyy politiikkalohkoihin. Uusia osallistumisen tapoja käytetään lähinnä lähidemokratian piirissä, kuten kunnissa, samalla kun yhä suurempi osa tärkeistä politiikkalohkoista (esim. talous-, puolustus- ja ulkopolitiikka) karkaa enenevässä määrin jopa kansallisten hallitusten päätäntävällä ja on siten lähes demokraattisen kontrollin ulottumattomissa. Demokratiaa uhkaavat myös näiden osallistettavien ryhmien sisäiset tendenssit ja toimintatavat. Kun päätöksentekoprosesseihin otetaan mukaan kolmannen sektorin toimijoita, yrityksiä ja ruohonjuuritason liikkeitä, ei ole mitään keinoja taata että demokraattinen legitimiteetti, vastuullisuus ja edustuksellisuus toteutuisivat. (Korvela 2012.) Miten asetelma on kääntynyt näin pääläelleen? Milloin lääkkeestä tuli itse oire? Hieman paradoksaalista on myös, että samalla kun todetaan että vanha edustuksellinen demokratia ei ole enää riittävä ja sen rinnalle halutaan kehittää uusia osallistumistapoja, vanhaa ja riittämättömäksi todettua järjestelmää ei kuitenkaan haluta muuttaa. Jos vanha järjestelmä on huono ja epädemokraattinen, miksi se pitää säilyttää?

Mitä osallistuminen on tulevaisuudessa? Osallistuva demokratia yrittää parhaansa mukaan vastata yhteiskunnallisiin vaatimuksiin. Kansalaisten on yhä vaikeampi tyytyä vain äänestämään ja antamaan edustajilleen avoin valtakirja. He tahtovat että heidän mielipiteensä otetaan huomioon konkreettisesti ja jatkuvasti. (Rosanvallon 2008, 233–234.) Tässä luvussa toin esiin sen, minkälaisia uusia osallistumismahdollisuuksia kansalaisilla on vaikuttaa poliittisesti, millaisia keinoja valtio on osallistumiseen tarjonnut ja kuka osallistuu milläkin tavalla. Tulevat vuodet antavat näyttää, mutta tällä hetkellä poliittisen osallistumisen painopiste on e-demokratiassa ja sen jatkuvassa kehittämisessä yhä laajemmalle ja syvemmälle kansan riveihin. Koulutuksen vaikutus osallistumisen muotoihin on huomattava. Korkeammin koulutetut osallistuvat enemmän ja laajemmin. Ikä erottelee osallistujia siten, että nuoremmat osallistuvat epäsovinnaisemmin, kun vanhempi ikäpolvi luottaa sovinnaiseen osallistumiseen, kuten järjestöosallistumiseen ja äänestämiseen vaaleissa. Seuraavassa luvussa keskityn kansalaisjärjestöihin osallistuvan demokratian toimintakenttänä.

3.6. Kansalaisjärjestöt osallistuvan demokratian toteuttajina

Kansalaisjärjestöt nousivat poliittisen osallistumisen tavoista mielenkiintoni keskiöön. Voisin väittää, koska lähes jokainen suomalainen on elämässään kuulunut johonkin kansalaisjärjestöön, että kuka tahansa voi samaistua tutkimushenkilöideni asemaan ja tuntemuksiin. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 106–108). Urheiluseurat ja erilaiset kulttuuri- ja harrastusjärjestöt ovat tänä päivänä suomalaisten pääasiallinen järjestöosallistumistapa. Tämä vahvistaa väitettä, kuinka yhdistyskehityksen yleiskuva kulkee poispäin puoluepoliittisista, pitkäkestoista ja kokonaisvaltaista sitoutumista vaativista yhdistyksistä kohti elämäntapa- ja elämäntyyliyhdistyksiä, jotka vaativat vain kevyttä sitoutumista. (Mt. 2009, 131.) Jos osallistumisen areenat ovat muuttuneet vaaliosallistumisesta muihin osallistumistapoihin, on osallistuminen myös muuttanut muotoaan osallistumistapojen sisällä. Omat tutkimuskohteeni voisi laskea kulttuurijärjestöiksi, joka kertoo myös osaltaan sitä, miksi ne ovat nousseet tärkeiksi osallistumisen kohteiksi ja tärkeiksi yhteiskunnallisiksi toimijoiksi.

Suomessa laajamittainen joukkojärjestäytyminen alkoi 1880-luvulla kansanliikkeiden myötä. Raittiusseurat, vapaapalokunnat, nuorisoseurat ja työväenliikkeet olivat ensimmäisiä liikkeitä, jotka houkuttelivat ihmisiä kokoontumaan yhteen. Silloin oli nähtävissä osakulttuurisuuden vaikutus. Johtaviksi kansallisiksi ryhmiksi pyrkivät halusivat käyttää kansanliikkeitä keinoina ohjata rahvaan intressejä kohti omia tarkoitusperiään. Yhdistykset alkoivat profiloitua selkeästi jonkun aatteen, luokan tai ideologian edustajiksi. Selkeimpiä osakulttuureja olivat esimerkiksi maalaisliittolainen-keskustalainen, sosiaalidemokraattinen, kansandemokraattinen ja kokoomuslainen osakulttuuri. Kaikilla niillä oli paitsi puoluepoliittiset organisaationsa, myös esimerkiksi nais- ja nuorisojärjestönsä, näistä esimerkkinä työväen urheiluliitto. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 93–94.)

Järjestötoiminnan alkuvuosikymmeninä järjestöt toimivat lähinnä poliittisen vallankäytön välikappaleina, kun luokkien väliset taistelut olivat kiivaimmillaan. Modernin järjestölaitoksen malliin voi sanoa siirryttäneen vuoden 1905 suurlakon aikoihin, kun urheiluseurat ja marittaseurat alkoivat vallata jalansijaa. Siitä alkaen suomalaisen järjestötoiminnan kolmi- tai nelitasoinen (joskus viisitasoinenkin) malli (kyläyhdistys, kunnallisjärjestö, piirijärjestö, valtakunnallinen järjestö ja mahdollisesti myös kansainvälinen kattojärjestö) yhdisti, ei vain suomalaisen yhteiskunnan, vaan myös syrjäisemmät seudut kasvukeskuksiin. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 94.) Valtioavustusten nopea kasvu, palkatun henkilöstön lisääntyminen ja suunnitelmallisuuden ihannoiti synnyttivät kansanliikkeiden murroksen kohti kansalaisjärjestöjen hallitsemaa maailmaa. Hyvinvointivaltion kehittyessä myös järjestöjen

toimintakenttä laajeni. Niille joko annettiin, tai ne ottivat erilaisia tehtäviä hoitaakseen. (Ekholm 2000, 4.)

Itsenäistymisemme jälkeen Suomessa on rekisteröity yli 170 000 uutta yhdistystä eli vuositasolla lähes 2 000 yhdistystä. Yhdistysten kehityksessä ja eriytyemisessä voidaan tunnistaa selviä jaksoja. Kun itsenäistymisemme aikaan sekä 70-luvulla poliittisen yhdistysten määrä oli huipussaan, ammattiyhdistyksellisen järjestäytymisen aika seurasi 30–50-luvuilla, ja nyt vuosituhannen vaihteessa kenttää valtasivat harrastusyhdistykset. Vuosina 2000–2002 perustetuista uusista järjestöistä 54 % oli joko kulttuuri- tai urheilujärjestöjä. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 93–96.) Suomen yhdistyslaitos on siis selvästi heijastellut yhteiskunnallisia muutoksia, meillä ja maailmalla. Tämä vahvistaa pohdintaa siitä, että järjestötoiminta ja siihen osallistuminen on muuttunut vuosien varrella paljonkin. Kun on kysyntää, on oltava myös tarjontaa.

Yhdistys vai kansalaisjärjestö?

Aluksi tulee täsmentää hieman käsitteistöä, sillä järjestökenttä on yksi käsitteellinen kaaos ja vaikea hahmotettava. Mikä on kolmas sektori, kansalaissektori, kansalaisyhteiskunta tai yhdistyksen ja kansalaisjärjestön ero? Kolmannella sektorilla viitataan valtion ja markkinoiden lisänä toimivaan yhteiskuntaelämän sektoriin, järjestökenttään. Kansalaissektori tarkoittaa samaa kuin kolmas sektori, mutta haluaa korostaa kansalaisten roolia sektorin järjestöjen toimijoina. Myös käsitteet kuten vapaaehtoissektori, aatteellinen sektori, epävirallinen sektori, voittoa tavoittelematon sektori kuvailevat järjestösektoria, mutta tarkastelevat sitä nimiensä mukaisesti hieman eri kanteilta. Kansalaisyhteiskunta on taas näistä kaikista käsitteistä laajin, ja sen voidaankin sanoa käsittävän kolmannen sektorin, joka muodostaa sen ytimen, lisäksi myös kansalaisten muun vapaaehtoisen toiminnan perheissä, sukulaisten tai ystävien kanssa. Kaikki vapaaehtoisesti järjestäytynyt toiminta, joka ei kuulu julkiseen sektoriin tai markkinoihin, luetaan kansalaisyhteiskunnaksi. (Helander 1998, 33–50.)

Suomessa käytetään rinnakkain, toistensa synonyymeinä, termejä kansalaisjärjestö ja yhdistys. Niiden määrittelyssä ei ole suuria eroja, vain vivahteita. Kansalaisjärjestö käsitetään laveammin ja epävirallisemmin kuin yhdistys, siitä esimerkkinä myös se, että vapaaehtoisia yhteenliittymiä käsittelevässä lainsäädännössä ankkurikäsitteenä on yhdistys. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 92). Tässä tutkielmassa käytän käsitettä kansalaisjärjestö, sillä se terminä kuulostaa tarkoitukseeni paremmalta. Jo termistä selviää, että kyseessä on kansalaisten muodostama yhteenliittymä, järjestö. Tutkimuskohteenani ovat järjestöt ovat rekisteröityjä ja kuuluvat kaikki yhdistysrekisteriin.

Kansalaisjärjestö on määritelmällisesti ihmisten yhteenliittymä, joka toteuttaa tiettyä yhteistä tavoitetta, arvoa tai intressiä (Siisiäinen 1996, 13). Kansalaisjärjestö on rekisteröity tai rekisteröimätön yhdistys, joka toimii paikallisesti, alueellisesti ja/tai valtakunnallisesti. Kansalaisjärjestöllä on hyväksytyt säännöt tai ainakin toimintanormit. Järjestöllä on toimintaorganisaatio ja sovittu taloudenhoito. Suomessa kansalaisjärjestö voi toimia vaikka se ei olisikaan hyväksyttänyt sääntöjään yhdistysrekisterissä ja rekisteröitynyt sinne. Rekisteröityminen antaa toiminnalle virallisemmän luonteen ja vapauttaa vastuuhenkilöt henkilökohtaisesta talousvastuusta yhdistyksen asioissa. (Harju 2003, 12.) Järjestöt ovat riippumattomia valtiosta, tarkoittaen sen itsehallinnointia ja yksityistä luonnetta (Siisiäinen & Kankainen 2009, 92).

Miten kansalaisjärjestöt sitten luokitellaan? Tutkijasta riippuen on järjestöt luokiteltu hieman eri tavoin, eikä yleistä yhteistä luokittelujärjestelyä ole luotu. Martti Siisiäinen jakaa järjestöt mielestäni selvimmin, ja mielestäni siten, miten varmasti suurin osa suomalaisistakin järjestökentän käsittävät, toiminta-alueiden mukaisesti. Siisiäinen jakaa järjestöt poliittisiin, taloudellisiin, sosiaali- ja terveysalan edustajiin, kulttuurisiin, vapaa-ajan järjestöihin, urheilullisiin, uskonnollisiin, sota/rauha- järjestöihin ja kansainvälisiin järjestöihin. (Siisiäinen 2002a.)

Toisaalta järjestöt voidaan jakaa ryhmiin myös siten, että yhden ryhmän muodostavat järjestöt, joilla on suora poliittinen funktio, kuten puolueiden alajärjestöt tai anarkistiryhmittymät. Toisen, ja suurimman ryhmän muodostavat järjestöt, joiden toimintaa ohjaavat perinteisen politiikan ulkopuoliset intressit, kuten elämäntapaan ja arkeen liittyviä seikkoja. Näiden toiminta saattaa kuitenkin nostaa ns. pinnan alta ongelmia näkyville, kuten vammaisyhdistykset. Kolmas ryhmä on järjestöt, jotka eivät ole kiinnostuneet lainkaan politiikasta, ja toimivat vain lähinnä kulutuksen kohteina, kuten harrastusjärjestöt. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 121–122.)

Edellä luokittelin järjestöjä niiden toiminta-alueen mukaisiin lohkoihin. Herääkin kysymys, mitä järjestöt oikein tekevät, mitä he kokevat tärkeänä? Usein kuullaan puhuttavan etujärjestöistä. Etujärjestö on eräänlainen kansalaisjärjestöjen kattokäsite, sillä kansalaisjärjestöjen voidaan sanoa olevan myös etujärjestöjä. Etujärjestö-käsitteeseen yhdistetään usein vain taloudellinen painostus. Etujärjestöillä on poliittisessa järjestelmässä kuitenkin myös tietty edustustehtävänsä, jota puolueet ja maantieteellisistä piireistä valitut kansanedustajat eivät pysty täyttämään, eivätkä he sitä haluakaan. Puolueet ovat kaikissa tapauksissa luonteeltaan yleisjärjestöjä, jotka tavoittelevat laajaa kannatuspohjaa. Täten ne eivät kiinnittäydy mihinkään erityisryhmään. Tämä aatteiden ja aineellisten tarkoituksien ajaminen jää siten etujärjestöjen tehtäväksi. Siitä syystä etujärjestöt jaetaan usein etupoliittisiin ja aatepoliittisiin

järjestöihin. Kyseessä on jako taloudellisten ja sosiaalisten etujen sekä aatteellisten päämäärien saavuttamisen ja yleishyödyllisten uudistusten aikaansaamisen välillä. (Nousiainen 1998, 90–94.) Tässä tutkimuksessa käyttämäni järjestöt ovat enemmän aatepoliittisia etujärjestöjä kuin taloudellisia etujärjestöjä. Taloudellisia etujärjestöjä ovat esimerkiksi ammattiyhdistysliikkeet (ay-liikkeet), jotka ovat samalla myös suomalaisten suosikki järjestöosallistumisen kannalta. Yli puolet suomalaisista kuuluu johonkin ay-liikkeeseen. (Siisiäinen & Kankainen 2009, 107–109.) Etujärjestö-nimitys viittaa toiminnan tarkoitukseen, yhtenäisen ryhmän edunvalvontaan. (Nousiainen 1998, 90).

Kansalaisjärjestöllä on siis aina jokin tarkoitus, jonka hyväksi se toimii. Kansalaisjärjestön päämäärä on olla jollain tavalla aina yleishyödyllinen, eikä sen pääasiallisena tarkoituksena ole tuottaa jäsenistölleen taloudellista hyötyä. Järjestö voi olla perustettu jotain tietyn asian ajamista varten, esimerkiksi vaikuttamaan yhteiskunnalliseen kehitykseen tai jonkin epäkohdan korjaamiseksi. (Harju 2003, 13.) Osa järjestöistä pyrkii vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen sekä poliittiseen päätöksentekoon ja suhtautuu avoimen kriittisesti viralliseen politiikkaan tai yhteiskunnan perusrakenteisiin. (Saukkonen 2005, 39.) Toiminnan tarkoituksia ja tapoja toimia on varmasti yhtä monta kuin järjestöjäkin. Suomesta tuskin löytyy kahta aivan samanlaista järjestöä, sillä järjestötkin joutuvat tietysti käymään kilpailua jäsenistöstä.

Suomalaista järjestökenttää profiloi tiivis valtioside, jopa valtiokeskeisyys. Osa järjestöistä kannattaa ja tunnustaa aatteellisesti tai ideologisesti enemmän tai vähemmän valtion virallista linjaa. Ne eivät kuitenkaan aktiivisesti osallistu päätöksentekoon tai sen implementointiin. Kansalaisjärjestöt ovat riippumattomia valtiosta (Siisiäinen ja Kankainen 2009, 92). Näin on myös minun tutkimukseeni valitsemisiani kansalaisjärjestöissä. Toiset kannattavat valtion virallista linjaa, toiset suhtautuvat kriittisesti valtion harjoittamaan kielipolitiikkaan. Molemmat puolet kuitenkin esittävät vaatimuksia tai parannusehdotuksia valtiolle. Kiinnostavaa onkin selvittää, minkälaisia vaatimuksia kielipolitiikkaa koskien järjestöt tekevät.

Järjestöt ja järjestöjäsenyys Suomessa

Suomea pidetään järjestöjen luvattuna maana ja vapaita järjestöjä puolestaan oleellisena osana demokraattista valtiojärjestelmää (Borg O. 2005, 179). Suomessa on tällä hetkellä noin 135 000 rekisteröityä yhdistystä, joista 70 000 toimii aktiivisesti. Tilastoissa ei ole tarkkaa tietoa siitä, paljonko Suomessa on ns. kuolleita yhdistyksiä, joilla ei ole enää lainkaan toimintaa. (Helander 2006, 100, PHR 2015.) Tämän lisäksi Suomessa toimii myös rekisteröimättömiä yhdistyksiä, joiden lukumääräksi on arvioitu noin 30 000. Hierarkkinen toimintamalli on hyvin tyypillistä suomalaisille yhdistyksille.

Ruohonjuuritasoa edustavat paikallisyhdistykset tai –osastot, joiden ympärillä on piirijärjestöt, jotka puolestaan ovat edustettuna kansallisen järjestön elimissä (Siisiäinen 2004, 14–15.) Yhdistyksistä noin 1 000 lienee valtakunnallisesti kattavia, piirijärjestöjä on noin 3 000 ja loput ovat paikallisia yhdistyksiä. (Helander 2006, 100.)

Järjestöjen tilanne Suomessa on hyvinvoiva. Meillä on tuhansia toimivia järjestöjä, ja joka päivä syntyy uusia. Miten on järjestöjäsenyyden laita? Ovatko suomalaiset keskittyneet vain tiettyihin järjestötyyppeihin, tai määrittelevätkö persoonallisuuspiirteet myös sitä minkälaiseen järjestöön kukakin kuuluu? Suomalaisten järjestöjäsenyyden määrä ei ole ainakaan vähentynyt, vaan pikemmin kasvanut. Vaikka Putnamin (2000) tutkimus tuo esiin laskevan järjestöosallistumisen trendin Yhdysvalloissa, on monessa muussa maassa voitu todeta järjestöosallistumisen olevan kasvussa. Siisiäinen (1999, 136, 139–140) osoittaa, että tämä pätee esimerkiksi Suomen kohdalla, missä sekä järjestöosallistuminen että rekisteröityjen järjestöjen määrä on ollut selvässä nousussa koko 1990-luvun ajan. 1970-luvulta alkaen yhdistyksiin kuulumattomien määrä on pikkuhiljaa vähentynyt arviolta vajaasta 40 prosentista jopa alle 20 prosenttiin. Vähintään neljään yhdistykseen kuuluvien osuus on samanaikaisesti suunnilleen kaksinkertaistunut. Järjestöihin kuuluu noin 15 miljoonaa henkilöjäsentä eli kolminkertaisesti Suomen väkiluku. Suomalaiset kuuluvat yleisimmin ammattiyhdistysten jälkeen kulttuuri- ja harrastusyhdistyksiin ja liikuntaseuroihin. Tämä vahvistaa entistään näkemystä siitä että järjestöjen kehitys kulkee puoluepolitiikasta pois päin kohti elämäntapa- ja elämäntyyliyhdistyksiä. (Siisiäinen ja Kankainen 2009, 106–108.) Samaa mieltä on Leena Suurpää tutkimuksessaan. Osallistuminen löyhiin, vapaamuotoisiin ryhmittymiin on lisääntynyt. Varsinkin nuorten osallistumista leimaa tänä päivänä keveys ja satunnaisuus. Sitoutumista ja vastuunkantoa vältetään. (Suurpää 1996, 61–65.)

Pohjoismaista järjestöosallistumista koskevaa tutkimusta on tehty kattavasti. Niistä nousee esiin yhteneväisyys pohjoismaiden välillä. Suomi on kärjessä yhdessä Norjan ja Ruotsin kanssa: jopa 34 prosenttia suomalaisista raportoi osallistuneensa jonkin muun järjestön kuin poliittisen puolueen toimintaan viimeisen 12 kuukauden aikana. Tässäkin tutkimuksessa on huomattavissa transiitio: tietyt perinteiset organisaatiot kuten poliittiset puolueet ovat menettäneet jäseniä, kun taas esimerkiksi ympäristö- ja urheilujärjestöt ovat lisänneet suosiotaan. Samankaltaisia muutoksia on nähty myös muualla Pohjoismaissa ja mm. Alankomaissa. (Bäck ja Kestilä-Kekkonen 2013, 64.)

Ammattiyhdistysliikkeiden asema Suomessa ei kuitenkaan ole romahtanut, vaikka eri tutkimukset julistavat järjestölaitoksen muutosta meillä ja muualla. Esimerkiksi vuonna 2004 ammattiyhdistysliikkeisiin liittyneiden määrä oli yli puolet kaikista yhdistyksiin tuona vuonna

liittyneistä. Ay-liikkeet ovat edelleen suosittuja, mutta tutkimukset osoittavat jäsenyyden olevan ensisijaisesti ansiosidonnaisen päivärahan takia, eikä enää aatteellisen palon ansiota (Sauramo 2006). Ammattiyhdistykset ovat suomalaisten yleisimpiä jäsenyyden kohteita (54 % suomalaisista) vuonna 2000. Liikunta- ja urheiluseurat (30 %) ja muut harrastus- ja kulttuuriyhdistykset (36 %) ovat toisena. Jäsenyys kertoo kuitenkin vain yhden puolen ihmisten aktiivisuudesta. Tutkimus onkin osoittanut, että noin kolmannes suomalaisista ei vuonna 2000 osallistunut yhdenkään yhdistyksen järjestämään tilaisuuteen. Passiivisten jäsenten määrä vaihtelee suuresti. Osa saattaa osallistua järjestön toimintaan vain luottamuksen osoituksena järjestön toiminnalle. Tällaisia jäseniä kerääviä yhdistyksiä ovat esimerkiksi juuri ammattiyhdistykset ja luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt. (Siisäinen & Kankainen 2009, 107–109.)

Järjestöosallistujan profiili

Kuka osallistuu järjestötoimintaan? Miten sosiodemografiset muuttujat sukupuoli, koulutus tai ikä vaikuttavat järjestöosallistumiseen? Naisten ja miesten yhdistysjäsenyyksien määrän välillä ei ole eroja. Vielä 1980-luvulla näin oli asianlaita, kun miehet olivat naisia aktiivisempia järjestöosallistujia. Suomenkieliset ja ruotsinkieliset osallistuvat yhdistykseen yhtä paljon. (Siisäinen & Kankainen 2009, 108.)

Ylioppilaiden joukossa on vähemmän niitä, jotka eivät kuulu lainkaan yhdistykseen (13 %) kuin alemman peruskoulutuksen omaavien ryhmissä (21 %). Tutkimusten mukaan korkeasti koulutetut ovat aktiivisimpia yhdistystoimijoita. (Pääkkönen 2006.) Sosioekonominen asema vaikuttaa järjestöosallistumiseen siten, että mitä korkeammat bruttoansiot, sitä enemmän jäsenyyksiä. Työttömien ryhmässä on eniten yhdistykseen kuulumattomia (57 %), kun taas ylempien toimihenkilöiden ryhmässä yhdistykseen kuulumattomia on vähiten (8 %). (Siisäinen & Kankainen 2009, 108.)

Suomalaiset nuoret ottavat vain vähän osaa järjestötoimintaan, vain 54 % ottaa osaa johonkin järjestötoimintaan. Myös yhdistysjäsenyyksien lukumäärä on pienempi, kuin esimerkiksi muissa pohjoismaissa. Passiivisuus voi johtua osittain siitä, että ihmisten vapaa-ajasta kilpailee yhä suurempi määrä aktiviteetteja, kuten esimerkiksi television lisääntyneestä katseluajasta huomaamme. (Siisäinen & Kankainen 2009, 112.) Lähes neljäsosa nuorista (23 %) ilmoittaa olevansa ammattiyhdistyksen jäsen. Kuitenkin urheiluseurojen (21 %) voisi sanoa dominoivan nuorten järjestöosallistumista, koska useimmat urheiluseuratoiminnassa mukana olevat myös toimivat aktiivisesti, toisin kuin ammattiyhdistysten kohdalla. Seuraavaksi eniten jäseniä vetävät opiskelija- ja koululaisjärjestöt (14 %).

Nuorten miesten ja naisten eroja on vain siinä, mihin yhdistykseen kuulutaan. Miehet kuuluvat useammin urheiluseuroihin, naiset taas hyväntekeväisyysjärjestöihin. Koulutus kasvattaa järjestöosallistumisen määrää siten, että mitä koulutetumpi nuori on, sitä aktiivisempia ja halukkaampia osallistua useamman järjestön toimintaan he ovat. Vuoden 2003 ja 2007 eduskuntavaaleissa äänestäneet ovat mukana järjestöissä useammin kuin vaaleissa nukkuneet nuoret. (Nurmela & Pehkonen 2003, 29; Paakkunainen & Myllyniemi 2007, 67–69.) Toisaalta tietotekniikan lisääntynyt käyttö järjestötoiminnassa voi tulevaisuudessa kasvattaa entisestään nuorten osallistumista, ns. matalan kynnyksen osallistumista, kun fyysisen järjestökontaktin voi korvata esimerkiksi Facebook-kokousten kautta.

Järjestöjen jäsenkunnan ikäjakauman painopiste on asteittain siirtynyt yhä vanhempia ikäluokkia kohden samalla kun uusien nuorten osuus jäsenistöstä kuihtuu vähitellen. Ainakin osittain on kyse siitä, että sitoutuminen järjestöihin on heikkenemässä. (Helander 2006, 108.) Vanhempi sukupolvi kokee järjestöosallistumisen omakseen, nuoremmat ei. He saattavat kokea järjestötoiminnan liian sitovana, eivät kevyenä osallistumisena, minkälaisesta toiminnasta he muuten ovat kiinnostuneita.

Todetusta huolimatta väitetään kumminkin, että Suomessa ei ole kansalaisyhteiskuntaa. On vain yksilöt ja valtio. (Airaksinen 2002 IS 24.8.2002, 2). Mitään yleistä järjestölaitoksen kriisiä ei Suomessa ole. Järjestölaitoksen sisällä on kuitenkin tendenssejä, joita tulee tarkkailla. Osallistuminen muuttaa vain muotoaan.

Järjestöjen merkitys yhteiskunnallisella tasolla

Kansalaisjärjestöt tuntuvat olevan tärkeä ja varmasti myös merkityksellinen osallistumiskanava kansalaisille. Mutta mikä on kansalaisjärjestöjen toiminnan merkitys yhteiskunnallisella tasolla? Hallinnon edustajilta kysyttäessä, millainen rooli kansalaisjärjestöillä on tehtyjen päätösten toimeenpanossa, vastaukset hajaantuivat paljon, mutta kansalaisjärjestöillä ei nähty olevan merkittävää roolia (Virtanen 2001, 38–41). Tämä on mielenkiintoinen väite. Jos näin on, minua kiinnostaa miten kansalaiset jaksavat vuodesta toiseen toimia kansalaisjärjestöissään. Onko kyseessä vain mukavaa vapaa-ajan puuhastelua ilman sen suurempaa määränpäättä? Kolmannes hallinnon edustajista korosti itse asiassa ettei järjestöillä ole minkäänlaista roolia. Toiseksi hallinnon edustajilta kysyttiin sitä, missä määrin kansalaisjärjestöt edustavat kansalaisia. Tuloksena oli, että vain kolmannes vastaajista katsoi, että järjestöt edustavat kansaa joko hyvin tai kattavasti. Lähinnä järjestöjen koettiin edustavan omia jäseniään, ei niinkään kansalaisia. Ongelmia koettiin myös syntyvän liian monen keskenään kilpailevan järjestön olemassaolosta.

Kansalaisjärjestöjen edustajilta kysyttiin samaan asiaan liittyen niistä tekijöistä, jotka parhaiten lisäävät järjestöjen ja kansalaisten mahdollisuuksia päästä vaikuttamaan päätösten valmisteluun. Vain muutamassa vastauksessa korostettiin kansan edustuksellisuutta, kun taas melkein kaikki vastaajat nostivat esille oman asiantuntijuutensa. Tärkeää olisikin selvittää, missä määrin kansalaisjärjestöt edustavat kansaa, missä määrin toimivat etujärjestöinä? (Virtanen 2001, 38.) Tutkimuksesta riippuen on erilaisia tuloksia liittyen siihen kuinka merkittäväksi sidosryhmien määrä koetaan lainsäädännönvalmistelutyössä. Esimerkiksi Pakarinen (2011) tutkimuksessaan selvitti, että sidosryhmät kokevat lainsäädäntövalmistelutyön toiset vaiheet toisia tärkeämmäksi. Hallitusohjelman kasvanut merkitys on muuttanut sidosryhmien vaikuttamisen painopistettä. Todellista vaikutusvaltaa sidosryhmät kokevat parhaiten saavansa osallistumalla hallitusohjelman kirjauksiin niiden tiedottamisvaiheessa. Lainvalmistelutyöryhmä ei myöskään ole täysin merkityksetön paikka, vaan siellä vaikuttamisen rooli on korostunut suhteessa kuulemisiin ja lausuntoihin, joita on ennen pidetty tärkeimpänä paikkana vaikuttaa. (Pakarinen 2011, 28–39.) Samoihin tuloksiin on päätenyt myös Mira Keränen (2014) pro gradussaan sidosryhmien vaikutusmahdollisuuksista lainvalmistelutyöryhmissä.

Kansalaisjärjestöjä ja niiden toimintaa koetaan esitetään myös aiheellista kritiikkiä. Kansalaisjärjestötoiminnassa jopa ironista on se, että kansalaisjärjestöt eivät ole demokraattisia sillä tavalla, että niiden johto valittaisiin aina yleisin vaalein. Epäselvää on, miten vastuullisuus päätöksistä toteutuu. Ilman vaaleja pettymystä toimintatapoihin ja johtohenkilöihin on hankala ilmaista. Syntyy demokratian harmaa alue, jossa toimivilla ryhmillä ei ole virkavastuuta eikä poliittista vastuuta äänestäjilleen, koska kukaan ei ole heitä valinnut. Kuitenkin kansalaisjärjestöjä pidetään demokratian edistäjinä. (Harju 2003, 12.) Kansalaisjärjestöjen mahdollisesti suuri rooli poliittisessa järjestelmässä on pikemminkin uhka demokratialle, kuin sen tae, sillä siinä mekanismeissa äänekkäimpien, verkostuneimpien ja resursoitumpien ääni tulee muita paremmin esille. Tasa-arvo kokee kolauksen. Syntyy myös eräänlaisia "ammattiosallistujia", jotka alkavat toimia managerimaisesti ja kaappaavat helposti järjestöt ja yhdistykset omien etujensa ajajiksi (ks. esim. Skocpol 2003). Ei-perinteisten osallistumismahdollisuuksien myötä osallistumisesta tulee ammatti ja riviosallistujat saattavat siten jäädä ammattimaisten osallistujien "alaisiksi". Kyseiset ryhmät eivät edusta koko kansaa vaan aina vain osaa siitä tai jotakin erityisintressiä. Ne voivat edustaa hyvinkin kapeaa intressiä, ryhmää tai ideologiaa ja siten vertautua lähinnä puolueeseen, jonka edustajia otetaan mukaan päätöksentekoon ilman että kukaan on heitä äänestänyt. Osallistuminen uusissa kolmannen sektorin yhteisöissä ei tapahdu tasa-arvoisista lähtökohdista eikä sen suoranainen tai ainakaan ainoa tarkoitus ole toteuttaa demokratiaa.

Yllä olen yrittänyt piirtää yleiskuvaa suomalaisesta järjestökentästä ja tarkastellut sen keskeisiä kehityssuuntia. Keskeisenä kehityssuuntana erottuu puoluepoliittisen organisoitumisen voimakas heikentyminen, jopa romahtaminen. Myös aikaisemmin voimakkaat ideologiset osakulttuurit ovat kokeneet samansuuntaisen kohtalon. Tällaisen kehityksen käänköpuolena taas on huomattavaa, että vuosituhannen vaihteessa on perustettu määrällisesti ja suhteellisesti enemmän kulttuurin ja liikunnan sekä vapaa-ajan erilaisia yhdistyksiä, kuin koskaan aiemmin.

Tutkimukset osoittavat, että suomalainen järjestökenttä voi hyvin yhdistysten määrän ja yhdistysjäsenyyksien perusteella mitattuna. Yhdistysjäsenyyksien määrä on kasvanut, ja yhdistyksiin kuulumattomien määrä on laskenut tasaisesti. Samalla moniin yhdistyksiin samanaikaisesti kuuluvien määrä on lisääntynyt. Tyypillisesti suomalaiset kuuluvat kulttuuri- ja liikuntayhdistyksiin. Tämä vahvistaa entisestään käsitystä siitä, kuinka siirrymme puoluepoliittisesta kohti elämäntapayhdistyksiä, mikä on tälle postmodernille ajalle tyypillistä. Miehet ja naiset osallistuvat yhtä aktiivisesti, kun taas sosioekonomisella asemalla on merkitystä järjestöosallistumisen määrään: ylemmät toimihenkilöt osallistuvat aktiivisemmin, kuin työttömät. Nuoret osallistuvat verrattain vähän, ja heidän järjestöosallistumisensa on polarisoitunut juuri vapaa-ajanjärjestöjen suuntaan. Tulevaisuudessa myös järjestöosallistuminen tulee todennäköisesti muuttamaan. Osallistuminen tapahtunee entistä enemmän sähköisesti, sähköiset kokoukset ja tiedotus arkipäiväistyy.

4. EMPIIRINEN TUTKIMUSASETELMA

4.1. Tutkimusaineisto

4.1.1. Verkkokysely

Tämän tutkimuksen aineisto luotiin kyselyn avulla. Tutkimusaineistoni koostuu Vapaa kielivalinta ry:n, Suomalaisuuden liiton ja Pohjola-Nordenin jäsenille teetetystä kyselystä. Lähetin sähköpostitse saatekirjeen (liite 1), jossa esitin pyynnön vastata verkkolomakkeelle tehtyyn kyselyyn. Kysely on menettelytapa, jossa tiedonantajat itse täyttävät heille esitetyn kyselylomakkeen joko valvotussa ryhmätilanteessa tai kotonaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73). Päätin toteuttaa tutkimukseni kyselyn avulla, sillä tutkimukseni kohteena olevista kansalaisjärjestöistä ei ole tätä ennen tehty tutkimusta, joten aikaisempaa dataakaan ei ole saatavilla. Kyselytutkimuksella on monia hyviä puolia, kuten se, ettei haastattelija pääse vaikuttamaan vastaajaan toiminnallaan, toisin kuin esimerkiksi haastatteluissa. Tietynlainen persoonattomuus on hyväksi asioissa, jotka voivat herättää vahvojakin tunteita. Tiedon luotettavuutta parantaa myös se, että kysymykset esitetään kaikille vastaajille täysin samassa muodossa. Vastausten keräämisen tehokkuus on myös ehdoton etu. (Aaltola & Valli 2001, 101.)

Verkkokysely itsessään on hyvä kyselyn toteuttamistapa, sillä se on taloudellisesti että aikataulullisesti paljon helpompaa, kuin kyselyiden postitus tai käyntihaastattelut. Myös analyysivaiheessa pääsen hyödyntämään helpommin kvantitatiivisia menetelmiä, kun data on valmiina tietokoneella. Vastaajien anonymiteetti säilyy verkkokyselyn kautta myös paremmin, kuin henkilökohtaisen yhteydenoton kautta.

Ongelmia, joita kyselytutkimuksen teettäminen voi aiheuttaa, on esimerkiksi alhainen vastausprosentti. Kyselyn vastaanottaja ei vastaa kyselyyn, koska sitä ei velvoiteta millään, edes henkilökohtaisessa kanssakäymisessä. Tässä tutkimuksessa toteutunut riski oli kyselyn levittämisessä ilmenneet ongelmat. Pohjola-Norden on järjestö, jolla on alaisuudessaan satakunta omaa paikallisyhdistystä, eikä heillä ole yhtä suoraa yhteydenottokanavaa, jota kautta tavoittaa kaikki heidän yhdistyksensä ja heidän jäsenensä. Jouduin siis luottamaan Pohjola-Nordenin tiedottajan vaikutusvaltaan, ja hän levitti kyselyä kaikille Pohjola-Nordenin paikallisyhdistysten johtohenkilöille, jotka saivat päättää jakaako kyselyäni vai ei. Valitettavaa on myös se, etten voi tietää mitkä paikallisyhdistyksistä ovat jakaneet kyselyäni eteenpäin jäsenistölleen.

Kyselyni (liite 2) sisälsi sekä väittämiä järjestysasteikolla 0-10, jossa ”0” tarkoittaa täysin eri mieltä, ja ”10” täysin samaa mieltä, että avokysymyksiä. Kyselyni koostui osioista, jotka jaottelin teemoittain.

Ensimmäisessä osiossa selvitin osallistujien mielipiteitä politiikasta yleisellä tasolla, jotta saisin selville mahdollisen yhteyden kansalaisjärjestöosallistumisen ja edustuksellisen demokratian kritiikin välillä. Kysyin heiltä myös heidän toimintakulttuuristaan, osallistuvatko he muilla tavoilla politiikkaan kuin kansalaisjärjestössä. Keskittyvätkö osallistujat vain perinteiseen vaaliosallistumiseen vai osallistuvatko he esimerkiksi myös boikotoimalla tuotteita. Kiinnostuksen kohteena olleet osallistumismuodot olivat pääosin samoja, joita Suomessa on jo aiemmin tiedusteltu kansainvälisissä poliittisen osallistumisen ja suuntautumisen tutkimusaineistoissa (Pesonen & Sänkiäho 1979, World values Survey – aineistot), vaalitutkimusaineistoissa (esim. Borg & Grönlund 2011) tai nuorison osallistumistutkimuksissa (esim. nuorisobarometrit: Nurmela & Pehkonen 2003). Tässä yhteydessä ei kuitenkaan selvitetä ajallisesti tapahtuneita osallistumisen muutoksia.

Toinen kyselyni osio koostui osallistujien motiivien ja tavoitteiden selvittämisestä väittämien sekä avokysymysten avulla. Kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön osallistumiseen liittyvät kysymykset koskevat osallistujien osallistumismotivaatiota ja odotuksia hanketta kohtaan. Halusin tietää, miksi jäsenet ylipäänsä osallistuvat kansalaisjärjestötoimintaan. Kysyin heiltä, millaisia vaikutuksia he uskovat kansalaisjärjestöön osallistumisellaan olevan sekä poliittiseen päätöksentekoon että heille itselleen. On kiinnostavaa saada tietää, mitä mieltä he ovat saavuttamistaan tuloksista ja toiminnastaan ylipäänsä.

Kolmannessa osiossa oli Suomessa vallitsevaa kielitilannetta koskevia väittämiä, jotta voin verrata kansalaisjärjestöosallistujia sekä toisiinsa että muiden suomalaisten mielipiteeseen kielikysymyksestä.

Kyselyni neljännessä osiossa selvitin numeeristen väittämien sekä avokysymysten avulla täytyykö kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen toiminnassa osallistuvan demokratian kriteerit, jotka olen teoriasta poiminut. Minua kiinnostaa esimerkiksi saada tietää, kokevatko osallistujat kasvaneensa kansalaisena osallistumisensa myötä tai kokevatko he olevansa tasa-arvoisia omassa järjestössään. Suhtautuminen kansalaisaloiteinstituutioon on myös mielenkiintoista selvittää.

Viimeisessä osassa pyrin selvittämään kansalaisjärjestöjen jäsenien taustatietoja. Haluan selvittää millainen on kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön osallistujan profiili, eroavatko ruotsin kielen vastustajat ja kannattajat toisistaan? Vaikuttaako henkilön ikä, sukupuoli tai koulutus osallistumiseen, kuten teorian perusteella voisi olettaa. Tutkimuksessani minua kiinnostaa erityisesti saada selvyys kahteen kysymykseen: *miksi kansalaiset toimivat kielipoliittisessa kansalaisjärjestössä sekä vaikuttaako se,*

mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeseen osallistuvan demokratian eri kriteerien toteutumisesta.

4.1.2. Aineiston kuvailu

Vastustavat kansalaisjärjestöt

Sain vastauksia kyselyyni ruotsin kielen asemaa vastustavalta puolelta yhteensä 138 (noin 24,9 % järjestöjen kaikista jäsenistä). Kyselyni oli auki vastaamiselle kahden viikon ajan, 8.10.2015–3.10.2015, ja kyselyn oltua viikon avoinna lähetin muistutusviestin heidän tiedottajiensa kautta.

Kyselyni vastaajakunnaksi muodostui verrattain homogeeninen joukko. Sukupuolijakauma on selvästi miespainotteinen, sillä lähes neljä viidesosaa (78 %) kyselyyni vastanneista on miehiä. Naiset ovat siis selvässä vähemmistössä vastaajakunnassa. Ikärakenteeltaan kyselyni vastaajakunta painottuu vanhempaan ikäluokkaan. Yli puolet vastaajista, 51 %, on yli 60-vuotiaita. Yksi vastaaja jätti syntymävuotensa vastaamatta, ja kaksi vastasi luvun, jotka olivat teoriassa mahdottomia. Heidän iäkseen imputoin vastaajien iän mediaanin, eli 60 vuotta. Nuorin vastaajista on 17-vuotias, ja vanhin 85-vuotias. Koulutukseltaan vastustavan puolen kansalaisjärjestöosallistujat ovat korkeasti koulutettuja. Vastaajista kahdella kolmasosalla (66 %) on jokin kolmannen asteen tutkinto, tai tieteellinen jatkotutkinto (ks. taulukko 1). Vastustavan puolen karikatyyrinen osallistuja on siis yli 60-vuotias, korkeakoulutettu mies. Tämä sopii hyvin aikaisempien ruotsin kieltä koskevien tutkimusten muottiin ruotsin kielen ja kulttuurin vastustajista. Miehet ovat olleet perinteisesti pakkoruotsivastaisempia kuin naiset, ja siksi he varmasti myös asian tiimoilta toimivat. Vastustajien korkea koulutus on sen sijaan hienoinen yllätys, sillä aiempien tutkimusten mukaan alemmin koulutetut ovat pakkoruotsivastaisempia kuin korkeasti koulutetut. (Suomalaisuuden liitto 2013.)

Aineiston tarkastelua varten halusin muodostaa vielä ristiintaulukot sekä vastustavan puolen että puolustavan puolen vastaajien suhtautumisesta Suomen kielikysymykseen. Tämä siksi, jotta esille tulisi vastaajakunnan mielipiteet kielikysymyksessä, ovatko ne kuinka vahvoja ja millaisia ne ovat verrattuna muuhun kansaan. Perimmäinen syy kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen valitsemiseksi tutkimuskohteekseni oli heidän näkyvä toimintansa, joten oletuksena on hyvin vahvat mielipiteet juuri kielikysymyksessä.

Esitin vastaajille väittämiä koskien heidän mielipiteitään ruotsin kieltä ja kulttuuria sekä niiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Tulokset vastustavalta puolelta ovat selkeitä ja voimakkaasti korreloituneita mielipidelaidan toiseen ääripäähän, eli mielipiteiden asiasta voidaan sanoa olevan voimakkaita. Esimerkiksi väite ruotsin kielen opetuksen vapaaehtoisuudesta keräsi lähes kaikkien vastaajien kannatuksen, vain yksi prosentti ei osannut sanoa mielipidettään suuntaan tai toiseen. Mielipide asiasta ei voisi olla selvempi. Tämä on selvä merkki ruotsin kieltä vastustavan laidan tavoitteista. Lähes kaikki haluaisivat lakkauttaa pakkoruotsin. Kun tuloksia verrataan koko kansaan, on ero huomattava, vaikka suurin osa suomalaisista onkin pakkoruotsin poistamisen kannalla (ks. kuviot 1 & 2). Muidenkin ruotsin kieltä ja kulttuuria koskevien väitteiden osalta vastustavan puolen osallistujat ovat kaikkiin suomalaisiin verrattuna kielteisemmällä kannalla. 64 % vastaajista on sitä mieltä, että ei olisi vahinko, jos ruotsin kieli ja kulttuuri häviäisivät Suomesta ja 71 % ei pidä ruotsin kieltä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa. Mielipiteet olivat selvästi ruotsin kielen ja kulttuurin vastaisia, mutta eivät samassa mittakaavassa, kun pakkoruotsin vastustus. Suomen kielen maamme ainoaksi viralliseksi kieleksi haluaisi 88 % (taulukko 2).

Puolustava kansalaisjärjestö

Puolustavalta puolelta vastauksia tuli hieman vähemmän, vain 79. Kyselyni oli auki vastaamiselle 19.10.2015 - 16.11.2015, ja puolivälissä vastausaikaa lähetin järjestön tiedottajalle pyynnön jakaa kyselyäni vielä uudelleen heidän paikallisosastoilleen. Pohjola-Nordenin jäsenistölle kysely oli kauemmin auki, sillä halusin ottaa huomioon kyselyn levittämiseen liittyneet ongelmat, sillä varmuutta kyselyn laajaan levitykseen ei ollut.

Puolustavan puolen kansalaisjärjestöstäni kyselyyn vastanneet ovat myös ikärakenteeltaan vanhempaa ikäpolvea. Nuorin kyselyyn vastaaja on 29-vuotias, ja vanhin vastaaja on 91-vuotias. Kuitenkin jopa 76 % kyselyyn vastanneista on yli 60-vuotiaita (taulukko 1). Yhden vastaajan antama ikä oli käytännössä mahdoton, joten imputoin hänen iäkseen aineiston mediaanin, 67 vuotta. Sukupuoleltaan puolustavan järjestön vastaajat ovat jakautuneet tasaisesti, naisia on pieni enemmistö vastaajista (58 %). Koulutukseltaan puolustavan puolen vastaajat ovat myös hyvin korkeasti koulutettuja. Lähes puolet (49 %) on yliopistotutkinnon omaavia, ja 66 % on käynyt jonkin kolmannen asteen koulutuksen, tai ylemmän jatko-tutkinnon (taulukko 1).

Ruotsin kieltä koskeviin väitteisiin puolustavalla puolella on selkeä, ruotsin kieltä puolustava kanta. Kun 96 % pitää sitä vahinkona, jos ruotsin kieli ja kulttuuri katoavat Suomesta ja saman verran pitää ruotsin

kieltä olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa, voidaan mielipidettä sanoa voimakkaaksi. Kuumaan perunaan, eli kysymykseen ruotsin kielen vapaaehtoisuudesta, 61 % on ruotsin kielen pakollisuuden puolesta. Prosentuaalisesti tämä ei ole niin suuri lukumäärä, kun olisi voinut olettaa. Pakkoruotsin kannatus on luonnollisesti kuitenkin suurempaa ruotsin kielen asemaa puolustavassa kansalaisjärjestössä, kuin se on koko väestöön tai edelleen vastustavaan puoleen verrattuna. Muihin ruotsin kieltä ja kulttuuria Suomessa koskeviin kysymyksiin puolustavalla puolella on selvästi positiivisempi kanta koko väestöön verrattuna (vrt. kuvio 2). Puolustavan puolen tärkeimmiksi asiakysymyksiksi muodostuivat siis ruotsin kieltä ja kulttuuria mittaavat väitteet. Heille tuntuu olevan tärkeä säilyttää ainakin ruotsin kieli ja kulttuuri, enemmän kuin pakkoruotsi kouluissa. Tämä on mielenkiintoinen tulos. Olisin kuvitellut myös pakkoruotsin puolustamisen olevan erittäin voimakasta tässä vastaajajoukossa. Tuntuu, että he ovat osittain taipumassa kohtaloonsa, siihen että ruotsin kielen opiskeluun on tulossa tulevaisuudessa todennäköisesti muutoksia. Vastustavalle puolelle tuntuu pakkoruotsin poistaminen olevan kynnyksikysymys, kun taasen ruotsin kieltä ja kulttuuria koskeviin väitteisiin suhtauduttiin hieman lempeämmin. Tämäkin on mielenkiintoista. Olisin kuvitellut pakkoruotsin vastustuksen vastustavalla puolella ulottuvan ruotsin kielen ja kulttuurin vahvempaan vastustamiseen asti. Omat tulokseni noudattelevat siis samaa kaavaa, kuin aiemmat tutkimustulokset (kuviot 1&2). Pakkoruotsin poistaminen on tärkeämpää kuin yleinen ruotsin kielen ja kulttuurin vastustus.

Peruskvaltaan koko aineistoni on hyvin iäkästä. Eläkeläisiä tai eläke-iän kynnyksellä olevia on lähes kaksi kolmasosaa vastaajista (62 %). Tämä selittyy sillä, että vanhemmilla ihmisillä lienee enemmän aikaa osallistua kyselyn täyttämiseen, kuin nuorilla, ehkä työelämässä olevilla. Heidän myös tutkimusten mukaan kerrotaan osallistuvan enemmän järjestötoimintaan, kuin nuorempien (Siisiäinen ja Kankainen 2009). Toisaalta aineistonkeruumetodini, verkkokysely sähköpostin välityksellä, luulisi tavoittavan hieman nuorempaa väkeä. Miehiä kaikista vastaajista on 65 %, joten naiset ovat aineistossani pienoisessa vähemmistössä. Koulutukseltaan vastaajani ovat hyvin korkeasti koulutettuja, kuten todettua. 3 prosenttia vastaajista on käynyt ainoastaan kansakoulun, 26 prosenttia jonkin toisen asteen koulutuksen ja 66 prosenttia on suorittanut kolmannen asteen koulutuksen, yliopiston tai ammattikorkeakoulun, tai tieteellisen jatkotutkinnon. Korkeakoulutettujen määrä aineistossa on todella korkea. Koko väestöön verrattuna heidän yliedustuksensa on suuri. Johtuuko korkeakoulutettujen määrä järjestön toimintakentästä, kiinnostaako kielikysymys vain korkeakoulutettuja? Sitä on vaikea uskoa, sillä aikaisempien tutkimusten mukaan heikommin koulutetut ovat enemmän ruotsin kieltä ja kulttuuria vastustavia kuin korkeammin koulutetut, joten heidän uskoisi toimivan vastustavalla puolella.

On kuitenkin huomattava, että kyselyyn ovat vastanneet ne järjestön jäsenet, jotka internetkysely tavoitti, ja jotka olivat kiinnostuneet vastaamaan siihen. On mahdollista, että tämä kasvattaa itsevalikoitumisen aiheuttaman vääristymää (self-selection bias), mikä on muutenkin kyselytutkimuksissa yleinen ongelma.

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden ikä-, sukupuoli- ja koulutusjakauma (n=138, n=79, n=217).

		N	%	N	%	N	%
Sukupuoli	Mies	108	78	33	42	141	65
	Nainen	29	21	46	58	75	34
	Ei halua sanoa	1	1	0	0	1	1
	Yhteensä	138	100	79	100	217	100
Ikä	Alle 30 vuotta	9	6	1	1	10	5
	30–39 vuotta	13	9	0	0	13	6
	40–49 vuotta	19	14	4	5	23	10
	50–59 vuotta	27	20	13	18	40	17
	Yli 60 vuotta	70	51	61	76	131	62
	Yhteensä	138	100	79	100	217	100
Koulutus	Peruskoululuokat 1.-6.	0	0	0	0	0	0
	Peruskoululuokat 7.-9.	6	4	1	1	7	3
	Lyhyt ammatillinen koulutus	7	5	0	0	7	3
	Opistotason amm. koulutus	21	15	12	15	33	15
	Ylioppilastutkinto	8	6	9	12	17	8
	Ammattikorkeakoulu	25	18	6	8	31	14
	Yliopistotutkinto	53	39	39	49	92	43
	Tieteellinen jatkotutkinto	12	9	7	9	19	9
	En osaa/halua sanoa	6	4	5	6	11	5
	Yhteensä	138	100	79	100	217	100

4.2. Tutkimusmetodi

Koska tutkimukseni aineisto on sekä numeerisessa että tekstimuodossa, käy välttämättömäksi käyttää kahta rinnakkaista tutkimusmetodia. Tässä tutkimuksessa käytän sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusotetta rinnakkain. Kvantitatiivisista menetelmistä ristiintaulukointia käytän tehdessäni erilaisia kuvailevia tarkasteluita aineistostani. Esittelen muutamia kuvaavia lukuja esimerkiksi vastaajien suhtautumisesta edustukselliseen demokratiaan sekä muihin osallistumismuotoihin. Etsiessäni vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni osallistujien motiiveista, käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysiä kyselyni avokysymysten osalta.. Toiseen tutkimuskysymykseeni osallistuvan demokratian kriteerien toteutumisesta etsin vastausta sekä lineaarisen regressioanalyysin avulla että vastaajien kommenttien perusteella tehtävän teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla.

4.2.1. Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on yksi perusanalyysimenetelmistä. Useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat periaatteessa sisällönanalyysiin. Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi jakavat *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* –teoksessaan sisällönanalyysin sen käsittämien erilaisten tutkimusentekotapojen välisten erojen perusteella useaan eri alakategoriaan. Ensimmäinen jakoperuste koskee tutkimuksessa käytettävän päättelyn logiikkaa, eli jakoa induktiiviseen tai deduktiiviseen tulkintaan. Induktiossa tehdään yleistyksiä yksittäisistä tapauksista. Deduktiossa puolestaan toimitaan päinvastaisesti, sen keinoin pyritään pääsemään yleisestä yksittäiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–95.) Analyysissäni käyttämäni päättelyn logiikka on sekä deduktiivista että induktiivista. Olen teoriaosassani hahmotellut valmiiksi osallistuvan demokratian kriteerit, johon aineisto suhteutetaan. Laadin osan kyselyni väittämistä siten, että ne noudattelevat tekemääni kriteerijakoa ja hakevat kriteerijaon mukaisia vastauksia. Periaatteessa deduktiivista analyysitapaa voisi sanoa teorian testaamiseksi. Pyrin täten kokoamaan havaintoja yhden teeman alle, mutta samalla tuottaen yksityiskohtaisempaa tietoa ilmiöstä. Osallistujien motiiveja tarkastelen taasen induktiivisesti. Pyrin etsimään yhtäläisyyksiä ja tekemään yleistyksiä yksittäisistä kommentteista.

Toinen sisällönanalyysin jakoperuste on teorian tai teoreettisen merkitys. Tämän jaottelun muotoja ovat aineistolähtöinen, teorialähtöinen ja teoriaohjaava analyysi. Aineistolähtöinen analyysi pyrkii luomaan uutta teoriaa. Aineistosta valitaan tutkimuksen ja tehtävänasettelun kannalta olennaiset yksiköt, jotka sitten analysoidaan. Teoriaohjaava analyysi sisältää puolestaan teoreettisia kytkeäjä, mutta ne eivät

pohjaudu suoraan teoriaan tai teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä. Analysointitavan taustalta on tunnistettavissa teorian merkitys, mutta aikaisemman tiedon tarkoituksena ei ole testata teoriaa, vaan pikemminkin luoda uusia ajatusmalleja. Tällöin tutkija yhdistää ajatusprosessissaan valmiit teoreettiset mallit ja aineistolähtöisyyden. Tässä tutkielmassa käytän sekä aineisto- että teorialähtöistä analyysimenetelmää. Osallistujien motiivien osalta käytän aineistolähtöistä teorianalyysiä, kun tutkin onko osallistujilla yhteisiä motiiveja osallistua. Teorialähtöisessä analyysissä nojataan vankasti aiempaan teoriaan, aiempaan ajattelun tai yksittäiseen teoreetikoon. Teorialähtöinen sisällönanalyysi perustuu jo olemassa olevaan teoriaan tai tai malliin, kuten tässä tapauksessa teoriasta poimimiini osallistuvan demokratian kriteereihin. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 95–97.) Aineiston analyysin tarkoituksena on testata osallistuvan demokratian teoriaa kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen kontekstissa.

Käytän siis tutkielmassani kvalitatiivisista menetelmistä sisällönanalyysiä. Etsiessäni vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, *miksi kansalaiset osallistuvat kansalaisjärjestötoimintaan kielipoliittisissa kansalaisjärjestöissä* käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jolloin etenen induktiivisesti yksittäisestä yleiseen etsien yleisempää, käsitteellisempää kuvausta ilmiöstä. Prosessin ensimmäisessä vaiheessa aineisto redusoidaan. Tutkielmassani tämä tarkoitti osallistumisen motiiviin liittyvien avokysymyksiin saamieni vastausten sisältöön perehtymistä. Pyrin etsimään siitä pelkistyksiä ja listaamaan niitä. Seuraavaksi ryhmittelin vastaukset löydettyjen samankaltaisuuksien perusteella, jolloin sain muodostettua erilaisia alaluokkia. Analyysin viimeinen vaihe on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Tämän toteutin käymällä läpi pohtimani alaluokat ja yhdistämällä ne jonkin kokoavan yläkäsitteen alle. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 108–109.)

Vastausta toiseen tutkimuskysymykseeni, eli siihen, *vaikuttaako se, mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeseen osallistuvan demokratian eri kriteerien toteutumisesta*, etsin vastausta myös teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla. Lähdin rakentamaan teorialähtöistä analyysiä tekemällä analyysirungon. Analyysirunkoni on strukturoitu, jolloin kerään aineistosta vain niitä asioita, jotka sopivat analyysirunkoon. Tällä tavalla voin testata teoriaa uudessa kontekstissa. Poimin teoriastani yläluokat eli osallistuvan demokratian kriteerit: kansalaisten kasvaminen, poliittinen tasa-arvo, poliittiseen keskustelu ja osallistumisen velvoite. Etsin tietoa aineistostani pitäen samalla mielessä yläluokkani ja sijoitin aineistosta löytämäni havainnot niille kuuluvien luokkiin.

4.2.2. Lineaarinen regressioanalyysi

Regressioanalyysi on yksi kvantitatiivisten menetelmien käytetyimmistä analyysimenetelmistä. Tässä tutkielmassa lineaarisen regressioanalyysin avulla on tarkoitus selvittää, vaikuttaako se, mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeseen osallistuvan demokratian eri kriteerien toteutumisesta.

Lineaarissa regressioanalyysissa pyritään muodostamaan havaintojen mukainen malli lineaarisen regressiosuoran avulla ja tämän mallin avulla ennustamaan selitettävän muuttujan arvoja eri selittävien muuttujien arvoilla (Field 2009, 144–147). Lineaarisen regressioanalyysin tavoitteena on tässä tutkimuksessa etsiä suora, jolle kyseiset arvot asettuvat parhaiten ja myös suora, jolle arvot osuvat heikoiten, ja pohtia näiden eroavuuksien syitä, eli miksi hypoteettisesti korkeampi ikä selittää paremmin poliittisen tasa-arvon tunnetta kuin nuorempi ikä. Usean muuttujan regressioanalyysin avulla voidaan esimerkiksi ristiintaulukointia paremmin selvittää, miten vastaajien ikä, sukupuoli tai koulutusaste vaikuttaa heidän kokemukseensa järjestötoiminnan kasvattavasta vaikutuksesta. Tällöin tulokset kertovat, mikä on yksittäisen selittävän muuttujan osuus silloin kuin muiden vaikuttavien tekijöiden vaikutus selitettävään muuttujaan on otettu huomioon ja kuinka suuri tämä vaikutus on. (FSD 2008.)

Selitettäviksi muuttujiksi asetetaan täten osallistuvan demokratian kriteereistä muodostetut summamuuttujat, joita on neljä kappaletta. Ne ovat: kansalaisten kasvaminen, poliittinen tasa-arvo, poliittinen keskustelu ja osallistumisen velvoite. Muodostuu neljä eri lineaarista regressioanalyysia, joilla tarkastelen selittävien muuttujien vaikutusta kunkin kriteerin toteutumisen tunteeseen. Koska olin jo teoriani perusteella muodostanut väitepatteriston, joka mukailee neljää osallistuvan demokratian kriteeriä, tuli minun ensimmäisenä selvittää summamuuttujiksi kaavailemieni väittämien välinen Cronbachin alfa. Summamuuttujien reliabiliteetti oli erittäin hyvä Cronbachin alfan vaihdellessa välillä 0,834–0,959. Reliabiliteetin tarkastelun jälkeen muodostin väitteistä sopivat summamuuttujat, jotka olen esitellyt taulukossa 4. Päädyin ottamaan analyysiini mukaan kaikki väitteeni, sillä niiden reliabiliteetti oli niin korkea. Kaikkien väitteiden asteikot ovat samansuuntaisia (0=täysin eri mieltä, 10=täysin samaa mieltä), joten asteikkoja ei tarvinnut kääntää summamuuttujia varten.

Lineaarisen regressioanalyysin käytön edellytyksenä on, että selitettävä muuttuja on vähintään numeerinen ja välimatka-asteikollinen, kuten tutkimuksessani selittävät summamuuttujat osallistuvan demokratian eri kriteereistä ovat asteikoltaan 0–10. Myös selittävät muuttujat ovat vähintään välimatka-asteikollisia, kuten ikä, tai kategorisia eli dummy-muuttujia, jotka saavat vain kaksi arvoa, 0 tai 1.

Taulukko 4. Osallistuvan demokratian kriteerejä koskevista väitteistä muodostetut summamuuttujat ja niiden reliabiliteetti.

OSALLISTUVAN DEMOKRATIAN KRITTEERI	VÄITTEET	CRONBACHIN ALFA
<p>Kansalaisten kasvaminen (0=ei kasvanut lainkaan kansalaisena, 10= kasvanut kansalaisena erittäin paljon)</p>	<p>Osallistuminen kansalaisjärjestö-toimintaan on kasvattanut luottamustani omiin kykyihini vaikuttajana</p> <p>Olen mielestäni kasvanut kansalaisena osallistumiseni myötä</p> <p>Kansalaistaitoni ovat parantuneet järjestöosallistumiseni kautta</p> <p>Hahmotan poliittista toimintaa nykyisin paremmin kuin ennen osallistumista</p> <p>Minulla on järjestöosallistujana enemmän vaikutusvaltaa vain vaaleissa äänestävään kansalaiseen verrattuna</p>	0,924
<p>Poliittinen tasa-arvo (0=ei koe lainkaan saavuttaneensa poliittista tasa-arvoa, 10=kokee saavuttaneensa poliittisen tasa-arvon erittäin hyvin)</p>	<p>Kaikki ovat järjestössäni tasa-arvoisia mielipiteiltään</p> <p>Saan ääneni kuuluviin järjestöosallistumiseni kautta</p> <p>Osallistumiseni järjestöihin kaventaa etäisyyttäni päätöksentekijöihin</p> <p>Järjestöosallistumisellani on merkitystä järjestöni päämäärän kannalta</p> <p>Järjestöosallistumisellani on merkitystä järjestöni toiminnan kannalta</p>	0,854
<p>Poliittiseen keskusteluun vaikuttaminen (0=ei koe lainkaan vaikuttaneensa poliittiseen keskusteluun, 10=kokee vaikuttaneensa keskusteluun erittäin paljon)</p>	<p>Olen mielestäni päässyt vaikuttamaan poliittiseen keskusteluun järjestötoimintani kautta</p> <p>Toimintani järjestössä on edesauttanut joidenkin asioiden nousemista poliittiseen keskusteluun</p> <p>Valtiollisen tason kansalaisaloite parantaa mahdollisuuksiani vaikuttaa päätöksentekoon</p>	0,834
<p>Velvoite osallistua (0=ei koe lainkaan velvollisuudekseen osallistua, 10=kokee erittäin suureksi velvollisuudekseen osallistua)</p>	<p>Toimintani järjestössä hyödyttää koko yhteiskuntaa, ei vain meitä järjestöön kuuluvia</p> <p>Toimintani järjestössä edistää kaikkien yhteistä hyvää</p> <p>Koen velvollisuudekseni muita ihmisiä kohtaan osallistua järjestötoimintaan</p>	0,870

Selittäviä muuttujia tutkielmani lineaarisissa regressioanalyysissä on yhteensä kuusi, jotka kaikki nousevat luontevasti esiin tutkielmassa aiemmin esitellyn teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Nämä kuusi selittävää muuttujaa pitävät sisällään kolme sosiodemografista taustamuuttujaa (sukupuoli, ikä, koulutus) ja lisäksi kolme muuta selittävää muuttujaa, jotka ovat järjestöaktiivisuus, järjestöön kuulumisen kesto sekä järjestö, johon vastaaja kuului, joka on varsinaisen tutkimuskysymyksen kannalta oleellisin.

Lineaarinen regressioanalyysi vaati joidenkin muuttujien osalta uudelleen koodaamista. Vastaajien iän osalta muuttuja on jatkuva, ja koodasin muuttujan vastaamaan vastaajan ikävuosia, jolloin on helpompi tulkita tuloksia. Sukupuolimuuttuja on dikotominen, ja se saa vain kaksi arvoa. Muodostin omat dummymuuttujat sekä mies- että naissukupuolelle. Koulutuksesta tein dummymuuttujat siten, että eri koulutusasteita kuvasivat omat dummymuuttujat. Yhdistin peruskoululuokat 1.-6. ja 7.-9., ammattikoulun käyneet, jonkin ammattikurssin käyneet sekä ylioppilaat yhdeksi keskitason koulutus tai alle -muuttujaksi liian pienten vastaajamäärien vuoksi. Muut koulutusluokat säilytin ominaan. Järjestösallistumisien määrän koodasin siten, että jokainen järjestösallistumisen luokka sai oman dummymuuttujan. Jos vastaajalla ei ollut kielipoliittisen järjestöön osallistumisen lisäksi muita järjestösallistuuksia, sai hän dummymuuttujassa ”ei järjestösallistuuksia” arvon yksi, muut vastaajat arvon 0. Saman toimenpiteen tein myös jos järjestösallistuuksia oli yksi tai kaksi sekä kolme tai enemmän. Järjestö, johon vastaaja kuului, koodattiin siten, että jos kuului vastustavaan järjestöön, sait muuttujassa ”vastustava” arvon 1, ja muut vastaajat arvon nolla. Puolustavan järjestön jäsenet koodattiin vastaavalla tavalla. Jäsenyysvuodet koodasin kuuteen eri luokkaan vastaajan ilmoittamien jäsenyysvuosien mukaan. Luokat ovat jäsenenä alle 2 vuotta, 3-5 vuotta, 6-10 vuotta, 11–15 vuotta, 16–20 vuotta ja enemmän kuin 21 vuotta. Tein jokaisesta luokasta oman dummymuuttujan, jotta lineaarinen analyysi onnistui.

Lineaarinen regressiomalli olettaa, että mallin selitettävät muuttujat eivät ole liian voimakkaasti yhteydessä toisiinsa. Selittävien muuttujien korrelaation ollessa liian suuri saattaa analyysin tulosten tarkkuus kärsiä. Selittävien muuttujien multikollineaarisuutta koskevat tulkinnat tehdään muuttujakohtaisten kollineaarisuustoleranssien avulla. Testeissä saatujen tulosten perusteella pystyin toteamaan, että tässä tutkielmassa multikollineaarisuusongelmaa ei syntynyt koulutusmuuttujan eri koulutusluokkien yhdistelyn ansiosta.

5. ANALYYSI

5.1. Suhtautuminen edustukselliseen demokratiaan

Verkkokyselyssäni tiedustelin vastaajien yleisten taustatietojen lisäksi myös heidän mielipiteitään yleisesti politiikasta, demokratiasta ja poliittisesta osallistumisesta. Asenteet politiikkaa ja osallistumista kohtaan (ks. taulukot 5-8) kertovat vastaajajoukosta, ja auttavat esimerkiksi vertaamaan osallistujia suhteessa muuhun väestöön. Halusin selvittää onko tutkimusjoukossani löydettävissä edustuksellisen demokratian kritiikkiä ja/tai halukkuutta osallistua politiikkaan muilla tavoin kuin kielipoliittisen kansalaisjärjestön kautta. Teoriani perusteella näiden tekijöiden voi olettaa vaikuttavan positiivisesti osallistuvan demokratian eli myös järjestöosallistumisen kasvuun. Nämä toimivat taustavaikuttajina, mahdollisina motiiveina osallistua.

Vastustavat kansalaisjärjestöt

Kaikki vastaajat (100 %) ovat kiinnostuneita yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, ja lähes kaikki vastaajat (98 %) seuraavat politiikkaa säännöllisesti (taulukko 5). Yhteiskunnallinen aktiivisuus jakoi vastaajia hieman: suurin osa, eli 65 % vastaajista on aktiivisia, kun taas 23 % vastaajista ei pitänyt itseään aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä ja 12 % vastasi olevansa siltä väliltä. Yhteiskunnallinen aktiivisuus ymmärrettäneen monin eri tavoin, joten väitteen muoto saattoi myös harhauttaa vastaajia. Vastaajien joukkoon voikin nähdä valikoituneen normaalia poliittisesti aktiivisempi joukko kuin mitä suomalaiset normaalisti ovat. Esimerkiksi vuoden 2011 vaalitutkimuksessa suomalaisista 74 % ilmoitti olevansa hyvin tai melko kiinnostunut politiikasta, minkä määrän oma tutkimusjoukkoni peittosi selvästi. Myös Borgin, Kestilä-Kekkonen & Westisen (2015) tutkimuksessa vain 69 % suomalaisista on kiinnostuneita politiikasta. Aineistoni vastaajakunnan korkea ikä ja koulutus puoltavat poliittisen kiinnostuneisuuden korkeaa tasoa, sillä Grönlundin (2006) mukaan korkea ikä ja korkeakoulutus nostavat myös kiinnostusta politiikkaan.

Poliittisiin osallistumiskeinoihin liittyvät väitteet nostavat esiin vastaajajoukon jonkinasteisen epävarmuuden. Poliittiseen päätöksentekoon ei koeta juurikaan pystyttävän vaikuttaa. Vain 27 % vastaajista kokee, että kansalaisilla on tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua poliittiseen päätöksentekoon. Tämä on todella vähän. Suuri enemmistö toivoisi siis lisää vaikutusmahdollisuuksia. Myös kansalaisjärjestötoiminnan kautta vaikuttaminen jakoi vastaajakuntaani. 47 % vastaajista kokee pystyvänsä vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon kansalaisjärjestötoimintansa kautta. Asian

suhteen on kuitenkin epävarmuutta, sillä yli viidesosa (23 %) ei osaa sanoa selvää kantaa asiaan, ja 30 % ilmoitti, että vaikutusmahdollisuudet ovat joko vähäiset tai olemattomat. Lähes puolet vastaajista pitää siis toimintaansa kansalaisjärjestöissä keinona vaikuttaa, kun taas toinen puolikas vastaajista ei joko osaa sanoa mielipidettään suuntaan tai toiseen, tai ei pidä sitä keinona vaikuttaa.

Perinteistä äänestämistä koskeneiden väitteiden tulokset ovat myös ristiriitaisia. Äänestämistä keinona vaikuttaa asioihin pitää vain 19 prosenttia vastaajista, kun 62 prosenttia ei koe äänestämistä keinona vaikuttaa lainkaan. Kuitenkin, vastaajilta kysyttäessä äänestämisen olevan ainoa tapa, jolla voi vaikuttaa politiikkaan, vastasi 49 % olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Ehkä äänestäminen on ainoa keino vaikuttaa asioihin, mutta siitä ei vastaajien mielestä ole loppujen lopuksi mitään hyötyä. Tämä vahvistaa tulosta siitä, ettei vastaajien mielestä heillä ole tarpeeksi mahdollisuuksia vaikuttaa politiikkaan.

Äänestämistä kansalaisvelvollisuutena pitävien suuri määrä (88 %) lienee merkki siitä, että äänestämistä valtiollisissa vaaleissa pidetään yhä tärkeänä, tai ainakin velvollisuutena. Vastaajien enemmistö (78 %) haluaisi kuitenkin myös, että Suomessa tärkeistä yhteiskunnallisista asioista päätettäisiin enemmän kansanäänestyksellä. Tuloksen voisi tulkita siitä näkökulmasta, kun vastaajien mielestä heillä ei ole tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon, tulisi vastaajien keinoja vaikuttaa päätöksentekoon lisätä esimerkiksi kansanäänestyksen kautta. Äänestäminen on kansalaisvelvollisuus, ja vastaajien mielestä tuntuu olevan yhdentekevää vaikuttamisen kannalta, äänestääkö vai eikö, se lienee enemmänkin velvollisuus ja juurtunut tapa toimia, kuin keino vaikuttaa.

Poliittiseen järjestelmään ja sen toimivuuteen liittyvät vastaukset osoittavat vastaajien jonkinasteista tyytymättömyyttä politiikkaa ja poliitikoita kohtaan, kuten teoriani perusteella oletinkin. Vain noin kolmasosa vastaajista (32 %) luottaa maamme poliitikkoihin. Peräti 30 % ei luota poliitikkoihin lainkaan. Presidentti-instituutio näyttää vielä olevan voimissaan, sillä vastaajista 66 % luottaa presidenttiin. Suomalaisten luottamus presidenttiin on kuitenkin yleisestikin ottaen hyvin korkealla tasolla (Borg ym. 2015), joten vastaajat eivät siinä suhteessa muodosta minkäänlaista poikkeusta.

Mielipiteet demokratian toimivuudesta Suomessa olivat jakautuneet voimakkaasti. Kun 45 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että demokratia ei toimi hyvin Suomessa, toinen puoli vastaajista, 42 prosenttia, on taasen vastakkaista mieltä, heistä demokratia toimii Suomessa yleisesti ottaen hyvin. Suomessa toimivia puolueita kohtaa kritiikki on taasen selvää. 71 % vastaajista on sitä mieltä, että puolueet ovat kiinnostuneita vain ihmisten äänistä, ei heidän mielipiteistään.

Poliittinen osallistuminen

Mieluisimpana muun osallistumisen keinona järjestöosallistumisen lisäksi vastaajat kokevat vaaleissa äänestämisen, jonka suorittaisivat lähes kaikki (99 %). Kansalaisaloitteen allekirjoittaminen (94 %) sekä valtiolliseen kansanäänestykseen osallistuminen (93 %) seuraavat heti perässä (taulukko 6). Tämä johtunee siitä, että tutkimuskohteenani olevat ryhmät ovat olleet näkyvästi mukana kansalaisaloitteessa, joka vaati ruotsin kielen muuttamista vapaaehtoiseksi kaikilla kouluasteilla. Voi olettaa, että kyselyyni vastanneista suurin osa allekirjoitti juuri kyseisen kansalaisaloitteen, ja ehkä toivoo asiasta järjestettävän kansanäänestyksenkin. Sen seurausta lienee myös suuri 85 prosentin osuus vastaajista, joka kirjoittaisi nimensä vetoomuksiin tai nimenkeräyksiin, kuten kansalaisaloitteissa tehdään.

Vastustavan puolen osallistujat ovat hyvin innokkaita osallistujia. Yli puolet vastaajista voisi osallistua lähes jokaiseen osallistumismuotoon. Esimerkiksi yleisönosastokirjoittelu (73 %) sekä poliittisista asioista keskusteleminen verkossa (68 %) kiinnostavat myös valtaosaa vastaajista. Innokas osallistumishalukkuus selittyy vastaajien taustalla, korkeasti koulutetut ovat innokkaimpia osallistumaan, ja monin eri tavoin (Grönlund 2006, 77). Nämä osallistumismuodot ovat myös tälle vastustavalle puolelle tyypillisiä, heidän järjestöjensä verkkosivuilla sekä facebookissa käydään aktiivista keskustelua, kuten myös yleisönosastoilla (ks. esim. Suomi24, Vapaa kielivalinta 2015b.)

Vähiten vastaajani olisivat valmiita osallistumaan mielenosoituksiin, joissa on aiemmin ilmennyt väkivaltaa (13 %) tai käyttämään väkivaltaa poliittisten päämäärien saavuttamiseksi (6 %). Luku on kuitenkin huomattavasti suurempi verrattuna kaikkiin suomalaisiin. Sami Borg (2005) väittää tutkimuksessaan vain alle prosentin olevan valmis osallistumaan laittomaan protestitoimintaan. Vastaajissani voi täten myös sanoa olevan henkilöitä, jotka ovat valmiita toteuttamaan myös radikaaleja keinoja. Jopa 26 % vastustavan puolen vastaajistani olisi valmiita osallistumaan laittomaan toimintaan.

Puolustava kansalaisjärjestö

Lähes kaikki vastaajat (96 %) ovat kiinnostuneita yhteiskunnallisista asioista, ja yhtä usea seuraa yhteiskunnallisia asioita säännöllisesti (taulukko 7). Vastaajista 80 % tunnustaa myös olevansa yhteiskunnallisesti aktiivisia, joten voisi sanoa kyselyn vastaajakuntaan valikoituneen poliittisesti normaalia aktiivisemmän joukon (vrt. Borg ym. 2015). Puolustavan kansalaisjärjestöpuolen edustajat ovat siis hyvin aktiivinen ryhmä, kuten ovat myös vastustavan puolen vastaajat.

Kansalaisjärjestösallistumisen kautta poliittiseen päätöksentekoon kokee pystyvänsä vaikuttamaan 47 %. Kuitenkin ne, jotka eivät koe pystyvänsä vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon kansalaisjärjestön kautta, muodostavat vastaajista jopa 30 % osuuden. Vastaajat ovat siis selvästi hajaantuneet mielipiteessään kansalaisjärjestötoiminnan merkityksestä, ja uskon tämän näkyvän myös vastaajien antamissa osallistumismotiiveissa.

Muidenkin poliittisten vaikutuskeinojen suhteen vastaajat omaavat hyvin jakaantuneet mielipiteet. Hieman yli puolet (56 %) vastaajista on sitä mieltä, että kansalaisilla on tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon. Tämä on kuitenkin huomattavasti enemmän kuin vastustavalla puolella. Vastaajat myös pitävät äänestämistä suuressa määrin keinona vaikuttaa asioihin, melkein kaikki vastaajista (87 %) on tätä mieltä. Vielä useampi (94 %) pitää äänestämässä käyntiä kansalaisvelvollisuutena.

Kansanäänestysinstituutioon ei ole kovin vahvaa luottoa, vain hieman yli puolet (51 %) vastaajista haluaisi altistaa tärkeitä yhteiskunnalliset kysymykset kansanäänestykseen. Tähän vaikuttanee juuri pinnalla ollut kansalaisaloite ruotsin kielen muuttamisesta vapaaehtoiseksi opiskeluaineeksi, josta huhuttiin jo haluttavan kansanäänestystäkin. Tätä puolustava puoli tuskin haluaa. Vaikka puolustavan puolen vastaajat pitävät äänestämistä suuressa arvossa ja hyvänä keinona vaikuttaa, eivät he pidä sitä kuitenkaan ainoana tapana vaikuttaa ja haluaisivat he myös lisää vaikutusmahdollisuuksia. 54 % vastaajista on sitä mieltä, että äänestäminen on ainoa tapa vaikuttaa politiikkaan. Tämä myötäilee niiden vastaajien määrää, jotka ovat sitä mieltä, että kansalaisilla on tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon.

Poliittiseen järjestelmään ja sen toimintaan liittyvät vastaukset osoittavat yllättävän suurta luottamusta poliitikkoja kohtaan. 69 % luottaa maamme poliitikkoihin. Presidenttiä kohtaan koettu luottamus on todella suurta, 91 % luottaa tasavallan presidenttiin. Poliitikkoihin koettu suuri luottamus voinee johtua siitä, että puolustavan puolen kansalaisjärjestön jäsenten mielipiteet ovat ainakin vielä samassa linjassa valtion virallisen linjan kanssa. Eduskunta päätti juuri säilyttää ruotsin kielen pakollisen opiskelun, joten lieneeköhän siksi heille myös tulevaisuudessa taattu mandaatti ruotsin kielen aseman puolustajien osalta.

Vastaajien mielestä demokratia toimii yleisesti ottaen hyvin Suomessa. Jopa 89 % on sitä mieltä, että demokratia toimii Suomessa. Kummallista on se, että 61 % vastaajista pitää puolueita vain ihmisten äänten haalijoina, ei oikeasti heidän mielipiteistään kiinnostuneina, vaikka luottamus poliitikkoihin on suurta. Vastaajien mielipiteet ovat hyvin monisyisiä. Demokratiaan ja sen toimijoihin kohdistettu

luottamus on suurta, mutta poliittisia vaikutuskeinoja kaivattaisiin silti lisää. Äänestäminen on yhä arvossaan ja sitä pidetään tärkeänä vaikutuskeinona.

Poliittinen osallistuminen

Äänestäminen valtiollisissa vaaleissa on myös puolustavan puolen kansalaisjärjestösallistujien mieluisin tapa osallistua poliittiseen toimintaan. 92 prosenttia vastaajista äänestää tai voisi äänestää valtiollisissa vaaleissa (taulukko 8). Myös valtiollisiin tai kunnallisiin kansanäänestyksiin osallistuminen on suosittua, 78–83 % osallistuisi kyseiseen toimintaan. Muista osallistumismuodoista järjestösallistuminen on yhtä suosittua, neljä viidesosaa vastaajista (82 %) sanoo osallistuvansa jonkin muun järjestön toimintaan kielipoliittisen kansalaisjärjestön lisäksi.

Muiden osallistumismuotojen suhteen vastaajat ovat hyvin kahtiajakautuneita. Kun noin puolet vastaajista voisi osallistua poliittisen puolueen toimintaan, puolet ei osallistuisi. Sama kahtiajakautuneisuus näkyy myös esimerkiksi boikottiin osallistumisessa ja yleisönosastoon kirjoittamisessa.

Vähiten vastaajia houkuttaa osallistua mielenosoituksiin, joissa on aiemmin ilmennyt väkivaltaa, tai käyttää väkivaltaa poliittisten päämäärien saavuttamiseksi, joihin kumpaankaan ei osallistuisi yksikään vastaajista. Myöskään politiikasta keskusteleminen verkossa ei houkuta osallistumismuotona kuin yhtä neljäsosaa vastaajista. Vastaajakuntani voisi väittää olevan täten hyvin konservatiivista, ainakin osallistumistapojen perusteella.

Teoriassani viittasin siihen, että osallistuva demokratia on syntynyt vastareaktiona koetulle edustuksellisen demokratian riittämättömyydelle. Kyselyyni saamani vastaukset vahvistavat tätä hypoteesia. Kansalaisjärjestöjeni osallistujat kokevat monelta osin heikkouksia nykyisessä poliittisessä järjestelmässä. Myös heidän osallistumisensa ja valmiutensa osallistua erilaisiin poliittisiin vaikutustapoihin on teoriani mukaista, sillä teoriani perusteella myös muu osallistuminen on suurempaa järjestösallistujilla kuin pelkästään vaaleissa äänestävillä kansalaisilla. (Borg 2005.)

Koska osallistumisen muodot ovat hyvin paljon sidoksissa osallistujan taustaan, ovat tulokset hyvin karikatyyrisiä juuri minun otokselleni, joka koostui pääosin miehistä. Ikärakenteeltaankin otos on painottunut iäkkäämpiin ihmisiin, yli 60-vuotiaisiin. Vastaajista yli puolet (53 %) on yli 60-vuotiaita ja korkeakoulutettuja. Tämä teorian mukaan indikoi sitä, että he osallistuvat sekä hyvin sovinnaisesti että myös monin eri tavoin.

Yhteenvedon koko vastaajakunnastani voi sanoa, että he ovat normaalia aktiivisempia yhteiskunnallisesti. Eroja vastaajajoukkojeni välillä syntyi poliittisessa luottamuksessa, demokratian toteutumisen tunteessa ja suhtautumisessa kansanäänestykseen. Vastustava puoli luottaa poliitikkoihin ja demokratiaan selvästi puolustavaa puolta vähemmän. Myös usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin on vastustavalla puolella puolustavaa puolta vähäisempi. Vastustava puoli on taasen luottavaisempi kansanäänestysinstituutiota kohtaan, ja heistä useampi olisi valmis osallistumaan valtiolliseen kansanäänestykseen. Muiden osallistumistapojen kohdalla vastustavan puolen osallistujat erottuvat suuremmalla valmiudella käyttämään myös radikaalimpia keinoja saavuttaakseen poliittiset tavoitteensa. Vastustavan puolen osallistujat ovat myös valmiimpia osallistumaan useammalla eri tavalla politiikkaan kuin puolustavan puolen jäsenet. Puolustavan kansalaisjärjestön jäsenet nousevat aineistossa esiin hieman sovinnaisempina osallistujina. Valtiollisissa vaaleissa äänestäminen on koko vastaajakunnassa korkealla tasolla.

5.2. Osallistujien motiivit ja tavoitteet

Analyysini toisen osan tarkoituksena on tutkia osallistujien motiiveja osallistua juuri kielipoliittisen kansalaisjärjestön toimintaan. Osallistujien motiivien kysely liittyy toiseen tutkimuskysymykseen eli *miksi kansalaiset osallistuvat kansalaisjärjestötoimintaan kielipoliittisissa kansalaisjärjestöissä*. Vaikka tietynasteinen edustuksellisuuden kritiikki ja halu osallistua monin eri keinoin on tutkimusjoukossani selviö, mielestäni kuitenkin oli tärkeää selvittää myös suorien kysymysten kautta osallistujien motiiveja osallistua järjestötoimintaan. Halusin selvittää, miksi osallistujat osallistuvat järjestötoimintaan. Onko kaikilla omat henkilökohtaiset syynsä, vai onko vastauksista löydettävissä säännönmukaisuuksia?

Vastustavat kansalaisjärjestöt

Saamieni vastausten perusteella motiiveista löytyi selviä johdonmukaisuuksia. Kyselyni vastaajilla on hyvin samankaltaisia motiiveja osallistua järjestötoimintaan kielipoliittisessa kansalaisjärjestössä, joka vastustaa ruotsin kielen asemaa. Saamieni vastausten perusteella osallistujat voidaan jakaa neljään eri luokkaan.

Ensimmäisen luokan perimmäisenä motiivina osallistua on halu saada aikaan muutos Suomen kielitilanteeseen. Suurin osa kyselyn vastaajista kuuluu tähän luokkaan. Pieniä vivahde-eroja perusteluissa oli, mutta lähinnä vain sen suhteen, miten kielikysymys tulisi ratkaista. Osa on sitä mieltä,

että ruotsin kielen asema Suomessa ei ole ole demokraattiseen yhteiskuntaan sopiva, kun taas toisten mielestä suomenkielisen kulttuurin aseman parantamisen kautta otamme askeleen kohti tasa-arvoisempaa Suomea.

”Ruotsin kielen asema Suomessa ei ole demokraattiseen yhteiskuntaan sopiva.” (v124)¹

”Suomalaisuuden kannatuksen vuoksi” (v56)

”Haluan säilyttää suomalaista identiteettiä...edistää suomalaista kulttuuria...”(v59)

”Tavoitteena saada Suomi 1 kieliseksi, Suomenkieliseksi.” (v73)

Käytetyin motiivi näillä vastaajilla on kuitenkin selkeästi pakkoruotsin poistaminen kouluista. Tämä ei ole yllätys, ja moni kertoo järjestöön liittymisensä syyksikin pakkoruotsin poistamisen kouluista. Vastustavan puolen kansalaisjärjestöt ovat olleet niin näkyvästi pakkoruotsin poistamisen takana, joten nämä motiivit osallistumisen takana olivat jo ennalta arvattavissa.

”Jotta pakkoruotsi saataisiin pois kouluista.” (v52)

”Pakkoruotsimielettömyys on saatava loppumaan. ...” (v116)

Toisen luokan osallistumisen motiivina on vaikuttaminen. Vastaajat perustelivat osallistumistaan muun muassa seuraavasti:

”Teen oman osuuteni, että asiat muuttuisivat.” (v7)

”Haluan tukea oikeaa asiaa osallistumalla.” (v24)

”Vaikuttamisen takia.” (v28)

Vaikuttamisen motiivi tuntuu olevan myös vastaajille tärkeä. Kyseessä olevat järjestöt ovat hyvin aktiivisia ja näkyviä toimijoita, ja myös heidän jäsenistönsä on normaalia valveutuneempaa, kuten edellisessä kappaleessa tuli ilmi. Kyselyn vastaajiksi lienee valikoituneen henkilöitä, jotka haluavat vaikuttaa asioihin ja myös toimivat vaikuttaakseen. Vastaajakunta kokee mahdollisuutensa vaikuttaa poliittisissa kysymyksissä vähäiseksi, ja tämänkin tapahtuvan lähinnä äänestämisen kautta, joten heidän

¹ Kyselyihin vastattiin anonyymisti. Suorat lainaukset olen merkinnyt vastaajan vastausnumerolla (esim. 1,2) vastausjärjestyksen mukaan. Mikäli vastaajan vastausta ei ole poimittu esimerkkiin kokonaisuena, puuttuva tekstiosuus on merkitty lainauksen sisään (esim. *” Haluan säilyttää suomalaista identiteettiä...edistää suomalaista kulttuuria...”) Lisätyt huomautukset on merkitty hakasulkuihin (esim. *”[Kansalaisaloitteen] tulos oli jo ennakkoon päätetty eduskunnassa.”*)*

toimintansa kansalaisjärjestöissä ja heidän motiivinsa pystyä vaikuttamaan todentaa hyvin tätä jatkumoa. Toisaalta tässä tapauksessa vaikuttamista voidaan pitää myös jonkinlaisena yläkäsitteenä, sillä osassa vastaajien perusteluissa tulee ilmi se, että vaikuttamisen kautta he haluavat vaikuttaa esimerkiksi kielikysymykseen. Osa vastaajista siis osallistunee toimintaan puhtaasti vaikuttamisen tunteesta, osa taas haluaa, että heidän toiminnallaan on myös konkreettista vaikutusta, esimerkiksi juuri yllämainitussa kielikysymyksessä.

Kolmas luokka pitää osallistumistaan vapaa-ajanvietteenä. He arvostavat esimerkiksi jäsenten samanhenkisyttä ja osallistumisen rikastavaa vaikutusta. Ihminen on sosiaalinen eläin ja tarvitsee sosiaalisia kontakteja hyvinvointinsa tueksi. He myös kaipaavat toimintaa vastapainoksi päivätöilleen, toimintaa, joka voi olla ja usein onkin eri sektorilta kuin heidän työkuvansa. Nykyisin Suomessa järjestöosallistuminen käsitetään juuri vapaa-ajanvietteenä. Suomalaiset osallistuvat enemmän järjestöihin, jotka ovat henkilökohtaisesti heille tärkeitä ja jotka toimivat esimerkiksi kulttuurin tai urheilun saralla (Siisäinen & Kankainen 2009, 93–96). Tässä tapauksessa kielipoliittiset kansalaisjärjestöt edustavat myös tätä ajattelukantaa.

”Samanhenkisyys yhdistää. On mukavaa, että muutkin ajattelevat samankaltaisesti.”(v10)

”Antaa sisältöä elämälle.” (v42)

Postmodernissa yhteiskunnassa ajatellaan entistä enemmän itseä, ja sitä, miten jokainen hyötyisi omasta toiminnastaan eniten. Tähän luokkaan kuuluvat varmentavat teoriaa siitä, että ihmiset toimivat entistä enemmän vain itseään varten, ei ensimmäisenä toisten etua ajatellen.

Neljäs luokka kertoo osallistuvansa, koska haluaa esimerkiksi tukea järjestöjä rahallisesti ja jäsenyydellään järjestön tavoitteita. Tämä osallistumisluokka tuntuu kaikista luokista eniten irralliselta. Kolme edellistä motiiviryhmää ovat ilmaisseet motiivikseen jonkun henkilökohtaisen syyn toimia. Syyn, joka edellyttää jonkinlaista henkilökohtaista panosta tai syy toimia on henkilökohtainen, mutta tässä luokassa vastuu siirretään itseltä muille. Motiivi on lähinnä toimia välikappaleena. Vastaaja kokee oman rahallisen tai ideologisen tukensa järjestölleen tärkeäksi ja siten se on hyvä ja riittävä syy osallistua. Tämä luokka lienee järjestöosallistujista epäaktiivisin.

”Järjestö on hyödyllinen Suomelle.” (v34)

”Näen järjestön työn ja päämäärät tärkeiksi.” (v58)

”..maksan jäsenmaksun kannatuksen vuoksi.” (v18)

Monet vastaajat ilmaisivat useampia erilaisia osallistumismotiiveita ja kuuluvat täten useampaan luokkaan.

Vaikka motiiveista osallistua löytyy paljon yhtäläisyyksiä, voisi myös sanoa että loppujen lopuksi motiiveja osallistua on yhtä monta kuin on osallistujaa. Siinä missä toinen osallistuu kielipoliittisen kansalaisjärjestön toimintaan halusta vaikuttaa, toinen osallistuu siihen silkasta omasta mielenkiinnosta, kolmas taas ei tiedä enää syytä miksi hän osallistuu ja neljäs haluaa Suomen yksikieliseksi. Kärjistettynä voisi sanoa että tyypillinen vastustavan puolen kansalaisjärjestön jäsenen motiivi osallistua juuri kielipoliittisen kansalaisjärjestönsä toimintaan on Suomen vallitsevaan kielitilanteeseen vaikuttaminen, ja/tai hyötyminen itse toiminnastaan henkisesti tasolla.

Kun kysyin vastaajilta heidän tavoitteistaan, siitä miten he itse kokevat hyötyvänsä toiminnastaan kansalaisjärjestössä, päällimmäisenä nousivat esiin vastaajat, jotka eivät koe hyötyvänsä itse henkilökohtaisesti mitenkään toiminnastaan. Huomattava määrä vastaajista on sitä mieltä, ettei hänen toiminnastaan ole hyötyä hänelle itsellensä. Vaikka itselle ei hyötyä koeta saatavan, tulevat sukupolvet ja omat lapset mainittiin useasti. Monet osallistuvat muiden hyväksi.

”Henkilökohtaista hyötyä en hae, ajattelen tulevia sukupolvia.” (v13)

”En mitenkään.” (v23)

Kuitenkin vapaa-ajan merkitys nousee tässäkin esiin. Henkinen ja taloudellinen rikastuminen monella eri tapaa ovat myös vastaajien mielessä, kun kysyin heiltä järjestöosallistumisen hyötynäkökulmia. Järjestötoimintaa verrataan myös ryhmäterapiaan sekä omanarvontunnon kohottamiseen.

”Taloudellisesti (verot pieneni)...” (v4)

”Uusia tuttavuuksia ja kontakteja.” (v83)

Vastauksista voi vetää johtopäätöksenä sen, ettei järjestöosallistumista pidetä yksilönä tapahtuvana osallistumiskeinona. Vastaajat eivät usko saavuttavansa tavoitteitaan yksin eikä liiemmin osallistumisestaan olevan hyötyä itselle tai muille ilman muiden osallistujien myötävaikutusta. Järjestöosallistujat tuntuvat kokevan itsensä osana ryhmää. Siihen viittaa myös vastaaja nro 5 kommentti: *”Tuskin omalla osuudellani on kovin suurta hyötyä mutta yhteisvoima on tärkeämpää!”*

Jos osallistujat saavat henkilökohtaista hyötyä toiminnastaan, tulee se huomaamatta, ohimennen, hyvien sivutulosten ominaisuudessa. Omaa hyötyä ei suoranaisesti tavoitella, tai ainakaan sitä ei myönnetä. Ovatko kansalaisjärjestöosallistujat siis nykypäivän laupias samarialaisia, jotka osallistuvat järjestötoimintaan vain edistääkseen muiden asioita ja koska kyseessä on ihan mukavaa vapaa-ajan puuhastelua?

Puolustava kansalaisjärjestö

Puolustavan puolen vastaajat ovat hyvin yksimielisiä motiiveissaan osallistua järjestötoimintaan kielipoliittisessa kansalaisjärjestössä, joka puolustaa ruotsin kielen asemaa. Heidän vastauksistaan on kuitenkin erotettavissa kaksi eri motiivia osallistua, yleisempi sekä henkilökohtaisempi. Suurin osa vastaajista ilmoittaa osallistumisen motiivikseen pohjoismaisuuden ja pohjoismaisten arvojen edistämisen.

”Pohjoismaisuus on osa identiteettiäni.” (v146)

”Pohjoismainen yhteistyö on erittäin tärkeä!” (v155)

”Suomen pohjoismaisen yhteenkuuluvaisuuden edistämiseksi.” (v156)

”Edistääkseni järjestön tavoitteita eli pohjoismaisuutta.” (v164)

Suuri yllätys on se, että vain harva vastaaja mainitsee syykseen osallistua ruotsin kielen ylläpitämisen. Voisiko tämä löytyä piilotettuna kuitenkin järjestön tavoitteiden tukemisesta? Pohjoismaisuus käsitteenä on myös monitulkintainen. Monessa vastauksessa mainitaan pohjoismaiden yhteinen kulttuuri ja yhteydenpito, joihin laskisin ruotsin kielen ja kulttuurin vahvasti linkittyvän.

Myös henkilökohtaiset syyt motivoivat osallistumaan. Kuten vastustavan puolen kansalaisjärjestöjäsenillä, myös puolustavan puolen osallistujat kertovat yhdeksi motiivikseen vapaa-ajan viettämisen.

”Saan kokemuksia ja verkostoidun.” (v147)

”Pitää itseni aktiivisena.” (v166)

”Se [järjestöosallistuminen] on hauskaa ja antoisaa.” (v193)

Myös oman koulutuksen ja kokemuksen hyötykäyttäminen voidaan laskea kuuluvaksi näihin henkilökohtaisiin motiiveihin.

”Itsensä kehittäminen.” (v160)

”Informaation saamisen vuoksi” (v198)

Vastaajilla on joko yleisempi tai henkilökohtaisempi syy osallistua kielipoliittisen kansalaisjärjestönsä toimintaan. Motiivit ovat yllättävän yhteneväiset ja toisaalta myös loogiset teorian ja järjestön taustan perusteella. Järjestöosallistumista kun nykypäivänä määrittävät eniten henkilökohtaiset syyt. Järjestön tausta pohjoismaisen yhteistyön edistäjänä selittää toisen motiivin osallistua, koska jäsen haluaa edistää pohjoismaisuutta.

Kun kysyin vastaajilta heidän henkilökohtaisista tavoitteistaan, siitä miten he itse kokevat hyötyvänsä toiminnastaan kansalaisjärjestössä, nousivat esiin samat perustelut kuin motiiveissa osallistuakin. Vastaajat mainitsevat useamman kerran sisällöllisen vapaa-ajan tavoitteekseen. Uuden informaation saaminen ja ajan hermolla pysyminen ovat osalle vastaajista myös henkilökohtaisia tavoitteita.

”Sosiaalinen kanssakäyminen on ihmiselle tärkeää.” (v154)

”Uusia ystäviä ja tuttavია” (v157)

Näissä vastauksissa nousee esiin myös aiemmin probletoimani kielikysymys. Ruotsin kielen puolustaminen nousee esiin henkilökohtaisissa tavoitteissa, kun motiiveissa osallistua toimintaan se loistaa lähes poissaolollaan. Useat vastaajat sanovat osallistuvansa ylläpitääkseen ruotsin kielen taitoaan tai vaikuttaakseen ruotsin kielen opiskelun pysyvyyteen kouluissa. Kielten välinen tasa-arvo ja kaksikielisyyden säilyttäminen nousevat myös henkilökohtaisten tavoitteiden kärkeen.

”Ruotsin kielen aseman ylläpitäminen.” (v153)

”[Suomi on] kaksikielinen maa!” (v155)

Yhteenvetona voin todeta, että sekä vastustava että puolustava kansalaisjärjestöpuoli omaa samankaltaiset motiivit osallistua. Molemmilla puolilla henkilökohtainen motiivi, vapaa-ajan viettäminen ja sosiaalinen kanssakäyminen korostuvat vastauksissa. Järjestötoiminta voi myös olla hauskaa, mukavaa, ilman sen suurempia velvoitteita tai tavoitteita. Molemmat puolet ilmoittavat motiivikseen myös laajemman tavoitteen, vastustava puoli Suomen kielellisen tilanteen muuttamisen ja sitä kautta pakkoruotsin poistamisen ja puolustava puoli pohjoismaisuuden edistämisen. Rivien välistä, ja suoraan vastauksista on luettavissa, että tällä pohjoismaisuuden edistämällä he tarkoittavat myös

ruotsin kielen ja kulttuurin edistämistä. Ainoa huomionarvoinen ero eri puolien motiiveissa on vastustavan puolen yksi osallistumisen motiiveista, vaikuttaminen. Vastustavan puolen vastauksissa vaikuttaminen nousee usein esiin, kun taas puolustavan puolen vastaajista kukaan ei maininnut vaikuttamista motiivikseen osallistua tai nimennyt sitä henkilökohtaiseksi tavoitteekseen. Johtuuko puolustavan puolen ”haluttomuus” vaikuttaa siitä, että he puolustavat nykyistä status quota, eivätkä aja muutosta vallitsevaan tilanteeseen, kuten vastustava puoli tekee. Uskoisin näin olevan.

Puolustavalla puolella suhtautuminen omaan osallistumiseen on kuitenkin mielestäni positiivisempi kuin vastustavalla puolella. Kun osa vastustavan puolen vastaajista epäröi omasta osallistumisestaan olevan mitään hyötyä, yksikään puolustavan puolen vastaajista ei mainitse tätä mahdollisuutta etteikö yksittäisen järjestöosallistujan tai koko järjestön toiminnalla ole merkitystä. Toisaalta tästä nousee esiin ajattelu siitä, että vastustavan puolen osallistujat arvostavat enemmän yleishyödyllisiä tuloksia, kun puolustava puoli arvottaa sen lisäksi myös henkilökohtaista kehitystä.

5.3. Osallistuvan demokratian kriteerien toteutuminen

Linearisessa regressioanalyysissä tarkoituksena on testata, vaikuttaako se, mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeseen osallistuvan demokratian eri kriteerien toteutumisesta. Kaikissa regressioanalyysissä käytettiin samoja selittäviä muuttujia, jolloin ensimmäisessä mallissa taustamuuttujiksi asetettiin sosiodemografiset muuttujat (ikä, koulutus, sukupuoli) sekä jäsenyysvuodet että järjestöosallisuuksien määrä. Toiseen malliin otettiin mukaan järjestö, johon vastaaja kuuluu. Jokaiselle selittävälle muuttujalle ikää lukuun ottamatta asetettiin referenssikategoria. Sukupuolen referenssikategoriaksi asetettiin mies, koulutuksen referenssikategoriaksi yliopisto-opinnot, muiden järjestöosallistumisten määrälle referenssikategoriaksi ei muita järjestöosallisuuksia, jäsenyysvuosien referenssikategoriaksi 1-2 vuotta jäsenenä ja järjestön, johon vastaaja kuuluu, referenssikategoriaksi vastustava järjestö.

5.3.1. Osallistujien kasvaminen

Ensimmäisissä regressiomalleissa (taulukko 9) selitettävänä summamuuttujana on vastaajien kokema tunne siitä, että he ovat kasvaneet kansalaisena järjestöosallistumisensa myötä (0=ei kasvanut lainkaan kansalaisena, 10=kasvanut erittäin paljon kansalaisena). Aineistossa on keskimäärin hieman enemmän

osallistumisen kasvattavaan vaikutukseen uskovia, kuin vastaajia, jotka eivät usko osallistumisen kasvattavaan vaikutukseen (keskiarvo 5,96). Taulukon 9 ensimmäisessä mallissa selittävinä tekijöinä ovat sosiodemografiset muuttujat, jäsenyysvuodet sekä muiden järjestöosallisuuksien määrä. Toiseen malliin on lisätty järjestö, johon vastaaja kuuluu. Referenssikategoriana on jäsenyys vastustavassa kansalaisjärjestössä. Regressiomallin korjattu selitysaste on verrattain hyvä (15,6 %). Järjestön lisääminen mallissa 2 pudottaa korjattua selitysastetta 0,4 prosenttia.

Taulukko 9. Sosiodemografisten muuttujien, jäsenyysvuosien, järjestöjäsenyyksien määrän ja järjestön, johon kuuluu, vaikutus siihen, kokeeko vastaaja kasvaneensa järjestöosallistumisensa kautta. Asteikko 0–10. Lineaarinen regressio.

	Malli 1	Malli 2
Vakio	4.549*** (0.567)	4.532*** (.541)
Ikä	.001 (.001)	0.001 (.001)
Sukupuoli (ref. mies)		
Nainen	.278 (.421)	.346 (.448)
Koulutus (ref. yliopisto)		
Keskiaste tai alempi	.857 (.495)	.864 (.496)
Ammattikorkeakoulu	-.508 (.579)	-.506 (.580)
Tieteellinen jatkokoulutus	-1.417 (.731)	-1.414 (.733)
Ei kerro	.464 (.839)	.451 (.842)
Järjestöosallistuminen (ref. ei muita osallisuuksia)		
Osallistuu yhden tai kahden muun järjestön toimintaan	1.572***(.457)	1.589***(.460)
Osallistuu kolmen tai useamman muun järjestön toimintaan	2.073***(.521)	2.131***(.537)
Jäsenyysvuodet (ref. jäsen 1-2 vuotta)		
Jäsen 3-5 vuotta	-.385 (.560)	-.375 (.562)
Jäsen 6-10 vuotta	.078 (.738)	.113 (.744)
Jäsen 11–15 vuotta	-1.631 (.824)	-1.552 (.844)
Jäsen 16–20 vuotta	1.288 (.869)	1.333 (.877)
Jäsen yli 20 vuotta	.265 (.577)	.389 (.639)
Järjestö, johon kuuluu (ref. vastustava järjestö)		
Puolustava järjestö		-.227 (.502)
Adj. R ²	.156	.152
N	217	217
Estimaattien keskivirheet sulussa.		
*p≤.05, **p≤.01, ***p≤.001		

Muihin järjestöihin osallistuminen vaikuttaa vastaajan kokemaan kasvamisen tunteeseen positiivisesti. Vastaajan kuullessa johonkin muuhun tai muihin järjestöihin kielipoliittisen kansalaisjärjestönsä lisäksi, kasvattaa se hänen tuntemaansa kokemusta osallistumisen kasvattavasta vaikutuksesta jopa 2,1 yksiköllä.

Tämä indikoinee sitä, että useampaan järjestöön osallistuvat ovat myös aktiivisempia toimijoita, eivätkä ole vain nimi jäsenlistoilla. Aktiivisen järjestötoiminnan kautta usein myös päätyy järjestössään johonkin hallinnolliseen rooliin, jota kautta oppii uusia tietoja ja taitoja. Mitä enemmän osallistuu, sitä enemmän oppii. Tätä kautta järjestöosallistumisen kasvattava vaikutus on looginen jatkumo. Tätä päätelmää vahvistaa myös yhden osallistujan kommentti:

”Tämä [kasvamisen tunteen kokeminen] riippuu täysin aktiivisuuden tasosta.” (v198)

Muidenkin vastaajien antamat kommentit osallistumisen kasvattavasta vaikutuksesta kertovat eräänlaisesta epävarmuudesta, vaikeudesta havaita osallistumisen hyötyjä omiin tietoihin ja taitoihin.

”Vaikea arvioida yllämainittuja vaikutuksia, järjestötoimintaan osallistuminen on ollut erittäin hyödyllistä kaiken muun toimintani ja työelämäni rikastuttajana” (v140)

”..Olen tullut tietoisemmaksi.. Olen oppinut ottamaan asioista itsenäisesti selvää myös netistä.” (v19)

”Itseluottamusta, osaamista ja kasvuakin löytyy ihan riittävästi. Liika olisi jo liikaa.” (v69)

5.3.2. Poliittinen tasa-arvo

Toisessa regressioanalyysissä tutkin vastaajien kokemaa tunnetta tasa-arvon toteutumisesta järjestöosallistumisen kautta. Aineistossa on keskimäärin enemmän vastaajia, jotka uskovat tasa-arvon toteutumiseen osallistumisen kautta, kuin niitä jotka eivät usko tasa-arvon toteutumiseen (keskiarvo 6,57, 0= ei usko lainkaan tasa-arvon toteutumiseen osallistumisen kautta, 10= uskoo tasa-arvon toteutumiseen erittäin paljon osallistumisen kautta). Näissä regressiomalleissa, kuten taulukosta 10 huomaamme, ei mikään selittävä muuttuja muodostunut tilastollisesti selittäväksi muuttujaksi. Regressiomallin korjattu selitysaste jää siten matalaksi (4,0 %). Järjestön, johon vastaaja kuului, lisääminen mallissa 2 laski korjattua selitystasetta edelleen 0,6 prosenttia.

Taulukko 10. Sosiodemografisten muuttujien, jäsenyysvuosien, järjestöjäsenyyksien määrän ja järjestön, johon kuuluu, vaikutus siihen, kokeeko vastaaja tasa-arvon lisääntyneen osallistumisensa kautta. Asteikko 0–10. Lineaarinen regressio.

	Malli 1	Malli 2
Vakio	5.950 *** (.499)	5.940*** (.502)
Ikä	.000 (.001)	.001 (.001)
Sukupuoli (ref. mies)		
Nainen	.167 (.390)	.206 (.416)
Koulutus (ref. yliopisto)		
Keskiaste tai alempi	.697 (.459)	-1.417 (1.177)
Ammattikorkeakoulu	-.075 (.537)	-.073 (.539)
Tieteellinen jatkokoulutus	-.395 (.678)	-.394 (.680)
Ei kerro	-.627 (.778)	-.635 (.781)
Järjestöosallistuminen (ref. ei muita osallisuuksia)		
Osallistuu yhden tai kahden muun järjestön toimintaan	.729 (.424)	.739 (.427)
Osallistuu kolmen tai useamman muun järjestön toimintaan	.771 (.483)	.804 (.499)
Jäsenyysvuodet (ref. jäsen 1-2 vuotta)		
Jäsen 3-5 vuotta	-.237 (.520)	-.232 (.522)
Jäsen 6-10 vuotta	-.504 (.684)	-.483 (.690)
Jäsen 11–15 vuotta	-1.228 (.764)	-1.183 (.783)
Jäsen 16–20 vuotta	.189 (.806)	.215 (.814)
Jäsen yli 20 vuotta	.727 (.535)	.798 (.593)
Järjestö, johon kuuluu (ref. vastustava järjestöpuoli)		
Puolustava kansalaisjärjestö		-.131 (.466)
Adj. R ²	.040	.034
N	217	217
Estimaattien keskivirheet suluissa.		
*p≤.05, **p≤.01, ***p≤.001		

Tarkasteltuani erikseen ulottuvuuteen kuuluvia väitteitä, moni vastaaja painotti kaikkien olevan järjestössä tasa-arvoisia mielipiteiltään. Vähiten ulottuvuuden väitteistä vastaajat uskoivat järjestöosallistumisen kaventavan etäisyyttä päätöksentekijöihin. Vastaajien antamista kommentteista voi päätellä, että kokemukset vaihtelevat paljon vastaajan mukaan. Toisaalta ulottuvuuteen myös kuului kahta erilaista tasa-arvoa kuvaavaa väitettä, joten se on saattanut osaltaan tuoda aineistoon hajontaa. Siinä missä toinen uskoo tasa-arvon toteutumiseen järjestön sisällä, saattaa toinen uskoa osallistumisen vain kaventavan etäisyyttä päätöksentekijöihin. Tasa-arvon toteutuminen yhdistetään useasti kokouksiin, ja siellä tapahtuvaan toimintaan. Äänestäminen kokouksissa koetaan tasa-arvoa toteuttavaksi toimenpiteeksi. Annetuista kommentteista käy ilmi, että järjestön sisäinen tasa-arvo toteutuu paremmin kuin päättäjien ja kansan välinen tasa-arvo, kuten yksittäisten väitteiden tarkastelustakin kävi ilmi.

”...mutta en vaikuta suuntaan mitenkään, jollei kokouksessa äänestetä.” (v9)

”Kaikki ovat tasa-arvoisia mielipiteeltään siinä mielessä, että kaikkia kuullaan. Se mitä tehdään on kuitenkin toinen asia. Näissä järjestöissä asioihin voi vaikuttaa vain tekemällä jotain.” (v85)

5.3.3. Poliittinen keskustelu

Kolmansissa regressiomalleissa selitettävänä muuttujana on vastaajan kokemus siitä, kuinka paljon hän tuntee pystyneensä vaikuttaa poliittiseen keskusteluun osallistumisensa kautta (0= ei koe pystyneensä vaikuttamaan lainkaan poliittiseen keskusteluun, 10= kokee pystyneensä vaikuttamaan poliittiseen keskusteluun erittäin paljon). Aineiston vastaajakunta on keskiarvon (5,71) perusteella hieman enemmän sitä mieltä, että he ovat voineet vaikuttaa poliittiseen keskusteluun kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön osallistumisensa kautta. Regressiomallin selitysaste on 5,6 prosenttia (taulukko 11). Ulottuvuudella sijoittumisen kannalta sosiodemografisilla ominaisuuksilla ei kuitenkaan ole merkitystä. Myöskään jäsenyysvuosilla ei ole vaikutusta henkilön kokemaan tunteeseen poliittiseen keskusteluun vaikuttamisesta. Sen sijaan järjestöosallistumisten määrä on tilastollisesti merkitsevä selittäjä. Mitä useampaan järjestöön vastaaja kuuluu, sitä enemmän hän uskoo pystyneensä vaikuttaa poliittiseen keskusteluun osallistumisensa kautta. Yhteys on selvä, mitä useamman järjestön toimintaan osallistuu, sitä laajemmin ja paremmin pystyy vaikuttamaan myös monen asialistan asioihin.

Toiseen malliin on lisätty selittäväksi muuttujaksi järjestö, johon kuuluu. Järjestön lisääminen mallissa 2 kasvattaa korjattua selitysastetta 3,9 prosenttia (mallissa 2 9,5 %). Järjestö, johon kuuluu, on myös tilastollisesti merkitsevä selittäjä. Vastaaja, joka kuuluu kansalaisjärjestöön, joka puolustaa ruotsin kielen ja kulttuurin asemaa, ei koe pystyneensä vaikuttamaan poliittiseen keskusteluun osallistumisensa kautta yhtä paljon, kuin henkilö joka kuuluu ruotsin kielen ja kulttuurin asemaa vastustavaan järjestöön. Osaltaan tätä tulosta selittää ulottuvuuteen kuulunut väite ”*Valtiollisen tason kansalaisaloite parantaa mahdollisuuksiani vaikuttaa päätöksentekoon*”, joka näyttäytynee puolustavan puolen järjestöosallistujille ylipäänsä negatiivisena vaihtoehtona juuri pinnalla olleen kansalaisaloitteen vapaaehtoisen ruotsin puolesta takia. Samasta syystä vastustavan puolen järjestöosallistujat lienevät puolestaan arvottaneen juuri tämän väitteen hyvin positiivisesti omalla arvoasteikollaan.

Taulukko 11. Sosiodemografisten muuttujien, jäsenyysvuosien, järjestöjäsenyyksien määrän ja järjestön, johon kuuluu, vaikutus siihen, kokeeko vastaaja pystyneensä vaikuttaa poliittiseen keskusteluun osallistumisensa kautta. Asteikko 0-10. Lineaarinen regressio.

	Malli 1	Malli 2
Vakio	5.350 ***(.591)	5.234 ***(.580)
Ikä	.000 (.001)	.000 (.001)
Sukupuoli (ref. mies)		
Nainen	-.635 (.462)	-.200 (.480)
Koulutus (ref. yliopisto)		
Keskiaste tai alempi	.989 (.545)	1.028 (.534)
Ammattikorkeakoulu	-.476 (.637)	-.454 (.624)
Tieteellinen jatkokoulutus	-1.056 (.758)	-.995 (.743)
Ei kerro	-.830 (.925)	-.923 (.907)
Järjestöosallistuminen (ref. ei muita osallisuuksia)		
Osallistuu yhden tai kahden muun järjestön toimintaan	1.390 **(.504)	1.497**(.495)
Osallistuu kolmen tai useamman muun järjestön toimintaan	1.372* (.570)	1.762** (.576)
Jäsenyysvuodet (ref. jäsen 1-2 vuotta)		
Jäsen 3-5 vuotta	-.780 (.614)	-.716 (.602)
Jäsen 6-10 vuotta	-.318 (.810)	-.087 (.798)
Jäsen 11–15 vuotta	-1.019 (.879)	-.453 (.885)
Jäsen 16–20 vuotta	.103 (.952)	.381 (.938)
Jäsen yli 20 vuotta	-.501 (.631)	.300 (.683)
Järjestö, johon kuuluu (ref. vastustava järjestöpuoli)		
Puolustava kansalaisjärjestö		-1.476**(.539)
Adj. R ²	.056	.095
N	217	217
Estimaattien keskivirheet sulussa.		
*p≤.05, **p≤.01, ***p≤.001		

Vastaajien kansalaisaloitetta koskevat kommentit kertovat jakaantuneista mielipiteistä. Sekä puolustavan puolet vastaajat että myös vastustavan puolen vastaajat kritisoivat omalta osaltaan kansalaisaloiteinstituutiota.

”Kansalaisaloitteet parantavat vasta silloin kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia, kun riittävän kannattajamäärän saaneiden kansalaisaloitteiden voimaantulo päätetään sitovalla kansanäänestyksellä” (v11)

”Kansalaisaloite hyödyttää eniten aloitteentekijää. Muut ovat tusinaporukkaa.” (v21)

”Nykyinen kansalaisaloitejärjestelmä on suoran demokratian irvikuva. Kehitettävää on.”
(v24)

Vaikka kansalaisaloite on tuorehko kansalaisten tapa osallistua politiikkaan, sitä kohtaan esitetään jo paljon muutosehdotuksia. Kommenteista tulee ilmi esimerkiksi huoli siitä, että kaikki kansalaisaloitteet eivät ole samanarvoisia, vaan poliittisesti korrekтит aloitteet saavat eniten huomiota ja suosiota. Myös kansalaisaloitteiden äänestystuloksen väitetään olevan ennalta päätetty eduskunnassa. Suoraa linkkiä yli 50 000 nimeä keränneiden kansalaisaloitteiden ja kansanäänestyksen välille toivotaan.

Myöskin jonkunlainen puolustavan puolen toimintaan liitettävä status quo –ajattelu vahvistaa tätä tulosta poliittiseen keskusteluun vaikuttamisesta. Puolustavan puolen järjestöosallistujat tuskin haluavat edes nostaa asioita poliittiseen keskusteluun. Kuten yhdessä ulottuvuuteen kuuluvassa väitteessä todetaan, *”Toimintani järjestössä on edesauttanut joidenkin asioiden nousemista poliittiseen keskusteluun”*. Puolustavalla järjestöpuolella Suomessa nykyisin vallitseva kielitilanne sopii, eivätkä he halua siihen muutoksia. Toisin on vastustavan järjestöpuolen laita, heille asioiden nostaminen poliittiseen keskusteluun lienee merkittävä mahdollisuus saada ääni kuuluviin ja tätä kautta muutosta kielipolitiikkaan. Benjamin Barberin mukaan osallistuvan demokratian kannalta onkin tärkeää, että kansalaiset voivat vaikuttaa myös poliittisen järjestelmän agendaan eli päiväjärjestykseen ja asialistaan. Tällä hän tarkoittaa erityisesti sitä, että poliittisessa päätöksenteossa valtaa käyttävät ne, jotka sanelevat käsiteltävien asioiden järjestyksen ja sanamuodot, kuten tässä tapauksessa vastustavan puolen voidaan sanoa tekevän.

”Yksikin ääni oikeaan asiaan vaikuttaa” (v66)

”Huomiota on tullut, mutta se on ollut yksinomaan kielteistä.” (v74)

”Poliittiset päättäjät havaitsevat kansan äänen” (v122)

5.3.4 Osallistumisen velvoite

Tässä regressioanalyysissä selitettävänä muuttujana on summamuuttuja, joka kuvaa vastaajan kokemaa velvollisuutta osallistua järjestötoimintaan (0=ei koe lainkaan velvollisuudekseen osallistua, 10= kokee erittäin suureksi velvollisuudekseen osallistua). Aineistossa on keskimääräistä enemmän velvollisuudentuntoa kokevia keskiarvon ollessa 6,75. Regressiomallin korjattu selitysaste on 7,6

prosenttia. Toisessa mallissa korjattu selityssaste on 11,8 prosenttia järjestön lisäämisen jälkeen (taulukko 12).

Sosiodemografiset muuttujat eivät juurikaan selitä vastaajan sijoittumista velvoite-ulottuvuudella, (taulukko 12). Jälleen kerran osallistuminen muihin järjestöihin kielipoliittisen kansalaisjärjestön lisäksi vaikuttaa vastaajan kokemaan velvoitteen tunteeseen sitä kasvattavasti. Mitä useampaan järjestöön vastaaja osallistuu, sitä suurempaa velvoitteen tunnetta osallistua vastaaja kokee muita ihmisiä kohtaan. Kyse voi olla siitä, että mitä useampaan järjestöön vastaaja kuuluu, sitä suurempi merkitys hänelle itsellensä osallistuminen on. Hän voi kokea, etteivät järjestöt pysy elossa ilman hänen panostaan, ja tätä kautta myös yhteiskunta menettää järjestötoiminnan tuottaman mahdollisen yhteisen hyvän. Poikkeavaa on se, että 11–15 vuoden jäsenyys selittää merkittävästi vastaajan kokemaa velvollisuudentunnetta. Jos vastaaja on ollut jäsen järjestössään 11–15 vuotta, laskee se hänen kokemaansa velvollisuudentunnetta yli kahdella yksiköllä. Tätä voi selittää se, että korkeammilla jäsenyysvuosilla osallistuminen on rutiininomaista eikä toimintaa. Osallisuus järjestössä on ehkä jäänyt roikkumaan, eikä jäsenyyttä harjoiteta aktiivisesti. Ehkä jäsenyys itsessään sekä syy miksi on järjestöön alun perin liittynyt, on unohtunutkin. Silloin sitä on vaikea käsittää velvollisuutena.

Järjestö, johon vastaaja kuuluu selittää tilastollisesti merkittävästi sitä, kokeeko vastaaja velvoitteeseen muita ihmisiä kohtaan osallistua järjestötoimintaan. Vastaajan kuuluessa ruotsin kielen asemaa puolustavaan kansalaisjärjestöön, laskee se hänen kokemaansa velvollisuudentuntoa osallistua puolitoista yksikköä verrattuna vastaajaan, joka kuuluu ruotsin kielen asemaa vastustavaan kansalaisjärjestöön. Tätä tulosta voimme verrata aiempaan analyysiin osallistujien motiiveista, jotka tukevat lineaarisesta regressioanalyysistä saamiani tuloksia. Vastaajien motiiveista osallistua nousi esille se, että vastustavan puolen järjestöosallistujat kokevat osallistumisensa enemmän yleishyödyllisenä, kuin henkilökohtaisena hyötynä. He tuntuvat kokevan oman osallistumisensa vielä hieman kevyempänä toimintana, ja joukossa olevan sen sijaan enemmän voimaa. Tällaista oman osallistumisen vähättelyä ei noussut puolustavan puolen kommenteissa esiin. He tuntuvat arvostavan omaa osallistumistaan ja sen hyötyjä sekä itselle että muille.

Taulukko 12. Sosiodemografisten muuttujien, jäsenyysvuosien, järjestöjäsenyyksien määrän ja järjestön, johon kuuluu, vaikutus siihen, kokeeko vastaaja velvoitteeseen muita ihmisiä kohtaan osallistua poliittiseen toimintaan. Asteikko 0-10. Lineaarinen regressio.

	Malli 1	Malli 2
Vakio	6.232 (.598)	6.109 (.586)
Ikä	.001 (.001)	.001 (.001)
Sukupuoli (ref. mies)		
Nainen	-.375 (.468)	.087 (.485)
Koulutus (ref. yliopisto)		
Keskiaste tai alempi	.513 (.552)	.555 (.540)
Ammattikorkeakoulu	-.062 (.645)	-.038 (.631)
Tieteellinen jatkokoulutus	-1.375 (.767)	-1.309 (.750)
Ei kerro	-.535 (.937)	-.633 (.916)
Järjestöosallistuminen (ref. ei muita osallisuuksia)		
Osallistuu yhden tai kahden muun järjestön toimintaan	1.484**(.510)	1.598**(.505)
Osallistuu kolmen tai useamman muun järjestön toimintaan	1.611**(.577)	2.025***(.582)
Jäsenyysvuodet (ref. jäsen 1-2 vuotta)		
Jäsen 3-5 vuotta	-.335 (.621)	-.267 (.608)
Jäsen 6-10 vuotta	-.760 (.820)	-.515 (.806)
Jäsen 11–15 vuotta	-2.051* (.890)	-1.450 (.894)
Jäsen 16–20 vuotta	.450 (.964)	.744 (.948)
Jäsen yli 20 vuotta	-.351 (.639)	.499 (.690)
Järjestö, johon kuuluu (ref. vastustava järjestöpuoli)		
Puolustava kansalaisjärjestö		-1.566 **(.544)
Adj. R ²	.076	.118
N	217	217
Estimaattien keskivirheet sulussa.		
*p≤.05, **p≤.01, ***p≤.001		

Vastaajien antamat kommentit koskien osallistumisen velvoitetta vahvistavat analyysin tulosta.

”.. Älkää kysykö, mitä maanne voi tehdä teidän hyväksenne vaan kysykää mitä te voitte tehdä maanne hyväksi.” (v140)

”Osallistuminen on täysin itsekkäistä syistä johtuva.” (v207)

”..koen velvollisuudekseni pyrkii oikeudenmukaistamaan yhteiskuntaamme osallistumalla edes järjestötasolla toimintaan...” (v20)

”Jos en minä, kuka sitten. Jos ei tässä, niin missä. Jos ei nyt, niin koska!” (v190)

Kommenteista tulee myös ilmi velvollisuus ja velvoite –sanojen laaja vierastus. Velvoite käsitetään negatiivisena ja eräänlaisena pakkona, mitä myös tässä tutkielmassa on aiemmin pohdittu. Osallistumista järjestötoimintaan pidetään myös velvollisuutena, ei velvollisuudesta muita kohtaan, vaan siksi koska se koetaan muun muassa ainoana keinona vaikuttaa.

”Osallistumiseni on nimenomaan velvollisuus, josta luovun mahdollisimman pian.” (v176)

”En koe velvollisuutta muita ihmisiä kohtaan, mutta monet järjestöt kuolevat, jollei niihin osallistuta.” (v66)

Keskeiset tulokset

Eri ulottuvuuksista tehtyjen regressioiden selitysteiden vertailu osoittaa, että kyselyyn vastanneiden sijoittumista osallistumisen kasvattavaa tunnetta kuvaavalla ulottuvuudella pystytään selittämään selittävien muuttujien avulla parhaiten. Osallistumisen kasvattavaa vaikutusta kuvaavan ulottuvuuden selityste on 15,6 prosenttia. Sosiodemografisista muuttujista ei yksikään ollut tilastollisesti merkitsevä muuttuja. Regressioista ainoastaan vastaajan kokemaan velvollisuuteen osallistua vaikutti tilastollisesti merkitsevästi hänen jäsenyysvuotensa. Jos vastaaja on ollut järjestössään jäsenenä 11–15 vuotta, kokee hän vähemmän velvollisuutta osallistua, kuin henkilö joka on ollut vähemmän aikaa jäsenenä järjestössä. Syynä tähän voi olla roikkumaan jäänyt jäsenyys. Henkilö joka on ollut näin kauan järjestössään jäsenenä, on voinut unohtaa, että hän on jäsenenä jossain järjestössä. Jäsenyyttä ei ehkä harjoiteta aktiivisesti ja käsitetä täten mitenkään velvollisuutena muita kohtaan harjoittaa toimintaa.

Järjestöosallistumisten määrä selittää tilastollisesti merkitsevästi vastaajan sijoittumista kolmella ulottuvuudella. Tämä tulos on looginen, ja se selittyy kerrannaisvaikutuksella. Ei ehkä pelkästään kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön osallistuminen itsessään saa niihin osallistujia kokemaan kasvamisen tunnetta tai velvollisuutta osallistua, vaan kaikki järjestöosallisuudet yhdessä. Mitä useampaan järjestöön osallistut, sitä useampaan keskusteluun pääset vaikuttamaan, sitä enemmän tunnet velvollisuutta osallistua toisia ihmisiä kohtaan. Voit kokea osallistumisesi korvaamattomaksi, ehkä järjestö kuolee

ilman sinun panostasi, jolloin muut jäävät ilman järjestöä, johon osallistua ja yhteiskunta ilman järjestön tuottamaa mahdollista yleistä hyvää.

Järjestön, johon osallistuja kuuluu, lisääminen analyysiin nostaa selitystasetta tilastollisesti merkitsevästi regressiossa vastaajan kokemukseen poliittiseen keskusteluun vaikuttamisesta sekä osallistumisen velvollisuudesta. Puolustavaan kansalaisjärjestöön kuuluva vastaaja kokee vastustavaan kansalaisjärjestöön kuuluvaa vastaajaa negatiivisemmin mahdollisuutensa vaikuttaa poliittiseen keskusteluun. Tämä johtune juuri pinnalla olleesta kansalaisaloitteesta ruotsin kielen vapaaehtoisesta opiskelusta kouluissa. Tämä kansalaisaloite kiteytti suurilta osin sen, mitä puolustava puoli yrittää säilyttää. He eivät voineet vaikuttaa keskusteluun kuin retorisella tasolla, ja pystyivät vain odottamaan ensin nimenkeräyksiä aloitteeseen ja sitten eduskunnan päätöstä asiaan.

Lineaaristen regressioanalyysieni tulokset olivat odotettuja ja loogisia. Se, että järjestöosallistumisten määrä vaikuttaa melkein jokaiseen analyysiin, selittyy kerrannaisvaikutuksella, kuten aiemmin totesin. Tärkein tutkimuskysymykseni kannalta oli selvittää se, onko sillä merkitystä osallistuvan demokratian kriteerien toteutumisen tunteen kannalta, kumpaan kansalaisjärjestöpuoleen kuuluu, puolustavaan vai vastustavaan. Vastustavaan kansalaisjärjestöön kuuluva vastaaja koki pystyvänsä vaikuttamaan poliittiseen keskusteluun puolustavaa kansalaisjärjestöjä enemmän. Samoin oli velvollisuudentunnon kanssa. Vastustavaan kansalaisjärjestöön kuuluva vastaaja koki puolustavaa kansalaisjärjestöjä enemmän velvollisuudekseen osallistua poliittiseen toimintaan velvollisuutena toisia ihmisiä kohtaan. Tämä selittyi esimerkiksi vastaajien motiiveja tutkimalla. Kun vastustavan puolen jäsenet kokivat osallistumisensa enemmän yhteisöllisenä, puolustavan puolen jäsenet painottivat ehkä enemmän omaa etua ja hyötyä.

Poliittiseen keskusteluun vaikuttamisen osalta tulos on selitettävissä viime aikojen mediakeskustelun avulla. Kansalaisaloiteinstituutio on tähän mennessä näyttäytynyt positiivisena vain vastustavalle kansalaisjärjestöpuolelle, puolustavan puolen jäsenet tuskin hyödyntänevät kansalaisaloitetta tulevaisuudessa. Heillä ei liene lisävaatimuksia koskien ruotsin kielen asemaa Suomessa. Yleistä keskustelua ajatellen, ruotsin kielen asema Suomessa on hiljaisesti hyväksytty. Kun asiasta ei nouse keskustelua, siihen ei myöskään haluta tehdä muutoksia. Tämä käynee enemmän kuin hyvin ruotsin kielen asemaa puolustaville järjestöjäsenille. Kun ruotsin kielen asema Suomessa ei nouse puheenaiheeksi, säilyy sen asema varmemmin muuttumattomana, kuten he toivovatkin. Näin ollen puolustavan puolen nihkeäkin suhtautuminen poliittiseen keskusteluun vaikuttamiseen on selvä.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman ensisijaisena tarkoituksena oli selvittää osallistujien motiiveja kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön osallistumisen takana sekä sitä, kuinka osallistuva demokratia järjestöosallistujien omasta mielestä toteutuu heidän järjestöissään. Jälkimmäistä tutkittiin lineaarisen regressioanalyysin keinoin muodostamieni osallistuvan demokratian kriteerien avulla. Analyysissa keskityttiin pääpiirteisiin ja monia aiheita on jatkossa syytä tutkia tarkemmin.

Tässä tutkielmassa ei tarkoituksenmukaisesti tutkittu kaikkia kansalaisjärjestöjä. Halusin tutkia Suomessa vallitsevaa kielipoliittista tilannetta ja sen parissa toimivia järjestöjä. Lähinnä halusin selvittää kansalaisjärjestöjen, jotka seisovat toistensa vastapuolilla, jäsenten välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä, sillä varsinkin mediassa heidät on vahvasti asetettu toistensa vastakohtiksi, vailla suurempia yhtäläisyyksiä. Minut kuitenkin yllätti järjestöjen jäsenten samankaltaisuus. Sosiodemografiselta taustaltaan jäsenet ovat hyvin samankaltaisia, iäkkäitä ja korkeakoulutettuja. Vastustavan puolen jäsenistöstä suurin osa on miehiä, kun puolustavalla puolella on hienoinen naisten enemmistö. Mediasta saa aivan erilaisen kuvan asian takana toimijoista. Vastustavan puolen toimijoita pidetään matalasti koulutettuina miehinä, ja puolustajia taas korkeasti koulutettuina, hyväosaisempina kansalaisina. Asia ei kuitenkaan ole aivan näin. Muut tulokset ovat hyvin loogisia, yllätyksiä ei juurikaan ilmennyt. Vastaajakunnastani löytyy jonkinasteista kritiikkiä edustuksellista demokratiaa kohtaan, kuten odotettavissa oli. Kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ei koeta riittäväksi, vaikka vaaliosallistumista yhä pidetään arvossaan. Eroja puolien välillä löytyy lähinnä vain kansalaisaloitteeseen suhtautumisessa ja luottamuksessa poliitikkoihin. Osallistumisen motiivit ovat myös ennakoituja. Kun vastustava puoli haluaa muutoksen Suomen kielitilanteeseen, haluavat puolustavan puolen osallistujat säilyttää tilanteen ennallaan ja edistää pohjoismaisia arvoja. Sosiaaliset suhteet ja vapaa-ajan sisällöllisyyden merkitys korostuu molempien puolien vastauksissa.

Vastaajien mielestä osallistuvan demokratian kriteerit täyttyvät heidän kansalaisjärjestöissään. Vastaajat eivät ole kovin vahvasti vakuuttuneita kriteerien toteutumisesta, mutta kuitenkin vastauksissa jäädään positiivisen kannan puolelle. Tutkielmani kannalta tärkein seikka oli selvittää, vaikuttaako se, mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeseen osallistuvan demokratian eri kriteerien toteutumisesta. Tutkimukseni mukaan tiettyyn järjestöön kuuluminen vaikuttaa sekä vastaajan kokemukseen poliittiseen keskusteluun vaikuttamisesta että vastaajan kokemaan velvollisuuden tunteeseen. Molemmissa tapauksissa puolustavaan järjestöön kuuluminen vaikuttaa

kokemukseen sitä vähentävästi. Puolustavaan järjestöön kuulumisen vähentää vastaajan tunnetta mahdollisuudesta vaikuttaa poliittiseen keskusteluun sekä vastaajan velvollisuuden tunnetta muita kohtaan osallistua.

Suhtautuminen edustukselliseen demokratiaan

Vastaajakunnastani nousee esiin jonkinasteinen edustuksellisen demokratian kritiikki. Valtiollisissa vaaleissa äänestäminen on koko vastaajakunnassa kuitenkin korkealla tasolla. Äänestäminen koetaan kansalaisvelvollisuudeksi, ja lähes kaikki vastaajat äänestävät valtiollisissa vaaleissa. Vastaajani eivät usko pystyvänsä vaikuttaa juurikaan poliittiseen päätöksentekoon, ja vastustava puoli vielä puolustavaa puolta vähemmän. Noin puolet vastaajista kokee epävarmuutta omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Heidän mielestään kansalaisilla ei ole tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon. Kansalaisjärjestötoiminnan vaikutusmahdollisuuksiin uskoo myös vain noin puolet vastaajista, jotka kuitenkin itsekkin ovat kansalaisjärjestöosallistujia. Puolustavan puolen vastaajat pitävät äänestämistä hyvänä keinona vaikuttaa asioihin, kun taas vastustavan puolen vastaajat olivat hyvinkin epävarmoja oman äänestämisen vaikutuksesta, vain viidesosa koki äänestämisen keinona vaikuttaa asioihin. Tulokset äänestämisen vaikutuksesta olivat siis hyvin vastakkaiset.

Yhteenvedona koko vastaajakunnastani voi sanoa, että he ovat normaalia aktiivisempia yhteiskunnallisesti. Eroja vastaajajoukkojeni välille syntyi poliittisessa luottamuksessa, demokratian toiminnassa ja suhtautumisessa kansanäänestykseen. Vastustava puoli luottaa poliitikkoihin ja demokratiaan selvästi puolustavaa puolta vähemmän. Vastustava puoli on taasen luottavaisempi kansanäänestysinstituutiota kohtaan, ja heistä useampi olisi valmis osallistumaan valtiolliseen kansanäänestykseen. Muiden osallistumistapojen kohdalla vastustavan puolen osallistujat erottuvat hienoisesti suuremmalla valmiudella käyttämään myös radikaalimpia keinoja saavuttaakseen poliittiset tavoitteensa.

Suomalaisille vaikuttaa olevan hieman epäselvää millä tavalla he voivat vaikuttaa politiikkaan. Äänestämässä käydään, mutta se koetaan lähinnä vain velvollisuudeksi, tai tavaksi, ja jos äänestämällä on jotain vaikutusta politiikkaan, koetaan se positiivisena sivutuotteena. Äänestämisen tehoon ei luoteta. Mielenkiintoista on se, että myöskään kansalaisjärjestötoiminnan vaikutukseen politiikkaan ei uskota. Kuten myöhemmin vastaajien osallistumisen motiiveista selviää, vastaajani osallistuvat kansalaisjärjestöön sittenkin aivan muista syistä, kuin vaikuttamisen tahdosta.

Motiivit osallistua

Tuloksieni perusteella on havaittavissa sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä syitä osallistua juuri kielipoliittisen kansalaisjärjestön toimintaan.

Yhteenvedona voi todeta, että sekä vastustava että puolustava kansalaisjärjestöpuoli omaa samankaltaiset motiivit osallistua. Molemmilla puolilla henkilökohtainen motiivi, vapaa-ajan viettäminen ja sosiaalinen kanssakäyminen korostuvat vastauksissa. Järjestötoiminta voi myös olla hauskaa, mukavaa, ilman sen suurempia velvoitteita tai tavoitteita. Vastaajat osallistuvat järjestönsä toimintaan henkilökohtaisen hyödyn ja sosiaalisen elämän rikastuttamisen vuoksi. Eniten vastaajat painottavat kuitenkin osallistumista kielipoliittiseen keskusteluun. Molemmat puolet ilmoittavat motiivikseen myös laajemman tavoitteen, vastustava puoli Suomen kielellisen tilanteen muuttamisen ja sitä kautta pakkoruotsin poistamisen ja puolustava puoli pohjoismaisuuden edistämisen. Rivien välistä, ja myös suoraan vastauksista on luettavissa, että tällä pohjoismaisuuden edistämisellä he tarkoittavat myös ruotsin kielen ja kulttuurin edistämistä. Ainoa huomionarvoinen ero eri puolien motiiveissa on vastustavan puolen yksi osallistumisen motiiveista, vaikuttaminen. Vastustavan puolen vastauksissa halu vaikuttamiseen nousi usein esiin, kun taas puolustavan puolen vastaajista kukaan ei maininnut vaikuttamista motiivikseen osallistua tai nimennyt sitä henkilökohtaiseksi tavoitteekseen. Johtuuko puolustavan puolen ”haluttomuus” vaikuttaa siitä, että he puolustavat nykyistä status quota, eivätkä aja muutosta vallitsevaan tilanteeseen, kuten vastustava puoli tekee. Uskoisin näin olevan.

Puolustavalla puolella suhtautuminen omaan osallistumiseen on kuitenkin mielestäni positiivisempaa kuin vastustavalla puolella. Kun osa vastustavan puolen vastaajista epärooi omasta osallistumisestaan olevan mitään hyötyä, yksikään puolustavan puolen vastaajista ei mainitse tätä mahdollisuutta etteikö yksittäisen järjestöosallistujan tai koko järjestön toiminnalla ole merkitystä. Puolustavan puolen vastaajat tuntuvat olevan varmempia toiminnastaan ja sen hyödyistä. Tämä voinee olla seurausta siitä, että he ovat onnistuneet säilyttää nykyisen kielellisen tilanteen Suomessa, mallin, joka sopii heidän tarkoituksperiinsä. Suomen kaksikielisyys ja pakkoruotsi ovat heille tärkeitä säilyttää. Vastustavan puolen epävarmuus osallistumisen hyödyistä johtunee taas siitä, etteivät he ole saavuttaneet yrityksistään huolimatta muutosta Suomen kielitilanteeseen.

Vastaajien motiivit eivät olleet yllättäviä. Nykyisin järjestötoiminta linkitetään pikemminkin vapaa-ajanviettoon ja sosiaaliseen kanssakäymiseen kuin keinoksi vaikuttaa. Tähän on syynä kansalaisten entistä suurempi osallistuminen vapaa-ajanjärjestöihin ja urheilujärjestöihin. Niihin osallistutaan oman

hyvinvoinnin edistämiseksi. Vielä muutama vuosikymmen sitten suomalaiset osallistuivat ensisijaisesti esimerkiksi puoluejärjestöihin tai nuorisoliikkeisiin, joilla oli suora poliittinen funktio, halu vaikuttaa tiettyihin asioihin yhteiskunnassa. Myös elämä postmodernissa yhteiskunnassa puoltaa näitä tuloksia, ihmiset hakevat entistä enemmänkin omaa hyötyä kuin yhteistä hyvää.

Osallistuvan demokratian kriteerien toteutuminen

Tutkielmassa pääpaino keskittyi osallistuvan demokratian toteutumisen selvittämiseen. Halusin selvittää, vaikuttaako se, mihin kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön kuuluu, osallistujien kokemaan tunteeseen osallistuvan demokratian eri kriteerien toteutumisesta. Saamieni tulosten perusteella puolustavaan kansalaisjärjestöön kuulumisen vähentää vastaajan tunnetta hänen mahdollisuuksistaan vaikuttaa poliittiseen keskusteluun sekä vastaajan velvollisuuden tunnetta osallistua järjestötoimintaan. Lineaarisen regressioanalyysin tulokset varmentavat aiempia tuloksiani vastaajien motiiveista. Puolustava kansalaisjärjestöpuoli kokee suurempaa voimattomuutta vaikuttaa poliittiseen keskusteluun nykyistä kielipoliittista tilannetta vastustavaan kansalaisjärjestöpuoleen verrattuna. Tulos on looginen, sillä puolustavaan kansalaisjärjestöön kuuluvat eivät edes halunne nostaa asioita poliittiseen keskusteluun. He puolustavat nykyistä tilannetta, status quota, joten heille epämiellyttävien asioiden nouseminen poliittiseen keskusteluun on negatiivinen asia. Kun keskustelu esimerkiksi pakkoruotsin poistamisesta nousee julkiseen keskusteluun, herättää se aina laajempaa huomiota, huomiota myös kansalaisjärjestötoimijoiden ulkopuolella. Puolustavalle puolelle negatiivisina näyttäytyvien asioiden nouseminen keskusteluun saattaa myös johtaa vallitsevan tilanteen muutokseen, miten oli käydä pakkoruotsin poistamiseen pyrkivän kansalaisaloitteen kanssa. Puolustava puoli ei täten hyödy poliittiseen keskusteluun vaikuttamisesta juurikaan. Heillä ei oikeastaan ole agendallaan asioita, joita kohti he pyrkisivät, niin kuin vastustavalla puolella. Puolustavan puolen toimijat tyytyvät nykyisen tilanteen ylläpitämiseen, ja silloin tällöin pohjoismaisuuden tärkeyden korostamiseen. Heillä on varmasti myös vaarana se, jos he tuovat itseään liian vahvasti julkisuudessa esille, nostaa se vielä suuremman vastareaktion vastustavan puolen taholta. Vastustava puoli on tässä poliittiseen keskusteluun vaikuttamisessa ollut myös enemmän esillä. He ovat keränneet esimerkiksi kansalaisaloitteen pakkoruotsin poistamiseksi (Yle uutiset, 6.3.2015), järjestäneet bussikampanjan (Rostila 2012) ja keskustelleet asiasta foorumeillaan (Vapaa kielivalinta ry 2015b). Kansalaisaloite, johon tarvitaan 50 000 allekirjoitusta mennäkseen läpi eduskuntaan, oli ja on omiaan herättämään huomiota. Vaikka aloite ei keräisikään vaadittavaa määrää allekirjoituksia, saa se oikein markkinoituna paljon mediahuomiota. Onkin vaikea kuvitella millaisen kansalaisaloitteen puolustavan puolen kansalaisjärjestöjäsenet voisivat

toteuttaa. Kansalaisaloite on myös profiloitunut enemmän pienempien ryhmien, joilla on yhtenäisemmät intressit, tavaksi toimia (Setälä ja Schiller 2012, 10). Puolustavalla puolella tuntuu olevan hajaantuneemmat intressit, kun vastustava puoli pyrkii tällä hetkellä voimakkaasti pakkoruotsin poistamiseen eteen. Millaisia lainsäädännöllisiä muutoksia puolustava puoli voisi tavoitella? Kuutakaan taivaalta on turha tavoitella, sillä se helposti kääntyy itseään vastaan. On hieman utopistista, että kukaan puolustavan puolen kansalaisjärjestötoimija tosissaan lähtisi keräämään nimiä Suomen yksikielistämiseksi pelkästään ruotsinkieliseksi.

Puolustavan puolen kansalaisjärjestöosallistujat eivät myöskään koe yhtä suurta velvollisuutta muita kohtaan osallistua kansalaisjärjestötoimintaan, kuin vastustavan puolen toimijat. Ovatko puolustavan puolen osallistujat itsekkäitä? Tuskinpa vain, mutta he ovat varmempia itsestään ja toiminnastaan, kuten myös motiiveista tuli ilmi. Heistä kukaan ei epäillyt etteikö omasta toiminnasta olisi hyötyä itselle tai muille, toisin kuin osa vastustavan puolen toimijoista. Puolustavan puolen toimijat toimivat myös puhtaasti itsekkäistä syistä, eivätkä ajattele tarvitsevansa muita osallistumiseensa yhtä suuressa määrin. Vastustavan puolen toimijat sen sijaan lienevät riippuvaisempia joukkovoimasta. He tarvitsevat muita toimiakseen, he eivät toimi yksin, ainakaan vielä. Ehkä myös siksi he kuuluvatkin kansalaisjärjestönsä, he eivät tunne muita keinoja vaikuttaa kuin joukossa. Heidän suurimmat ja näkyvimmat hankkeensa ovat olleet joukkovoiman aikaansaannoksia, kuten kansalaisaloite ja bussikampanja. Kuitenkin on muistettava, että keskiarvot jokaisen kriteerin toteutumisen kohdalla olivat vain hieman positiivisen puolella. Vastaajat eivät siis olleet järin luottavaisia osallistuvan demokratian toteutumisesta omissa järjestöissään, mutta kuitenkin tulokset jäivät positiivisen näkemyksen puolelle.

Osallistuminen muuhun tai muihin kansalaisjärjestöihin lisää vastaajan tunnetta osallistuvan demokratian kriteerien toteutumisesta kolmen kriteerin kohdalla. Mitä useampaan järjestöön vastaaja kuuluu, sitä enemmän hän kokee osallistuvan demokratian toteutuneen järjestötoiminnassaan. Tutkielman tuloksia onkin siksi tulkittava varovaisesti, sillä on vaikea saada selville, mitkä vaikutukset ovat juuri kielipoliittiseen kansalaisjärjestöön osallistumisen tulosta. Koska järjestöosallistuminen muuhun tai muihin järjestöihin vaikutti analyyseissäni lähes jokaisessa, herää kysymys erottavatko vastaajat järjestöosallistumista toisistaan. Yleistystä kaikkeen kansalaisjärjestöosallistumiseen on vältettävä, sillä otokseni on sekä hyvin pieni että toiminta-alaltaan hyvin suppea kaikkeen Suomessa tapahtuvaan järjestöosallistumiseen verrattuna.

Lopuksi

Mitä nämä tulokset tarkoittavat? Tutkimusaiheena osallistuva demokratia on hyvin laaja ja vielä verrattain vähän tutkittu. Osallistuva demokratia on aihe, jonka parista löytyy lukemattomia tutkimuskohteita. Aiheesta on tähän mennessä tehty lähinnä yksilötason tutkimusta, selvitetty sitä, miten ja mihin yksilöt osallistuvat, eikä ole paneuduttu esimerkiksi siihen miksi he osallistuvat. Tutkimusta olisi laajennettava yksilötason osallistumisen tutkimuksesta myös laajemmalle, yhteiskunnalliselle tasolle sekä agregaattitasolle asti, kuten tässä tutkielmassa pyrin tekemään. Yksilöiden osallistumisesta on tutkittu verrattain paljon, mutta kansalaisjärjestösosallistuminen ja sen vaikutus sekä osallistujalle itsellensä että yhteiskunnalle ovat vielä verrattain tuntemattomia tutkimuksen kannalta. Tutkimuksen kapeus aiheesta on kummallista, sillä kuten aiemmin monesti olen todennut, suomalaiset ovat erittäin aktiivisia kansalaisjärjestösosallistujia. Tulevaisuudessa tutkimusta tulisi painottaa siis laajemmalle kuin pelkkään yksilöiden osallistumisen tutkimukseen. Ehkä sitä kautta looginen yhteys osallistuvaan demokratiaan löytyy ja tietoisuus osallistuvasta demokratiasta ja sen mahdollisuuksista leviää. Kuten tuloksistanikin tuli ilmi, eivät osallistujat itsekään huomaa kansalaisjärjestösosallistumisen potentiaalia vaikuttamisen areenana. Osallistujat näkevät järjestösosallisuutensa vain mukavana vapaa-ajan puuhasteluna, joka tuo heille henkilökohtaista hyötyä esimerkiksi uusien ystävyysuhteiden kautta.

Tutkielmassani keskityin tutkimaan kielipoliittisten kansalaisjärjestöjen toimintaa. Minkälaista merkitystä saamillani tuloksilla on järjestösosallistumisen ymmärtämisen kannalta? Tutkielmani tulokset raottavat osaltaan järjestösosallistujien toimintaa. Tässä tutkielmassa yhden mittavimmista rajauksista aiheen tarkasteluun tekivät analyyseissä käytetyt aineistot, jotka olivat paitsi rajattu vain kielipoliittisiin kansalaisjärjestöihin, myös niiden sisällä tapahtui rajausta, kun jäsenistä vain halukkaat kyselyn täyttäjät valikoituivat tutkimusjoukokseni. Seuraavaa vastaavanlaista tutkimusta ajatellen olisi tärkeä laajentaa tutkimusjoukkoa. Tuloksista selviää osallistujien motiiveja osallistua kielipoliittisen järjestön toimintaan, joita voi osittain yleistää, ainakin vapaa-ajan käytön merkityksen korostamisen osalta. Jatkon kannalta mielenkiintoista voisi olla selvittää, tapahtuuko järjestösosallistumisen motiiveissa jonkinlaista muutosta ajallisesti. Korostuuko tiettyinä aikoina enemmän vapaa-ajan täyttämisen merkitys, vai esimerkiksi vaikuttaminen? Myös eri kansalaisjärjestöluokkiin osallistumisen motiivien erot olisivat kiinnostavia selvittää. Onko esimerkiksi vammaisjärjestöön ja ranskan kielen harrastejärjestöön kuuluvilla eri syyt osallistua? Osallistuvan demokratian tutkimuksen kannalta tutkielma oli pintaraapaisu, mutta askel sen parempaan tuntemiseen. Tuloksista kävi ilmi, että osallistujat luottavat osallistuvan demokratian toteutumiseen järjestötoimintansa kautta, vaikka eivät kovin vahvasti, mutta kuitenkin. Demokratian

toteutuminen on kuitenkin vielä heille piilevä arvo, sillä suoraan kysyttäessä heidän vaikuttamismahdollisuuksistaan järjestön kautta, vain puolet vastaajista kokee pystyvänsä vaikuttaa järjestöosallistumisellaan. Lineaarisen regressioanalyysin perusteella suurin piirtein yhtä moni koki osallistuvan demokratian toteutuvan järjestössään. Voi siis todeta, että osallistuvan demokratian ja järjestöosallistumisen välinen yhteys on vielä usealle osallistujalle epäselvä. Tätä yhteyttä olisi tutkittava lisää. Käsittävätkö osallistujat järjestöosallistumisen merkitystä sen laajemmin, vai vain omana ajanvietteenä?

Yksi suurista tulevaisuuden jatkotutkimuskohteista toimijatason ja yhteiskunnallisen tason tutkimukseen laajentamisen lisäksi on poliittisen osallistumisen eri keinojen tarkastelun jatkaminen. Vaikka tutkimusta on tähän mennessä tehty aika kattavasti, on aihe mielenkiintoisuudessaan tärkeä tutkia myös pitkällä aikajänteellä. Jatkuuko järjestöosallistumisen suosio vai alkavatko ihmiset osallistumaan entistä enemmän yksilöinä? Toisaalta järjestöosallistuminen on Suomessa tällä hetkellä niin voimakasta, että on vaikea kuvitella sen hiipuvan. Järjestöosallistumisen sisällä kehitys jatkunee edelleen kohti kulttuuri- ja vapaa-ajan järjestöjen voimistumista, ja puoluepoliittisten ja aateyhdistysten heikkenemistä. Itse järjestöosallistuminen ei hiipune, mutta se vaihtaa vain kohdetta. Myös yksilöllistymiskehitys jatkuu ja ihmiset osallistuvat enemmän myös yksilöinä.

Väitän, että Suomessa poliittisen osallistumisen määrä kasvaa entisestään. Ihmiset voivat osallistua politiikkaan monilla eri rinnakkaisilla tavoilla. Vaikka osallistut järjestötoimintaan, se ei tarkoita sitä, ettetkö voisi osallistua esimerkiksi myös boikottiin. Kuitenkin esimerkiksi vaaleissa äänestävän kansalaisen todennäköisyys harjoittaa protestitoimintaa on pienempi kuin henkilön, joka ei äänestä vaaleissa, mutta se ei ole täysin mahdotonta. Mahdollisen sähköisen äänestämisen myötä vaaleissa äänestäminen lisääntyy. Järjestöosallistumisen määrä nousee, kun osallistuminen sähköisesti järjestön toimintaan yleistyy entisestään. Vaikka järjestöosallistuminen erilaistuu, jatkunee osallistujien määrän kehitys samanlaisena kuin tähänkin asti. Järjestöihin kuulumattomien määrä vähentynee ja moneen järjestöön kuuluvien määrä lisääntynee. Kuitenkin myös osallistumisen yksilöllistymiskehitys jatkunee. Epämuodollinen osallistuminen esimerkiksi mielenosoitusten kautta nostanee kannatustaan yhteiskunnassamme, jossa impulsiivisuus ja projektimaisuus ovat nousseet osallistumisen kannalta tärkeiksi arvoiksi. Mitä helpompaa osallistuminen on, sitä enemmän se saa kannatusta. Kansalaiset eivät enää jaksu tuhlata ajallisia resurssejaan vaikuttamiseen. He haluavat tuloksia näkyvästi ja nopeasti. Poliittisella osallistumisella on valoisa tulevaisuus ja siitä löytyy vielä lukemattomia tutkimuskohteita.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) (2001), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Jyväskylä: Gummerrus.
- Allardt, Erik (1997), *Vårt Land, vårt språk*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Barber, Benjamin (1984), *Strong democracy*. California: University of California Press.
- Barnes, Samuel, Kaase, Max & Allerbeck, Klaus R (1979), *Political Action. Mass Participation in Five Western Democracies*. London: Sage.
- Beitz, Charles R. (1989), *Political Equality*. Princeton: Princeton University Press.
- Bengtsson, Åsa & Grönlund, Kimmo (2005), ”Muu poliittinen osallistuminen”. Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.) *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Helsinki: WSOY, 147–168.
- Bengtsson, Åsa (2011), *Politiskt deltagande*. Lund: Studentlitteratur ab.
- Bengtsson, Åsa (2013), *Opinionsmätning om svenskans ställning i Finland*. Saatavilla <http://www.magma.fi/images/stories/magma_bengtsson_12.11.2013.pdf>, luettu 22.11.2013.
- Berndtson, Erkki (1995), *Politiikka tieteenä Johdatus valtio-opilliseen ajatteluun*. Helsinki: Edita.
- Bohman, James & Rehg, William (1997), ”Introduction”. Teoksessa Bohman & Rehg (toim.), *Deliberative democracy*. Cambridge: The MIT press, ix-xx.
- Borg, Olavi (2005), ”Järjestöelämän suuret aallot Suomessa”. Teoksessa Ruostetsaari, Ilkka (toim.), *Aatteet instituutio poliittinen toiminta*. Tampere: Cityoffcet oy, 179–193.
- Borg, Sami (2005): *Kansalaisena Suomessa: kansalaisvaikuttaminen Pohjoismaissa ja European Social Survey 2002*. Oikeusministeriön julkaisu 3/2005. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Borg, Sami & Grönlund, Kimmo (2011): *Eduskuntavaalitutkimus 2011* [elektroninen aineisto]. FSD2653, versio 2.1 (2013-01-22). Helsinki: Taloustutkimus [aineistonkeruu], 2011. Vaalitutkimuskonsortio [tuottaja], 2011. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2013.
- Borg, Sami, Kestilä-Kekkonen, Elina & Westinen, Jussi (2015), *Demokratiaindikaattorit 2015*. Oikeusministeriön julkaisu, selvityksiä ja ohjeita 56/2015. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Büchi, Rolf, Braun, Nadja & Kaufmann, Bruno (2008), *Opas suoraan demokratiaan*. (Guidebook to direct democracy, 2007.) Suomentanut Irina Kyllönen. Into-pamfletti 08. Helsinki: Like.
- Bäck, Maria & Kestilä-Kekkonen, Elina (2013), ”Sosiaalinen pääoma ja poliittinen osallistuminen Suomessa”, *Politiikka* 55 (2): 59–72.
- Cook, Terrence E. & Morgan, Patrick M. (1971), *Participatory Democracy*. New York: Harper and Row Publishers.

- Dahl, Robert (1989), *Democracy and Its Critics*. Yale: Yale University Press.
- Dalton, Russell j. (2002), *Citizen politics. Public opinion and political parties in advanced industrial democracies*. New York: Seven bridges press.
- Demokratiasanasto (2009). Saatavissa <<http://www.termipankki.fi/ext/demokratiasanasto/netmot.exe?UI=figr&height=175>> , luettu 8.9.2015.
- Downs, Anthony (1957), *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper.
- Ekholm, Peter (2000), *Tärkeintä on liike?* Helsinki: Taloustieto oy.
- Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA (2003), *Vaatelias vaalikansa. Raportti suomalaisten asenteista*. Saatavissa <www.eva.fi/wp-content/uploads/files/88_vaalikansa.pdf>, luettu 1.4.2015.
- Euroopan komissio (2014), *Eurooppalainen kansalaisaloite Perustiedot*. Saatavissa <<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/basic-facts>>, luettu 6.4.2015.
- Facebook (2015a), *Ruotsin kieli vittuun koulusta! –ryhmä*. Saatavissa <<https://www.facebook.com/ruotsin-kieli-vittuun-koulusta-173092224722/?fref=ts>>, luettu 19.11.2015.
- Facebook (2015b), *Suomalaisuuden liitto –yhteisö*. Saatavissa <<https://www.facebook.com/ruotsin-kieli-vittuun-koulusta-173092224722/?fref=ts>>, luettu 19.11.2015.
- Facebook (2015c), *Vapaa kielivalinta –yhteisö*. Saatavissa <<https://www.facebook.com/kielivalinta/>>, luettu 19.11.2015.
- Field, Andy (2009), *Discovering statistics using SPSS (and sex and drugs and rock ´n´ roll)*. Los Angeles: Sage.
- FSD, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (2008), *Menetelmäopetuksen tietovaranto. Regressioanalyysi*. Saatavissa <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/regressio/analyysi.html>>, luettu 8.11.2015.
- FSD, Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (2012), FSD2653 *Eduskuntavaalitutkimus 2011*. Saatavissa <<http://www.fsd.uta.fi/fi/aineistot/luettelo/FSD2653/meF2653.html>>, luettu 7.12.2013.
- Gilljam, Mikael & Hermansson, Jörgen (2003), "Demokratins ideal möter verkligheten". Teoksessa Gilljam & Hermansson (toim.), *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber ab.,10–29.
- Grönlund, Kimmo (2006), "Osallistuva demokratia". Teoksessa Borg, Sami, *Suomen demokratiaindikaattorit*. Oikeusministeriön julkaisu 2006:1. Helsinki, 71–92.
- Grönlund, Kimmo & Westinen, Jussi (2012), "Puoluevalinta". Teoksessa Borg, Sami (toim.) *Muutosvaalit 2011*. Oikeusministeriön julkaisu 2012:16, 156–191.
- Gutmann, Amy & Thompson, Dennis (2004), *Why deliberative democracy?*. Princeton:Princeton university press.

Haart, Joep de & Dekker, Paul (1999), "Civic engagement and volunteering in the Netherlands: a 'Putnamian' analysis". Teoksessa van Deth, Jan W., Maraffi, Marco, Newton, Ken & Whiteley, Paul F. (toim.), *Social capital and European democracy*. Routledge: ECPR Studies in European Political Science, 75–107.

Hakkarainen, Outi, Koivusalo, Meri & Ulvila, Marko (1997), *Kansainväliset kansalaisjärjestöt, ingot*. Helsinki: Cosmoprint.

Harju, Aaro (2003), *Yhteisellä asialla kansalaistoiminta ja sen haasteet*. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Helander, Voitto (1998), *Kolmas sektori*. Saarijärvi: Gaudeamus.

Helander, Voitto (2006), "Järjestödemokratian keskeiset mittarit". Teoksessa Borg, Sami, *Suomen demokratiaindikaattorit*. Oikeusministeriön julkaisu 2006:1, 92–115.

Held, David (2006), *Models of Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Helispuro, Jari (2008), *Virtuaalivaltion varjossa*. Tampere: Mediapinta.

Hellsten, Villiina & Martikainen, Tuomo (2001), *Nuoret ja uusi politiikka*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Helpinen, Varpu (2015), *Elinkeinoelämä ajaa pakkoruotsin poistoa – tulevaisuudessa tarvitaan portugalia*. Saatavissa <<http://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/elinkeinoelama-ajaa-pakkoruotsin-poistoa---tulevaisuudessa-tarvitaan-portugalia-/1904284>>, luettu 18.9.2015.

Helsingin Sanomat 17.2.2007. "Löytyykö syltityhdas?" Kuiskaaja-palsta.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2001), *Tutkimushaastattelu Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Kankainen, Tomi (2007), *Yhdistykset, instituutiot ja luottamus*. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 326.

Keränen, Mira (2014), *Ulos poteroista – sidosryhmien vaikutusmahdollisuudet lainvalmistelutyöryhmissä deliberatiivisen demokratian näkökulmasta*. Pro gradu –tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. Poliitiikan tutkimus.

Korvela, Paul-Eric (2012), *Uudet osallistumisen tavat saattavat heikentää demokratiaa*. Saatavissa <<http://politiikasta.fi/article/uudet-osallistumisen-tavat-saattavat-heikent%C3%A4%C3%A4-demokratiaa>>, luettu 27.3.2015

Kuntaliitto (2015), *Ruotsin- ja kaksikieliset kunnat*. Saatavilla <<http://www.kunnat.net/fi/kunnat/ruotsinjakaksikielisetkunnat/Sivut/default.aspx>>, luettu 10.11.2015.

McRae, Kenneth D (1997), *Conflict and compromise in Multilingual Societies Finland*. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press.

Mentula, Aapo (2015), Nuorten työnhaku pohjolaan vähentynyt – suomalaiset pelkäävät ruotsin puhumista. Saatavilla <<http://www.hs.fi/kotimaa/a1424260436208>>, luettu 4.9.2015.

Mutanen, Anu (2002), ”Kansalaisten suoran osallistumisen ja vaikuttamisen kehittäminen”. Teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), *Kansanvalta*. Joensuu:Joensuun yliopistopaino. 90–112.

Mutanen, Anu (2004), *Kysymyksiä demokratian kehittämisestä. Kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinojen kehittäminen sekä demokratia-asioiden hallinto Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa*. Oikeusministeriö 2004:5.

Nousiainen, Jaakko (1998), *Suomen poliittinen järjestelmä*. Juva:WSOY.

Nuolijärvi, Pirkko (2005), ”Suomen kielet ja kielelliset oikeudet”. Teoksessa Johansson, Marjut & Pyykkö, Riitta(toim.), *Monikielinen Eurooppa: Kielipolitiikka ja käytäntöä*. Helsinki: Gaudeamus, 283–299.

Nurmela, Sakari & Pehkonen, Juhani (2003), ”Nuoret ja vuoden 2003 eduskuntavaalit”. Teoksessa Paakkunainen, Kari(toim.), *”Kyllä politiikalle, mutta..” Nuoret ja eduskuntavaalit 2003*. Helsinki: Yliopistopaino oy, 9–62.

Oikeusministeriö (2014a), *Valtiollinen kansanäänestys*. Saatavissa <<http://www.vaalit.fi/fi/index/vaalit/valtiollinenkansanaanestys.html>>, luettu 6.4.2015.

Oikeusministeriö (2014b), *Kunnallinen kansanäänestys*. Saatavissa <<http://www.vaalit.fi/fi/index/vaalit/kunnallinenkansanaanestys.html>>, luettu 6.4.2015.

Oikeusministeriö (2014c), *Demokratiapoliittinen selonteko*. Saatavissa <<http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/kehittamishankkeita/demokratiapoliittinenselonteko.html>>, luettu 27.3.2015.

Oikeusministeriö (2015a), *Ohjeet aloitteen vastuuhenkilölle*. Saatavissa <<https://www.kansalaisaloite.fi/fi/ohjeet>>, luettu 6.4.2015.

Oikeusministeriö (2015b), *Selaa kansalaisaloitteita*. Saatavissa <<https://www.kansalaisaloite.fi/fi/hae?searchView=pub&orderBy=createdNewest&show=sentToParliament&minSupportCount=50>>, luettu 6.4.2015.

Oikeusministeriö (2015c). Saatavissa <<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi>>, luettu 6.4.2015.

Oikeusministeriö (2015d). Saatavissa <<http://www.demokratia.fi/>>, luettu 8.9.2015.

Pateman, Carole (1970), *Participation and Democratic Theory*. Cambridge:Cambridge University Press.

Patentti- ja rekisterihallitus (2015), *Yhdistysrekisteri*. Saatavissa <www.phr.fi/fi/yhdistysrekisteri.html>, luettu 20.11.2015.

Pakarinen, Auri (2011), *Lainvalmistelu vuorovaikutuksena – analyysi keskeisten etujärjestöjen näkemyksistä lainvalmisteluun osallistumisesta*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 253. Helsinki: Hakapaino oy.

Pesonen, Pertti & Sänkiaho, Risto (1979), *Kansalaiset ja kansanvalta*. Juva:WSOY.

Pietiläinen, Sanna (2013), *Paavo Lipponen: Pakkoruotsikeskustelu kertoo henkisestä taantumasta*. Saatavissa <http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/paavo-lipponen-pakkoruotsikeskustelu-kertoo-henkisesta-taantumasta/2013/08/1790826>, luettu 31.10.2013.

Piri, Riitta (2001), *Suomen kieliohjelmapolitiikka Kansallinen ja kansainvälinen toimintaympäristö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Pohjola-Norden (2015a), *Pohjola-Norden edunvalvontajärjestönä*. Saatavissa <http://www.pohjola-norden.fi/fi/jaarjestao/pohjoismaisen_kansalaisyhteistyön_keskusliitto/pohjola-norden_edunvalvontajaarjestaonaa/?id=147>, luettu 26.3.2015

Pohjola-Norden (2015b), *Pohjola-Norden kansalaisjärjestönä*. Saatavissa <http://www.pohjola-norden.fi/fi/jaarjestao/pohjoismaisen_kansalaisyhteistyön_keskusliitto/pohjola-norden_kansalaisjarjestona/?id=146>, luettu 26.3.2015

Pohjola-Norden (2015c), *Pohjoismaisen kansalaisyhteistyön keskusliitto*. Saatavilla <http://www.pohjola-norden.fi/fi/jaarjestao/pohjoismaisen_kansalaisyhteistyön_keskusliitto/?id=145>, luettu 26.3.2015

Pohjola-Norden (2015d), *Liittyminen*. Saatavilla <<http://www.pohjola-norden.fi/fi/jaseneksi/liittyminen/?id=60>>, luettu 26.3.2015

Putnam, Robert D. (2000), *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.

Pääkkönen, H. (2006). ”Vapaaehtoistyö, naapuriapu ja sosiaalinen kanssakäyminen”. Teoksessa Iisakka, Laura (toim.), *Sosiaalinen pääoma Suomessa*. Helsinki: Tilastokeskus, 43–52.

Rautio, Marjatta (2015), *Vastustajat eivät luovuta – uusi aloite ruotsin kielen asemasta jo kesällä*. Saatavilla <http://yle.fi/uutiset/vastustajat_eivat_luovuta__uusi_aloite_ruotsin_kielen_aseasta_jo_kesalla/7828953>, luettu 27.3.2015.

Rosanvallon, Pierre (2008), *Vastademokratia Poliittika epäluulon aikakaudella*. Tampere: Vastapaino.

Rostila, Ilmari (2012), ”Ruotsi vapaaehtoiseksi -bussikampanja alkaa Tampereella”, Yhteiskunta. Iltalehti 9.10.2012. Saatavissa <<http://blogit.iltalehti.fi/ilmari-rostila/2012/10/09/ruotsi-vapaaehtoiseksi-bussikampanja-alkaa-tampereella>>, luettu 27.3.2015.

Rousseau, Jean-Jacques (1762/1997), *Yhteiskuntasopimuksesta*. Suom. J.V. Lehtonen. 3.painos. Hämeenlinna: Karisto. Alkuteos Du contrat social.

- Ruostesaari, Ilkka (2003), *Valta muutoksessa*. Helsinki: WSOY.
- Saarikoski, Sonja (2015), *Ruotsiin muuttava suomenruotsalainen Alma Pöysti: Suomi on muuttunut pelokkaaksi*. Saatavissa <<http://www.hs.fi/kulttuuri/a1437876572654>>, luettu 4.9.2015.
- Sartori, Giovanni (1987), *The theory of Democracy Revisited*. Chatham: Chatham House Publishers inc.
- Saukkonen, Pasi (2005), ”Kansalaisjärjestöt ja yhteiskunnalliset liikkeet”. Teoksessa Saukkonen, Pasi, *Suomen poliittinen järjestelmä*. Helsinki: Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos, 30–45.
- Sauramo, Aulikki (2006), *Kaiken varalta. Tutkimus vastavalmistuneiden korkeastikoulutettujen ammattijärjestöjäsenyydelleen asettamista odotuksista*. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis, 1136.
- Schumpeter, Joseph A. (1943; 1992), *Capitalism, Socialism and Democracy*. Lontoo: Allen & Unwin.
- Setälä, Maija (2003), *Demokratian arvo Teoriat, käytännöt ja mahdollisuudet*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Setälä, Maija (2006): ”Demokratiakäsite ja demokratian normatiiviset perusteet”. Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Suomen demokratiaindikaattorit*. Helsinki: Oikeusministeriö, 1–12.
- Setälä, Maija & Schiller, Theo (2012). ”Introduction”. Teoksessa Setälä, Maija ja Schiller, Theo (toim.) *Citizens' initiatives in Europe. Procedures and consequences of agenda-setting by citizens*. Palgrave and Macmillan: New York, 1–13.
- Shields, Currin V. (1958), ”Editor’s introduction: The political Thought of John Stuart Mill.” Teoksessa *Mill: Consideration on Representative government*, vii–xl. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company.
- Siisiäinen, Martti (1996), ”Mihin yhdistyksiä tarvitaan?”. Teoksessa Riikonen, Virve & Siisiäinen, Martti, *Yhdistys 2000*. Helsinki: Opintotoiminnan keskusliitto, 13–34
- Siisiäinen, Martti (1999), ”Voluntary associations and social capital in Finland”. Teoksessa van Deth, Jan W., Maraffi, Marco, Newton, Ken & Whiteley, Paul F. (toim.), *Social capital and European democracy*, Routledge: ECPR Studies in European Politics, 120–143.
- Siisiäinen, Martti (2002a), ”Yhdistysten nykytila ja kehityksen suunnat”. Teoksessa Ilmonen, Kaj (toim.), *Sosiaalinen pääoma ja luottamus*. Jyväskylä: Sophi/Jyväskylän yliopisto.
- Siisiäinen, Martti (2004), ”Yhdistysten nykytila ja kehityksen suunnat”. Teoksessa Riikonen, Virve & Siisiäinen, Martti (toim.), *Yhdistystoiminnan uusjako*. Helsinki: Opintotoiminnan keskusliitto, 1–34.
- Siisiäinen, Martti & Kankainen, Tomi (2009), ”Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuudennäkymät Suomessa”. Teoksessa *Suomalaiset osallistujina Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen*. Oikeusministeriön julkaisu 2009:5, 91–139.
- Sundholm, Marianne (2015), *Stark finlandssvens flyttväg till Sverige*, uutinen. Saatavissa <<http://www.svd.se/stark-finlandssvensk-flyttvag-till-sverige>>, luettu 4.9.2015.

Suomalaisuuden liitto (2013), *Pakkoruotsi-raportit*. Saatavissa <http://www.suomalaisuudenliitto.fi/?page_id=447>, luettu 21.11.2013.

Suomalaisuuden liitto (2015a), *Suomalaisuuden liiton esittely*. Saatavissa <<http://www.suomalaisuudenliitto.fi/>>, luettu 26.3.2015.

Suomalaisuuden liitto (2015b), *Hallitus*. Saatavissa <http://www.suomalaisuudenliitto.fi/?page_id=453>, luettu 26.3.2015.

Suomi24 (2015), *Keskustelut*. Saatavissa <<http://keskustelu.suomi24.fi/>>, luettu 19.11.2015.

Suurpää, Leena (1996), ”Yksilöllistä sosiaalisuutta vai sosiaalista yksilöllisyyttä? Nuorten yhteiskunnallisten identiteettien polulla”. Teoksessa Suurpää, Leena & Aaltojärvi, Pia (toim.), *Näin nuoret. Näkökulmia nuoruuden kulttuureihin*. Tietolipas 143. Pieksämäki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura, 51–73.

Svensson, Palle (1993), *Theories of democracy. The Brno Lectures*. Aarhus: Institute of Political science University of Aarhus.

Tilastokeskus (2015a), *Kieli iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990 – 2014*. Saatavissa <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/030_vaerak_tau_102.px/?rxid=31cea9b4-1133-4db2-a7f1-c815aeb1915c>, luettu 27.12.2015.

Tilastokeskus (2015b), *Vieraskielisten määrä ylitti ruotsinkielisten määrän*. Saatavissa <http://www.stat.fi/til/vamuu/2014/03/vamuu_2014_03_2014-04-24_tie_001_fi.html>, luettu 10.11.2015.

Toivonen, Auli (2004), *Kuntalainen osallistujana Asukkaiden näkemyksiä kaupungin suunnitteluun Espoonlahden ja Kauklahden suuralueilla*. Saatavissa <http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=0CEoQFjAG&url=http%3A%2F%2Fwww.espoo.fi%2Fdownload%2Fnoname%2F%257B9DF9EE39-8B80-406D-8DC0-EE260119403A%257D%2F14027&ei=P6fhVMnKMcf_ywOMpYDQBQ&usg=AFQjCNEJu5-e1bXmQgUtlbHiXZ1yj4ox6w&bvm=bv.85970519,d.bGQ>, luettu 27.3.2015.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2009), *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki:Tammi.

Uusi-Hallila, Tuula (2013), *Kieli ja identiteetti*. Saatavissa <<http://www.finlit.fi/oppimateriaali/kielijaidentiteetti/main.php?item=12&page=1>>, luettu 27.9.2013.

HaVM 10/2002 vp - VNS 3/2002 vp, *Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä* (2002). Saatavissa <www.valtioneuvosto.fi/vn/liston/base.lsp?r=9340&k=fi&old=726>, luettu 1.4.2015.

Varpela, Valtteri (2013), *Nimilistä paljastaa: katso kuka eduskunnassa kannattaa ja kuka vastustaa pakkoruotsia*. Saatavissa <<http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-1288590051124.html>>, luettu 8.9.2015.

Valtionvarainministeriö, Kuule kansalaista -hanke (2001), *Kuule kansalaista*. Helsinki: Edita oy.

Vapaa kielivalinta (2015a), *Yhdistys*. Saatavissa <<http://vapaakielivalinta.fi/yhdistys.php>>, luettu 26.3.2015.

Vapaa kielivalinta (2015b), *Keskustelualue*. Saatavissa <<http://vapaakielivalinta.fi/forum/index.php>>, luettu 26.3.2015.

Vapaa kielivalinta (2015c), *Jäseneksi*. Saatavissa <<http://vapaakielivalinta.fi/jaseneksi.php>>, luettu 26.3.2015.

Verba, Sidney, Scholzman, Kay Lehman & Brady, Henry (1995), *Voice and Equality. Civic Voluntarism in American Politics*. Harvard: Harvard University press.

Virtanen, Petri (2001), *Karavaani kulkee ja koirat haukkuvat? Kansalaisjärjestöjen osallistuminen yhteiskunnalliseen päätöksentekoon*. Tutkimukset ja selvitykset 3/2001. Helsinki: Valtionvarainministeriö.

Yle uutiset (2015), *Ruotsi säilyy pakollisena – Itä-Suomeen mahdollisuus kielikokeiluun*. Saatavilla <http://yle.fi/uutiset/ruotsi_sailyy_pakollisena__ita-suomeen_mahdollisuus_kielikokeiluun/7850273>, luettu 27.3.2015.

Young, Iris Marion (2000), *Inclusion and democracy*. Oxford: Oxford university press.

Åbo Akademi (2014), *Tutkimus kartoitti suomalaisten mielipiteitä ruotsin kielestä*. Saatavilla <http://web.abo.fi/pressmaterial/sprakundersokning_Finska.pdf>, luettu 9.12.2015.

LIITTEET

Saatekirje

KANSALAI SJÄRJESTÖT JA OSALLISTUVA DEMOKRATIA

Hyvä vastaanottaja!

Olen tekemässä pro gradu –tutkielmaani Tampereen yliopistossa kansalaisjärjestöjen jäsenten kokemuksista kansalaisjärjestötoiminnasta. Tutkimuksella kartoitetaan muun muassa jäsenten tavoitteita kansalaisjärjestötoiminnan suhteen sekä kansalaisjärjestöjen roolia demokratian toteutumisessa. Tutkielmani toteutan osin kyselytutkimuksena, johon kutsun sinut osallistumaan. Järjestö, johon kuulutte, on antanut luvan kyselyn levittämiseen.

Luottamuksellisuus

Kaikki yksittäisen vastaajan tunnistamisen mahdollistavat tiedot poistetaan ennen aineiston käsittelyä. Aineisto käsitellään tilastollisin menetelmin eikä yksittäisen henkilön vastauksia voi erottaa tuloksista.

Kyselyyn vastaaminen

Voit vastata kyselyyn internetissä tämän oheisen linkin kautta. Lomakkeen täyttäminen kestää alle kymmenen minuuttia.

<https://elomake3.uta.fi/lomakkeet/15588/lomake.html>

Pyydän sinua vastaamaan kyselyyn 23.10.2015 mennessä.

Annan mielelläni lisätietoja sekä opinnäytetyöstä että kyselystä.

Lisätiedot

YTK Taru Ruotsalainen, p. 044 5388795, Ruotsalainen.Taru.E@student.uta.fi

Tutkimuksen ohjaajana toimii professori Tapio Raunio, Tampereen yliopisto, tapio.raunio@uta.fi, p. 040 733 2653

Kyselytutkimuksen kysymykset

Kansalaisjärjestöosallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

Lomake on ajastettu: julkaisuus alkaa 19.10.2015 13.00 ja päättyy 16.11.2015 23.59

Poliittinen kiinnostuneisuus ja osallistuminen

Seuraavassa esitetään joukko väittämiä. Arvioi väittämiä asteikolla 0-10, jossa '0' tarkoittaa TÄYSIN ERI MIELTÄ ja '10' TÄYSIN SAMAA MIELTÄ.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Luotan maamme poliittikkoihin	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Luotan tasavallan presidenttiin	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Seuraan yhteiskunnallisia asioita säännöllisesti	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen yhteiskunnallisesti aktiivinen	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Joskus politiikka vaikuttaa niin monimutkaiselta etten oikein ymmärrä mitä on tekeillä	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
On yhdentekevää mitkä puolueet ovat hallituksessa, harjoitettava politiikka ei siitä muutu	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Poliittiset päättäjät ottavat kansalaisten mielipiteet huomioon poliittisessa päätöksenteossa	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Uskon voivani vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon toiminnallani kansalaisjärjestössä	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kansalaisilla on tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Puolueet ovat kiinnostuneet pelkästään ihmisten äänistä, eivät heidän mielipiteistään	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Yleisesti ottaen demokratia toimii hyvin Suomessa	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä maan hallitus ja eduskunta päättävät	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Pidän äänestämässä käyntiä kansalaisvelvollisuutena	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Äänestämällä voi vaikuttaa asioihin	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tärkeät yhteiskunnalliset kysymykset pitäisi entistä useammin päättää kansanäänestyksellä	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Äänestäminen on ainoa tapa, jolla tavalliset ihmiset voivat vaikuttaa politiikkaan	<input checked="" type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Seuraava >>

Kansalaisjärjestöosallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

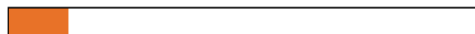
Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 19.10.2015 13.00 ja päättyy 16.11.2015 23.59

Poliittinen osallistuminen

Seuraavassa on väittämiä koskien poliittista osallistumista. Mitä näistä olet tehnyt tai saattaisit tehdä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Äänestää valtiollisissa vaaleissa
- Allekirjoittaa kansalaisaloitteen
- Allekirjoittaa kuntalaisaloitteen
- Osallistua valtiolliseen kansanäänestykseen
- Osallistua kunnalliseen kansanäänestykseen
- Ottaa yhteyttä poliittisiin päätöksentekijöihin jossakin tärkeässä asiassa
- Kirjoittaa nimesi vetoamuksiin tai nimenkeräyksiin
- Osallistua poliittisen puolueen toimintaan
- Osallistua muun järjestön toimintaan
- Tehdä omia ostopäätöksiäsi siten, että voisit kuluttajana vaikuttaa yhteiskunnallisiin tai poliittisiin asioihin
- Osallistua boikottiin, maksu- tai ostolakkoon
- Osallistua rauhanomaisiin mielenosoituksiin
- Osoittaa kansalaisottelemttomuutta osallistumalla väkivallattomaan laittomaan toimintaan
- Osallistua sellaisiin mielenosoituksiin, joissa on aiemmin ilmennyt väkivaltaa
- Käyttää väkivaltaa poliittisten päämäärien saavuttamiseksi
- Keskustella poliittisista asioista verkossa, esimerkiksi foorumeilla
- Kirjoittaa yleisönosastoon

<< Edellinen Seuraava >>



Sivu 2 / 8

Kansalaisjärjestösallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 19.10.2015 13.00 ja päättyy 16.11.2015 23.59

Osallistumisen motiivit

Seuraavassa esitetään väittämiä koskien motiiveja osallistua järjestötoimintaan. Arvioi väittämiä asteikolla 0-10, jossa '0' tarkoittaa TÄYSIN ERI MIELTÄ ja '10' TÄYSIN SAMAA MIELTÄ. Vastaathan mielusti myös tarkentaviin avokysymyksiin.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Koen kielipoliittisen kansalaisjärjestön olevan tärkeä vaikuttamisen arena.

Miksi? Mitä koet saavuttavasi toiminnallasi? Mitä odotuksia sinulla on?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Koen osallistumiseni tuovan mahdollisesti muutoksia lainsäädäntöön kielipolitiikan osalta

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Hyödyn henkilökohtaisesti osallistumisestani järjestötoimintaan

Miten koet hyötyväsi toiminnastasi?

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Osallistumisestani järjestötoimintaan on hyötyä yhteiskunnalle

Mainitse esimerkkejä.

<< Edellinen

Seuraava >>

Kansalaisjärjestöosallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 19.10.2015 13.00 ja päättyy 16.11.2015 23.59

Kielikysymys

Seuraavassa esitetään Suomen kielellistä tilannetta koskevia väittämiä. Arvioi väittämiä asteikolla 0-10, jossa '0' tarkoittaa TÄYSIN ERI MIELTÄ ja '10' TÄYSIN SAMAA MIELTÄ.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Olisi vahinko, jos ruotsin kieli ja kulttuuri häviäisivät Suomesta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ruotsin kieli on olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Suomenkielisen kulttuurin edistäminen on tärkeää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ruotsin kielen opetus tulisi olla vapaaehtoista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Suomen kielen opetus on yksi tärkeimmistä maahanmuuttajien kotouttamisen keinoista	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koulussa olisi hyödyllisempää opiskella jotain muuta kieltä kuin ruotsia	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ruotsin kieli on historiallisesti tärkeä Suomelle	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ruotsin kielen aseman pitäminen väkisin yllä vie liikaa resursseja	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Suomen kielen tulisi olla maamme ainut virallinen kieli	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Tähän voit perustella vastauksiasi.

<< Edellinen

Seuraava >>

Sivu 4 / 8

Kansalaisjärjestösallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 19.10.2015 13.00 ja päättyy 16.11.2015 23.59

Osallistumisen kokemukset

Seuraavassa esitetään järjestösallistumista koskevia väittämiä. Arvioi väittämiä asteikolla 0-10, jossa '0' tarkoittaa TÄYSIN ERI MIELTÄ ja '10' TÄYSIN SAMAA MIELTÄ.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Osallistuminen kansalaisjärjestötoimintaan on kasvattanut luottamustani omiin kykyihini vaikuttajana	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Olen mielestäni kasvanut kansalaisena osallistumiseni myötä	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Kansalaistaitoni ovat parantuneet järjestösallistumiseni kautta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hahmotan poliittista toimintaa nykyisin paremmin kuin ennen osallistumistani	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Minulla on järjestösallistujana enemmän vaikutusvaltaa vain vaaleissa äänestävään kansalaiseen verrattuna	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Tähän voit perustella valintojasi omin sanoin.

Seuraavassa esitetään järjestösallistumista koskevia väittämiä. Arvioi väittämiä asteikolla 0-10, jossa '0' tarkoittaa TÄYSIN ERI MIELTÄ ja '10' TÄYSIN SAMAA MIELTÄ.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kaikki ovat järjestöissäni tasa-arvoisia mielipiteiltään	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Saan ääneni kuuluviin järjestösallistumiseni kautta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Osallistumiseni järjestöihin kaventaa etäisyyttäni päätöksentekijöihin	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Järjestösallistumisellani on merkitystä järjestöni päämäärän kannalta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Järjestösallistumisellani on merkitystä järjestöni toiminnan kannalta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Tähän voit perustella valintojasi omin sanoin.

<< Edellinen

Seuraava >>



Sivu 5 / 8

Kansalaisjärjestösallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 19.10.2015 13.00 ja päättyy 16.11.2015 23.59

Osallistumisen kokemukset

Seuraavassa esitetään järjestösallistumista koskevia väittämiä. Arvioi väittämiä asteikolla 0-10, jossa '0' tarkoittaa TÄYSIN ERI MIELTÄ ja '10' TÄYSIN SAMAA MIELTÄ.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Olen mielestäni päässyt vaikuttamaan poliittiseen keskusteluun järjestötoimintani kautta	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Toimintani järjestössä on edesauttanut joidenkin asioiden nousemista poliittiseen keskusteluun	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Valtiollisen tason kansalaisaloite parantaa mahdollisuuksiani vaikuttaa päätöksentekoon	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Tähän voit perustella valintojasi omin sanoin.

Seuraavassa esitetään järjestösallistumista koskevia väittämiä. Arvioi väittämiä asteikolla 0-10, jossa '0' tarkoittaa TÄYSIN ERI MIELTÄ ja '10' TÄYSIN SAMAA MIELTÄ.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Toimintani järjestössä hyödyttää koko yhteiskuntaa, ei vain meitä järjestöön kuuluvia	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Toimintani järjestössä edistää kaikkien kansalaisten yhteistä hyvää	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Koen velvollisuudekseni muita ihmisiä kohtaan osallistua järjestötoimintaan	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Tähän voit perustella valintojasi omin sanoin.

<< Edellinen

Seuraava >>

Kansalaisjärjestöosallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 19.10.2015 13.00 ja päättyy 16.11.2015 23.59

Taustamuuttajat

Mikä on sukupuolesi?

--Valitse tästä--

Mikä on syntymävuotesi?

Mikä on korkein suorittamanne kouluaste tai tutkinto?

--Valitse tästä--

Mihin seuraavista järjestöistä kuulut?

--Valitse tästä--

Miten tulit järjestön toimintaan mukaan? Milloin tämä tapahtui?

Miksi olet mukana järjestön toiminnassa?

Osallistutko muiden järjestöjen toimintaan?

--Valitse tästä--

Minkä järjestöjen?

<< Edellinen Seuraava >>

Kiitos vastauksistasi!

Sivu 7 / 8

Kansalaisjärjestöosallistujien kokemukset vaikutusmahdollisuuksista yhteiskunnassa

Oletko tyytyväinen antamiisi avoihin? Tämän sivun jälkeen tapahtuu tallennus, etkä enää voi tällä lomakkeella muuttaa arvoja.

Tietojen lähetyk

<< Edellinen Valmis

Sivu 8 / 8

Taulukot

Taulukko 2. Suomen kielikysymystä koskevat väitteet (n=138).

VÄITTÄMÄ	TÄYSIN ERI MIELTÄ (%)	OSIT- TAIN ERI MIELTÄ (%)	EI ERI EIKÄ SAMAA MIELTÄ (%)	OSIT- TAIN SAMAA MIELTÄ (%)	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ (%)	YHTEENSÄ (%)
Olisi vahinko, jos ruotsin kieli ja kulttuuri häviäisivät Suomesta	53	11	9	11	16	100
Ruotsin kieli on olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa	64	7	9	9	11	100
Suomenkielisen kulttuurin edistäminen on tärkeää	3	0	0	4	93	100
Ruotsin kielen opetus tulisi olla vapaaehtoista	0	0	1	4	95	100
Suomen kielen opetus on yksi tärkeimmistä maahanmuuttajien kotouttamisen keinoista	1	2	3	4	90	100
Koulussa olisi hyödyllisempää opiskella jotain muta kieltä kuin ruotsia	2	0	5	4	89	100
Ruotsin kieli on historiallisesti tärkeä Suomelle	57	6	12	12	13	100
Ruotsin kielen aseman pitäminen väkisin yllä vie liikaa resursseja	3	0	1	1	95	100
Suomen kielen tulisi olla maamme ainut virallinen kieli	7	1	4	7	81	100

Taulukko 3. Suomen kielikysymystä koskevat väitteet (n=79).

VÄITTÄMÄ	TÄYSIN ERI MIELTÄ (%)	OSIT- TAIN ERI MIELTÄ (%)	EI ERI EIKÄ SAMAA MIELTÄ (%)	OSIT- TAIN SAMAA MIELTÄ (%)	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ (%)	YHTEENSÄ (%)
Olisi vahinko, jos ruotsin kieli ja kulttuuri häviäisivät Suomesta	1	1	2	4	92	100
Ruotsin kieli on olennainen osa suomalaista yhteiskuntaa	0	1	3	5	91	100
Suomenkielisen kulttuurin edistäminen on tärkeää	3	1	4	6	86	100
Ruotsin kielen opetus tulisi olla vapaaehtoista	53	8	9	15	15	100
Suomen kielen opetus on yksi tärkeimmistä maahanmuuttajien kotouttamisen keinoista	2	3	10	15	70	100
Koulussa olisi hyödyllisempää opiskella jotain muta kieltä kuin ruotsia	53	13	15	10	9	100
Ruotsin kieli on historiallisesti tärkeä Suomelle	3	1	5	8	83	100
Ruotsin kielen aseman pitäminen väkisin yllä vie liikaa resursseja	56	10	12	12	10	100
Suomen kielen tulisi olla maamme ainut virallinen kieli	83	5	7	0	5	100

Taulukko 5. Väitteet koskien politiikkaa ja demokratiaa (n=138).

VÄITTÄMÄ	TÄYSIN ERI MIELTÄ (%)	OSITTAIN ERI MIELTÄ (%)	EI ERI EIKÄ SAMAA MIELTÄ (%)	OSITTAIN SAMAA MIELTÄ (%)	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ (%)	YHTEENSÄ (%)
Olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista	0	0	0	5	95	100
Luotan maamme poliitikkoihin	30	25	12	22	10	100
Luotan tasavallan presidenttiin	14	15	5	20	46	100
Seuraan yhteiskunnallisia asioita säännöllisesti	1	1	0	7	91	100
Olen yhteiskunnallisesti aktiivinen	11	12	12	24	41	100
Joskus politiikka vaikuttaa niin monimutkaiselta, etten oikein ymmärrä mitä on tekeillä	36	16	10	21	9	100
On yhdentekevää mitkä puolueet ovat hallituksessa, harjoitettava politiikka ei siitä muutu	41	14	9	17	19	100
Poliittiset päättäjät ottavat kansalaisten mielipiteet huomioon poliittisessa päätöksenteossa	39	19	17	16	9	100
Uskon voivani vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon toiminnallani kansalaisjärjestössä	21	9	23	28	19	100
Kansalaisilla on tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon	43	18	12	17	10	100
Puolueet ovat kiinnostuneet pelkästään ihmisten äänistä, eivät heidän mielipiteistään	9	11	9	26	45	100
Yleisesti ottaen demokratia toimii hyvin Suomessa	28	17	15	22	20	100
Minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä maan hallitus ja eduskunta päättävät	23	12	7	15	43	100
Pidän äänestämässä käyntiä kansalaisvelvollisuutena	7	2	3	9	79	100
Äänestämällä voi vaikuttaa asioihin	7	12	9	23	39	100
Tärkeät yhteiskunnalliset kysymykset pitäisi entistä useammin päättää kansanäänestyksellä	8	6	8	8	70	100
Äänestäminen on ainoa tapa, jolla tavalliset ihmiset voivat vaikuttaa politiikkaan	25	13	13	15	34	100

Taulukko 6. Poliittisen osallistumisen eri muotoja ja vastaajan valmius käyttää niitä (n=138).

Väittämä	En tekisi (%)	Voisin tehdä (%)	Yhteensä (%)
Äänestää valtiollisissa vaaleissa	1	99	100
Allekirjoittaa kansalaisaloitteen	6	94	100
Allekirjoittaa kuntalaisaloitteen	22	78	100
Osallistua valtiolliseen kansanäänestykseen	7	93	100
Osallistua kunnalliseen kansanäänestykseen	16	84	100
Ottaa yhteyttä poliittisiin päätöksentekijöihin jossakin tärkeässä asiassa	24	76	100
Kirjoittaa nimesi vetoomuksiin tai nimenkeräyksiin	15	85	100
Osallistua poliittisen puolueen toimintaan	58	42	100
Osallistua muun järjestön toimintaan	23	77	100
Tehdä omia ostopäätöksiäsi siten, että voisit kuluttajana vaikuttaa yhteiskunnallisiin tai poliittisiin asioihin	30	70	100
Osallistua boikottiin, maksu- tai ostolakkoon	39	61	100
Osallistua rauhanomaisiin mielenosoituksiin	46	56	100
Osoittaa kansalaistottelemattomuutta osallistumalla väkivallattomaan laittomaan toimintaan	74	26	100
Osallistua sellaisiin mielenosoituksiin, joissa on aiemmin ilmennyt väkivaltaa	87	13	100
Käyttää väkivaltaa poliittisten päämäärien saavuttamiseksi	94	6	100
Keskustella poliittisista asioista verkossa, esimerkiksi foorumeilla	32	68	100
Kirjoittaa yleisönosastoon	27	73	100

Taulukko 7. Väitteet koskien politiikkaa ja demokratiaa (n=79).

VÄITTÄMÄ	TÄYSIN ERI MIELTÄ (%)	OSIT-TAIN ERI MIELTÄ (%)	EI ERI EIKÄ SAMAA MIELTÄ (%)	OSIT-TAIN SAMAA MIELTÄ (%)	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ (%)	YHTEENSÄ (%)
Olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista	0	1	3	6	90	100
Luotan maamme poliitikkoihin	9	13	9	39	30	100
Luotan tasavallan presidenttiin	1	4	4	14	77	100
Seuraan yhteiskunnallisia asioita säännöllisesti	0	0	4	8	88	100
Olen yhteiskunnallisesti aktiivinen	5	3	12	30	50	100
Joskus politiikka vaikuttaa niin monimutkaiselta, etten oikein ymmärrä mitä on tekeillä	15	13	14	31	27	100
On yhdentekevää mitkä puolueet ovat hallituksessa, harjoitettava politiikka ei siitä muutu	42	18	12	18	10	100
Poliittiset päättäjät ottavat kansalaisten mielipiteet huomioon poliittisessa päätöksenteossa	10	21	21	38	10	100
Uskon voivani vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon toiminnallani kansalaisjärjestössä	21	9	23	28	19	100
Kansalaisilla on tarpeeksi mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon	15	17	12	31	25	100
Puolueet ovat kiinnostuneet pelkästään ihmisten äänistä, eivät heidän mielipiteistään	15	14	10	31	30	100
Yleisesti ottaen demokratia toimii hyvin Suomessa	3	3	5	36	53	100
Minulla ei ole mitään sananvaltaa siihen, mitä maan hallitus ja eduskunta päättävät	14	19	9	23	35	100
Pidän äänestämässä käyntiä kansalaisvelvollisuutena	1	0	5	5	89	100
Äänestämällä voi vaikuttaa asioihin	4	3	6	22	65	100
Tärkeät yhteiskunnalliset kysymykset pitäisi entistä useammin päättää kansanäänestyksellä	24	12	13	24	27	100
Äänestäminen on ainoa tapa, jolla tavalliset ihmiset voivat vaikuttaa politiikkaan	19	13	14	26	28	100

Taulukko 8. Poliittisen osallistumisen eri muotoja ja vastaajan valmius käyttää niitä (n=79).

Väittämä	En tekisi (%)	Voisin tehdä (%)	Yhteensä (%)
Äänestää valtiollisissa vaaleissa	8	92	100
Allekirjoittaa kansalaisaloitteen	33	67	100
Allekirjoittaa kuntalaisaloitteen	34	66	100
Osallistua valtiolliseen kansanäänestykseen	17	83	100
Osallistua kunnalliseen kansanäänestykseen	22	78	100
Ottaa yhteyttä poliittisiin päätöksentekijöihin jossakin tärkeässä asiassa	39	61	100
Kirjoittaa nimesi vetoomuksiin tai nimenkeräyksiin	33	67	100
Osallistua poliittisen puolueen toimintaan	52	48	100
Osallistua muun järjestön toimintaan	18	82	100
Tehdä omia ostopäätöksiäsi siten, että voisit kuluttajana vaikuttaa yhteiskunnallisiin tai poliittisiin asioihin	35	65	100
Osallistua boikottiin, maksu- tai ostolakkoon	51	49	100
Osallistua rauhanomaisiin mielenosoituksiin	54	46	100
Osoittaa kansalaistottelemattomuutta osallistumalla väkivallattomaan laittomaan toimintaan	85	15	100
Osallistua sellaisiin mielenosoituksiin, joissa on aiemmin ilmennyt väkivaltaa	100	0	100
Käyttää väkivaltaa poliittisten päämäärien saavuttamiseksi	100	0	100
Keskustella poliittisista asioista verkossa, esimerkiksi foorumeilla	75	25	100
Kirjoittaa yleisönosastoon	47	53	100